

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SLÆGTSFORSKEREN

MEDLEMSBLAD FOR DANSKE SLÆGTSFORSKERE · ÅRGANG 34 · NR. 4 · 2019

Udgives af foreningen Danske Slægtsforskere

www.slaegt.dk

Mail- og adresseændringer:

opdateres af medlemmerne via www.slaegt.membersite.dk.
Log ind og rediger din profil.
Første gang du logger på, skal du bestille et password:
Tryk "Log ind" og derefter "Glem password". Du modtager en mail med et link til at sætte dit password.

Ind- og udmeldelse

Indmeldelse sker via:
www.slaegt.membersite.dk
Hvis du er medlem af Danske Slægtsforskere, skal du logge ind for købe medlemskab af en lokalforening.
Udmeldelse:
Send en mail til ekspedition@slaegt.dk

Redaktionen:

Kathrine Tobiasen, ansvarshavende redaktør
Korsagervej 13, 8940 Randers SV
Tlf. 41 28 65 30, kto@slaegt.dk
Redaktionsmedlemmer:
Anton Blaabjerg, Per Andersen og Henning Karlby
Korrektur: Henning Beck og Kirsten Sanders.

Redaktionen kan kontaktes via hjemmesiden:
Foreningen > Bladet > Kontakt redaktionen.

Layout, sats og tryk:

www.helmertryk.dk
Trykoplæg: 8.200 eksemplarer

Artikler i bladet afspejler ikke nødvendigvis foreningens holdning. Artikler uden forfatterangivelse kan betragtes som foreningsstof. Redaktionen påtager sig intet ansvar for uopfordret indsendt materiale og forbeholder sig ret til at redigere i tilsendte artikler. Eftertryk er tilladt efter aftale med redaktionen. Det skal forsynes med tydelig kildeangivelse, ligesom redaktionen skal have tilsendt en kopi.

Bladet udkommer 4 gange årligt.

Næste deadline:

1. februar 2020
1. maj 2020
1. august 2020
1. november 2020

Udkommer:

Marts 2020
Juni 2020
September 2020
December 2020

Bladet sendes gratis til medlemmer af Danske Slægtsforskere.

Indhold nr. 4 – december 2019

3	Formandens klumme
4	Økseorderen
13	Hvordan man ad omveje får vished, 2. del
21	Stat og skole – lærere og deres virke
23	Stammer Dronning Margrethe slet ikke fra Gorm den Gamle?
25	Tema: Hvad gør vi med vores forskning
38	DigDag
42	Dus med Daisy
47	Nyheder fra Slægtsforskernes Bibliotek
48	Faldt over Laurids Pedersen Schyttes forfædre
50	Løssluppen Daisy
52	Ancestrysøgning
54	Slægtshistorisk Weekend 2019
56	Boganmeldelser
60	Farvel til Slægtsgårdsarkivet

Forsiden

Sådan kunne juletræet tage sig ud i de små hjem sidst i 1800-tallet. Det er blevet almindeligt at vise nationalfølelsen ved at hænge flag på træet, og ellers er pynten fortrinsvis hjemmegjort. Motivet er fundet i Den Gamle By i Aarhus.

Fotograf: Kathrine Tobiasen

Formandens klumme

Hvorfor slægtsforskning?

Hvorfor gør man det dog? Sidder der med næsen og fingrene begravet i tastaturet i dage- og ugevis til mild irritation for husbonden, som selv må kokkerere, hvis han vil have noget at spise. Ja, man kan næsten ikke engang løsrive sig længe nok til selv at sætte sig til det veldækkede bord og få noget indenbords.

Inspireret af en længere tråd på facebookgruppen Slægtsforskning for nylig begyndte jeg at fundere over spørgsmålet, og pludselig stod det lysende klart for mig:

Jeg gør det ikke for andres skyld, men for mig selv.

Jeg synes, at det er udfordrende at finde den drilske person, der bare ikke vil findes, og jeg kan bruge timer og dage på det. Engang brugte jeg 3½ døgn på at finde en piges fødsel på Sydsjælland – og det var ikke engang en i mit eget slægtstræ, men bare en, som jeg skulle hjælpe en bekendt på nettet med at finde.

Gamle kirkebøger er udfordringer, som jeg slet ikke kan lade være i fred. Det giver mig stor tilfredsstillelse at transkribere disse, så andre – der måske ikke har så let ved at læse præstens kragetræer – kan finde deres "missing links".

Selvfølgelig synes jeg også, at det er spændende at læse skifterne efter mine aner eller at opdage, at de var særdeles mobile ved at følge dem i lægdsrullerne. Faktisk har jeg en tipoldefar, som flyttede mellem Rye Sogn ved Roskilde og

Ballerup to gange om året i mere end 10 år, hvorefter han flyttede til Aalborg, hvor han boede mindst 6 forskellige steder.

Men selv om jeg slægtsforsker for min egen skyld, så er jeg alligevel glad for, at der trods alt findes flere muligheder for at få gemt sin forskning for eftertiden, for der ligger mange, mange timers arbejde i slægtstræet. Så glæd jer til at læse den store temaartikel om dette emne her i bladet.

Kirsten Sanders

Bestyrelsen ønsker alle medlemmer rigtig glædelig jul og et godt nytår.

Forhåbentlig er der nogle gode, nye, ukendte aner i gavepakkerne i år.

En tragisk skæbne Historien, der blev tiet ihjel Min mors fætter blev øksemorder

Af Birgit Reng
Villavej 28
8870 Langå
birgit.reng@hotmail.com

Billedet herover viser mine oldeforældre omkranset af deres børn (ca. år 1900). Mine oldeforældre, Christine og Anders Christensen, var et fattigt arbejderpar, der i 1894 flyttede fra et liv på landet til Randers, hvor min oldefar ernærede familien som arbejdsmand. På billedet er de ca. 40 år gamle.

Børnene er fra venstre er Anne, der blev gift med en malermester, Christen (min morfar), politibetjent i Aarhus, Peder Christian, lagerforvalter i Randers (død i 1920 af spansk syge), Mikkel, togbetjent hos DSB, og Frederik Gerhard, lokomotivfører/-fyrbøder hos DSB. Efter min mening en helt almindelig familie.

Billedet kan være taget i forbindelse med Mikkels konfirmation. Mikkel blev født i 1887.

Mine morforældre, Christen og Mette Kirstine tog navneforandring fra Christensen til Brund i november 1914, og min morfars brødre fik samme navn i efteråret 1916, givetvis efter aftale med mine morforældre.

Min mor var på ferie hos sin onkel Mikkel i Randers i august 1924 og skrev til mine morforældre, at "jeg vil gerne besøge Bedste, men jeg vil ikke besøge onkel Frederik", og jeg tænkte: Hvorfor ville hun ikke det??

Min historie drejer sig om min mors onkel Frederik og hans familie. Jeg vidste godt, at min morfar havde en bror, der

hed Frederik, men der blev aldrig talt om ham, og jeg har aldrig hørt om hans familieforhold.

Først i 2017, da jeg var ved at afslutte slægtsforskningen af min morfars aner, dukkede denne noget ualmindelige historie op.

Frederik Gerhard Brund

Frederik Gerhard, født 1893 i Hørby Sogn nær Hobro, blev udlært som smed i Randers og tog herefter til København, hvor han ifølge Politiets Registerblade boede i perioden 1. maj 1914 – 1. november 1916.

Gerhard Villy Anders
ca. 8 år.

Frederik Gerhard
voksen.

Marie Agnete Hallas.

Pr. 1. maj 1914 boede han i Sankt Annæ Gade 59 D på Christianshavn. På et tidspunkt arbejdede han som smed.

Den 1. november 1914 blev han gift med Marie Agnete Hallas i Garnisonskirken i København. Han var da soldat på Bådsmandsstrædes Kaserne på Christianshavn. De havde en søn på ca. 8 måneder.

Marie Agnete Hallas blev født den 7. oktober 1892 i Vor Frelser Sogn, København. Jeg har fundet Marie Agnete på adressen Istedgade 60. 1. pr. 1. maj 1913. Hvor og hvornår Frederik Gerhard og Marie Agnete mødte hinanden, ved jeg ikke.

Marie Agnetes slægt kan føres tilbage til familien Ostermann-Rytlig – med våbenskjold. Maries farfar, August Carl Vilhelm Hallas, var kaptajn og Ridder af Dannebrog og fik denne fornemme titel den 27. juni 1864. Ifølge Dagens Nyheder

den 14. juli 1887 udmærkede han sig særligt under Den Anden Slesvigske Krig i 1864 som kommandør for Ambulancen, og efter krigens ophør fungerede han som befalingsmand ved 17. bataljon. Ved hærens omordning i 1867 blev han chef for hærens militærarbejderdepot, hvorfra han blev afskediget den 4. december 1871 på grund af alder og i nåde og med pension.

Marie Agnetes far var klejnsmed og moren rengøringsassistent. Forældrene levede adskilt fra omkring 1911, og Marie Agnete var nr. fem i en børneflokk på 10, så hun har givetvis haft en fattig barndom.

Fra København til Randers

Marie Agnete og Frederik Gerhards søn, Gerhard Villy Anders, blev født den 4. marts 1914 på Rigshospitalet i København og døbt i Rigshospitalets kirke den 22. april 1914. Familien boede på forskellige adresser i København (Vor Frelser Sogn). Ifølge folketællingen 1916 boede Marie sammen med sønnen Gerhard Villy Anders i Baggesensgade 26B, 1. sal. Frederik Gerhard var på registreringstidspunktet indkaldt, og parret stod registreret som separeret, men det var nok ikke tilfældet i 1916.

Den 1. november 1916 fraflyttede familien København og drog til Randers. Men ægteskabet holdt ikke, og den 7. august 1919 blev parret separeret ved Randers Amt. På det tidspunkt boede de på adressen Dr. Lassensgade 13 i Randers. Af separationsbevillingen fremgår, at Agnete Marie fik forældremyndigheden over sønnen, og at Frederik Gerhard skulle betale et underholdsbidrag på 50 kr. månedligt til barnets underhold, men intet underholdsbidrag til Agnete Marie.

Ifølge FT 1921 var Agnete Marie husbestyrerinde i Haslev hos en enkemand, der havde en datter, og også Agnete Maries søn boede der.

I august 1921 flyttede Marie Agnete til København og boede en kort periode hos sin mor på adressen Dronningensgade 36.

Som ovenfor nævnt tog Frederik Gerhard navneforandring til Brund i efteråret 1916, og også Marie Agnete og Gerhard Villy fik efternavnet Brund.

Frederik Gerhard fik bevilget skilsmisse den 9. november 1922 og giftede sig på ny den 2. december 1922 i Sct. Mortens Kirke i Randers med Anna Marie Hansen, og sammen adopterede de i marts 1924 en datter.

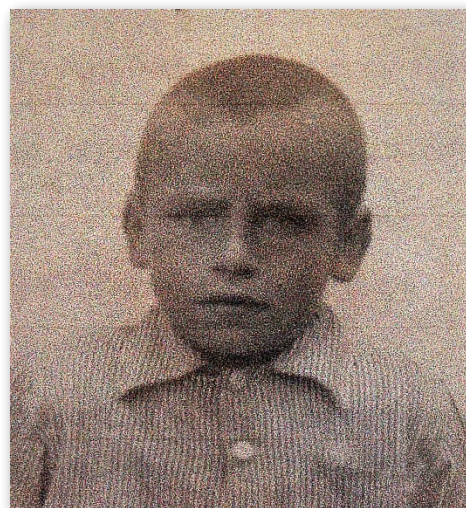
Marie Agnete giftede sig igen i marts 1923 med en togbetjent, og sammen fik de to sønner.

Marie Agnete og hendes nye mand magtede ikke at opdrage Gerhard, og der blev indgået aftale om, at forældremyndigheden over drengen overgik til faren i Randers i juni 1926.

Gerhard Villy Anders Brund

Gerhard Villy blev som anført ovenfor født den 4. marts 1914 på Rigshospitalet og døbt den 22. april 1914 Rigshospitalets kirke.

Som ovenfor nævnt var han med moren i Haslev i en periode, men hun kunne åbenbart ikke have ham der på grund af sit arbejde, og den 28. april 1921 blev han anbragt på optagelseshjemmet Barnets Hus i Rødovre, og så vidt jeg kan se, begyndte han sin skolegang i Vanløse. Efter en ca. 3 ugers periode på Barnets Hus blev han af "Foreningen af 1837 til forsømte Børns Frelse" den 5. maj 1921 anbragt på Skolehjemmet Roskilde Hvide.

Gerhard Villy ca. 7 år gammel

På Roskilde Hvide blev han i september 1921 karakteriseret som "vistnok ret godt begavet og husker godt. Noget uordentlig med sine ting og var i begyndelsen en del griset, men dette har nu fortaget sig, gør dog af og til sengen våd. En kvik og livlig lille dreng, måske lidt udspekuleret".

I en senere udtalelse i oktober 1921 konkluderer lederen af hjemmet, "at Drengen er kvik og flink i Skolen, hvor man dog skal have et vaagent Øje med ham, og at han i øvrigt er en lille tiltalende og rar Dreng, som næppe ville volde Vanskelighed i et almindeligt, godt Hjem. Hvis Moderen har den fornødne Myndighed, og Forholdene i hendes Hjem i øvrigt gør det tilrådeligt, nærer jeg ikke Betænkelighed ved at anbefale hans Tilbagevenden til hende. – Hans Tænder er i en elendig Forfatning. Han gaar til Behandling, men da

han stadig har nogen Betændelse ved Tandrødderne, vil det tage nogen Tid, inden han kan blive færdig med det aller-mest nødvendige”.

Ud og ind af hjemmet

Den 19. november 1921 blev han sendt hjem til sin mor, der på det tidspunkt havde fået adresse i Oehlenschlägers-gade 53A, III, København.

Moren giftede sig i 1923 med en togbetjent, og de fik adresse i Prinsessegade 47. Gerhard Villy kom med ind i det nye hjem, og han kom i Prinsessegades Skole. Men det gik ikke godt. Han ville ikke gå i skole, skrev falske skole-sedler og var en tid på internat.

Københavns Kommune havde i 1876 vedtaget, at der skulle oprettes et internat, hvortil der skulle knyttes en skole. Her skulle skulkende og uvorne børn kunne anbringes i en peri-ode på op til et halvt år for at lære god og disciplineret op-førsel. Internatet stod færdigt på Vesterfælledvej i 1876 og fungerede indtil 1934.

I skolen klarede Gerhard Villy sig ellers over middel med de fleste fag, men tavleregning var nok ikke hans stærkeste side, og heller ikke i ”opførsel” scorede han den største ka-rakter. Her delte han bundkarakteren 5 sammen med en anden elev.

I september 1925 henvendte moren sig til kontoret på Prin-sessegades Skole for at bede om hjælp til at få Gerhard Villy anbragt på en anstalt, da han stjæler og lyver, og skolele-delsen sørgede for, at Internatet tog sig af ham. Men Ger-hard Villy kom tilbage til skolen, og stedfaren anklagede skolelederen for at have påduttet drengen forbrydelser for at få ham indlagt på Internatet. Skolelederens kommentarer til sagen var, at ”Vel havde han (stedfaren) underskrevet Ansøgningen, efter hvilken Drengen blev indlagt, men hvad der stod i Ansøgningen, havde jeg jo skrevet (det er jo sandt), og Stedfaderen mente, det var forkert og kun skre-vet for at komme af med Drengen (dette er jo vild tale)”. I øvrigt karakteriserede skolelederen stedfaren som ”en Mand, der optræder meget uartigt, ganske uforstaaende. Sikkert en daarlig Person”.

Forældremyndighed til faren

Moren og stedfaren magtede ikke drengens opdragelse, og efter overenskomst overgik forældremyndigheden til faren 1. juni 1926, og den 31. maj 1926 fik Gerhard Villy flytte-bevis til Randers, hvor han flyttede ind hos sin far og sted-mor. Han blev ifølge elevprotokollen for 1926 indskrevet i Søren Møllers Gades Skole (billedet) i Randers ”den 4. juni 1926 og udskrevet igen den 13. august 1926”, altså efter godt to måneder.

Søren Møllers Gades Skole i Randers, ca. 1910. Randers Stadsarkiv.

Farens tålmodighed med Gerhard Villy blev hurtigt sat på prøve. Han henvendte sig til Randers Værgeråd og fortalte, at ”Drengen lyver og snyder på alle maader. Han laaner penge hos Faderens Købmand m.m. Faderen tiltror ham alt muligt i Retning af at skaffe Penge, og Drengen har til sta-dighed eller i hvert fald ofte Penge, som han ikke vil gøre rede for”.

Randers Værgeråd karakteriserede Gerhard Villy som ”ud-præget forbrydernatur, løgnagtig”, og værgerådet sørgede for, at Gerhard Villy den 27. juli 1926 blev anbragt på Ros-kilde Hvile.

Gerhard Villys ophold i Randers blev ganske kortvarigt, og han kom tilbage til Sjælland og endte igen på Roskilde Hvile.

På Roskilde Hvile karakteriseredes han denne gang som ”et ualmindeligt godt Hoved”. I skolen leverede han ofte ele-gante ting, særligt i skriftlig dansk, ”hvor hans frodige Fan-tasi former forunderlige Ord”. Derimod var han sjusket med sin person, med sit tøj, og umotiveret ved udendørs arbejde. Ofte gik han ene omkring, da forholdet til kamme-raterne ikke var godt.

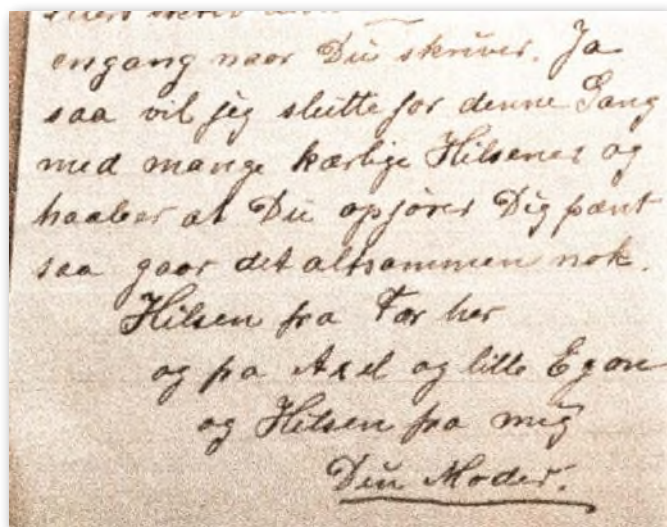

På Himmelbjerggården

Efter et år på Roskilde Hvile blev han overflyttet til "Himmelbjerggården" den 11. august 1927.

På Himmelbjerggården var han indtil 3. september 1930, hvorefter han blev overført til Skibby Statsoptagelseshjem på Nordsjælland. Det er mit indtryk, at han – i hvert fald i en periode - fik det lidt bedre på Himmelbjerggården. Han blev inden for det første år vurderet til, at der var fremgang i skolen, og han kom lidt bedre ud af det med kammeraterne og endvidere, at han havde fået lidt mere interesse for udendørs arbejde.

Gerhard Villys biologiske mor skrev et udateret brev til ham, hvor hun i mange vendinger bad ham om at opføre sig ordentligt. Endvidere skrev hun bl.a.: "Ja, Gerhard, nu er du jo blevet så stor og har vel set lidt mere og fået lidt mere Forstand. Nu kan du jo nok indse, hvad din Far har gjort for dig, fremfor din Mor, der havde dig i så mange Aar og kun ville dig det godt, og ligeledes din Far (stedfare) har altid været god imod dig og ogsaa vilde dig kun godt fremfor din rigtige Far".

Uddrag af Agnete Maries brev til sin søn

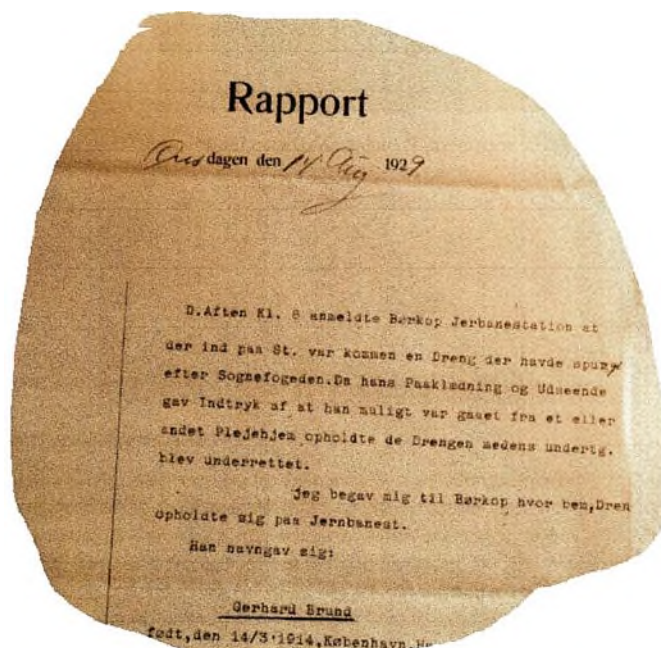
I brevet skrev hun endvidere, at Gerhard måtte ønske sig en god ting til sin snarlige konfirmation, og så ville hun se, om hun kunne opfylde hans ønske. Som det fremgår af det lille udsnit af brevet sender hun mange hilsener til Gerhard med håbet om, at han ville opføre sig pænt, for så skulle det alt sammen nok gå.

Den 7. april 1929 blev Gerhard konfirmeret i Ry Kirke.

På arbejdsmarkedet

Ledelsen på Himmelbjerggården foranledigede, at Gerhard efter konfirmationen kom i lære hos gartner Therkelsen,

Vinding ved Vejle, med en læretid på 3 år. Læretiden varede dog kun nogle få måneder, og den 14. august 1929 meddelte Fredericia Politi, at han var blevet fanget uden for byen og sad på politistationen. Gerhard havde forklaret, at han var gået fra sin plads, fordi han var ked at være der, og at han ønskede at komme tilbage til Himmelbjerggården. Politiet henvendte sig dog til gartneren, der var villig til at modtage Gerhard igen, og politiet transportererede ham derfor tilbage til Vinding og sendte en regning på kr. 12,73 for transporten.

Uddrag af politirapporten fra august 1929

I november 1929 bedømtes han til at være en kvik og livlig dreng, men underlig pjattet og barnagtig, og uden stadihed ved sit arbejde. Han havde fået godt greb om praktisk arbejde, men uden udholdenhed. Han havde brug for at være under stadig tilsyn.

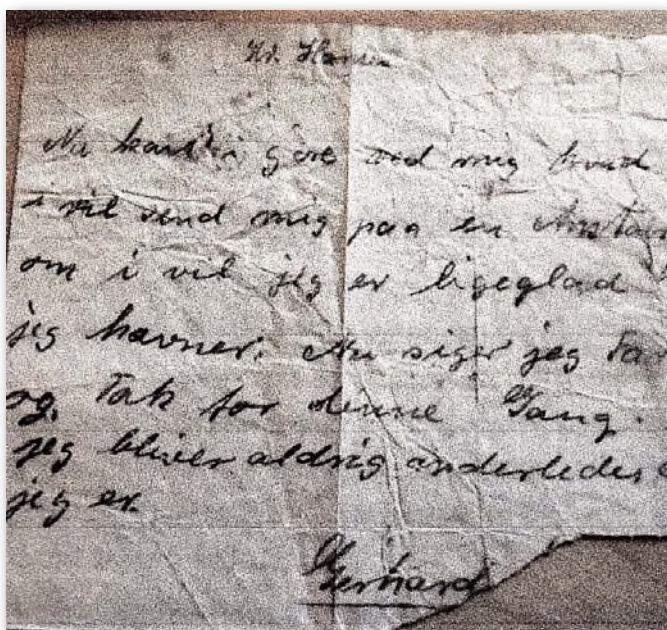
Den 16. januar 1930 rømmede han fra Himmelbjerggården sammen med en nyankommen elev. Den nyankomne elev havde spurgt ham, om han ville med, og han var straks villig. De nåede til Munkedal ved Ry Station, hvor en lærer fra Himmelbjerggården fangede dem og bragte dem tilbage til Himmelbjerggården. De to drenge nåede kun at være borte i 2 timer, men Gerhard fik 4 dages stuearrest. Han gav som begrundelse for rømningen, at kammeraterne drillede ham.

Den 26. juni 1930 fik han plads hos gårdejer Friis i Javnkilde ved Skanderborg, men dette ansættelsesforhold gik heller ikke, og efter samråd med Randers Værgeråd, blev Gerhard på ny anbragt på Himmelbjerggården.

Forstander Niels Jørgen Hansen, Himmelbjerggaarden.
Foto K.N. Baunsgaard. Ry Lokalkarkiv.

Forstanderen på Himmelbjerggården hed Niels Jørgen Hansen, og der har givetvis været en kontrovers mellem Gerhard Villy og forstanderen, for på en lap papir skrev Gerhard Villy: "Hr. Hansen. Nu kan i gøre ved mig, hvad i vil send mig paa en Anstalt om i vil, jeg er ligeglad, hvor jeg havner. Nu siger jeg Farvel og Tak for denne Gang. jeg bliver aldrig anderledes end jeg er. Gerhard".

Gerhard Villys brev til forstander Hansen

Skibby Statsoptagelseshjem

Gerhard Villy blev den 3. september 1930 overflyttet til Skibby Statsoptagelseshjem.

Skibby Statsoptagelseshjem i Horns Herred, Frederiksborg Amt var et ungdomshjem til opdragelse af vanskelige børn over 14 år, hvis udvikling ikke stod mål med den almindelige, men som dog skønnedes modtagelige for opdragelsesforsorg. Ifølge FT 1930 var Gerhard Villy elev på dette hjem.

Skibby Statsoptagelseshjem. Frederikssund Lokalhitoriske Arkiver, Skibby Arkiv.

På Skibby Statsoptagelseshjem rømte Gerhard Villy adskillige gange, og på et tidspunkt blev han taget i forsøg på tyveri. Tyverisagen blev dog frafaldet mod, at Gerhard Villy fortsat skulle forblive under værgerådets opsyn.

Men Skibby Statsoptagelseshjem kunne ikke fortsat drage omsorg for Gerhard Villy, og Overinspektionen for Opdragelseshjemmene indgik aftale mellem Skibby Statsoptagelseshjem og Statsungdomshjemmet Braaskovgaard om, at Gerhard Villy blev anbragt på Braaskovgaard. Forstander Julius Petersen for Skibby Statsoptagelseshjem skrev i den anledning til forstander Georg Petersen for Braaskovgaard, at "Jeg undlader ikke at henlede Opmærksomheden på, at Gerhard lider af stærk Vagabonderingstrang, og at han ogsaa er fast besluttet på at rømme fra Braaskovgaard, saafremt det kan lykkes".

Lukket afdeling på Braaskovgaard

Det blev herefter, med godkendelse fra Værgerådet for Randers Købstad, besluttet, at Gerhard Villy på Braaskovgaard skulle indsættes i lukket afdeling indtil videre. Den 6. april 1931 blev han overført til den frie afdeling, men allerede ca. 3 uger senere forsøgte han at rømme. For denne forseelse blev han "idømt" fem slag Spanskrør, hvilken disciplinær Straf tilsyneladende ikke gjorde noget dybere Indtryk på ham", og han blev igen overført til den lukkede afdeling i ti dage.

Luffoto af Braaskovgaard. Stenderup Sogns Lokalarkiv.

Mellem forstanderne fra henholdsvis Skibby Statsoptagelseshjem og Braaskovgaard var der en korrespondance omkring beklædningsgenstande. Forstanderen fra Skibby bad om, at de beklædningsgenstande, som Gerhard Villy havde på under transporten fra Skibby til Braaskovgaard, skulle returneres. Beklædningsgenstandene blev sendt tilbage, men forstanderen for Braaskovgaard skrev: "Naar jeg ikke finder det rigtigt, at Optagelseshjemmene forlanger den Beklædning tilbage, som Eleverne er iført ved Overførelsen hertil, da er dette ikke først og fremmest et økonomisk Spørgsmaal for mig, eftersom vi ikke har særlig Vanskelighed ved at få de Penge, vi skal bruge til Elevernes Beklædning, men jeg finder det pædagogisk mindre rigtigt over for de i almindelighed vanskelige Elever, der overføres fra et optagelseshjem til et ungdomshjem, at berøve dem de Beklædningsgenstande, som de ofte har medbragt". Den 6. februar 1931 blev Gerhard Villy overført til Braaskovgaard ved Hornsyld, og det skulle ende fatalt.

Bestialsk handling

På en hjemmeside (drabssageridanmark.dk – hjemmesiden er vist lukket) fandt jeg følgende notits: "Søndag den 19. juli 1931 begik to elever på Braaskovgaard i Hornsyld (Nesager sogn, Bjerre herred, Vejle amt) en bestialsk handling, da de dræbte en anden elev på høloftet. Svend Place Johansen og den medskyldige Gerhard Villy Anders Brund dræbte uden tøven elev Mogens Frederiksen med flere øksehug i hovedet. Motivet til drabet på den anden elev var, at de ønskede at komme væk fra Braaskovgaard, og hellere ville have en streng Fængselsstraf. Drabet blev dengang kendt som Braaskovgaardmordet. Tirsdag den 26. januar 1932 i Vestre Landsrets Nævnningeting blev Svend Place Johansen idømt 10 års Tugthusarbejde, mens Gerhard Villy Anders Brund blev idømt 8 års Tugthusarbejde".

Mogens Frederiksen blev dræbt af 8 slag med øksen, dels med den skarpe side og dels med den stumpede. Ingen af slagene var dræbende, men summen af slagene medførte døden. Det var i øvrigt helt tilfældigt, at det var Mogens Frederiksen, der blev offer for udåden. Gerhard Villy og Svend Place havde udset sig et andet offer, men han ville ikke med op på høloftet. Han ville hellere se en fodboldkamp, og det blev så hans redning.

Gerhard Villy og Svend Place havde planlagt at rømme om aftenen efter drabet, men det lykkedes dem ikke. Statspolitiet, der var blevet tilkaldt, da man fandt den dræbte dreng, og en nattevagt på Braaskovgaard indfangede hurtigt de bortløbne.

Mogens Frederiksen blev begravet fra Gentofte Kirke den 26. juli 1931. Følget var ikke stort, men til gengæld var de fremmødte mødt op i dyb sympati med den myrdede og hans hårdt ramte familie. Fra Braaskovgaard var mødt forstander Petersen, nogle lærere og en lille gruppe af Mogens' kammerater på ungdomshjemmet. Forstander Pedersen bragte et sidste farvel fra Braaskovgaard: "Du var Braaskovgaard en god søn. Det skal du have tak for. Ære være dit minde", sagde forstanderen.

Retssagen

Under retssagen udviste Gerhard Villy en forbavsende ligegyldighed. Han blev mentalundersøgt og fundet egnet til straf, dog fik han omkring juletid 1931 en fængselspsykose og blev af den årsag indlagt til behandling på Viborg Sindsygehospital.

Gerhard Villy som 17-årig

Gerhard Villy var meget bevidst om, at den straf, han kunne få, var 8 års tugthusstraf (max-straf for unge under 18 år), men som han sagde: "Det er vel heller ikke for meget for et menneskeliv". Han var glad for, at han ikke kom i forvaring, for så vidste han ikke, hvornår han kunne komme ud af fængslet.

Medgerningsmanden skulle have angret sin gerning, men som han sagde: "Det er jo for sent". Både gerningsmænd og offer kendte hinanden fra Skibby Statsoptagelseshjem.

Forstanderen på Braaskovgaard Ungdomshjem skrev i et brev til Gerhard Villys far, at "Selvom jeg ikke kender Dem, vil jeg gerne paa mine Medarbejdes og egne vegne bevidne Dem vor Medfølelse i Anledning af det forfærdelige, som Gerhard har gjort sig skyldig i. Vi, der har kendt Gerhard i et halvt Aar, staar fuldstændig uforstaaende overfor, at han kunne være med til noget saadant, og den eneste Forklaring, der er mulig, maa vist være, at han er Sindssyg. Alle de Vanskeligheder, han har beredt de Mennesker, som har haft med hans Opdragelse at gøre under hans Opvækst, først Dem og senere på de forskellige Hjem, tyder jo ogsaa i høj Grad på noget unormalt ved hans Sjæleliv".

I fængsel

Gerhard Villy fik sit ønske om streng straf opfyldt. Han blev indsat i Horsens Statsfængsel den 6. februar 1932. Det viste sig så for ham at blive lidt af en "familieseance". Jeg fandt hans morbror siddende i selvsamme fængsel – dog "kun" for tyveri! Morbroderen blev løsladt i 1933, og Gerhard Villy blev den 5. april 1933 overført til Nyborg Statsfængsel til videre afsoning.

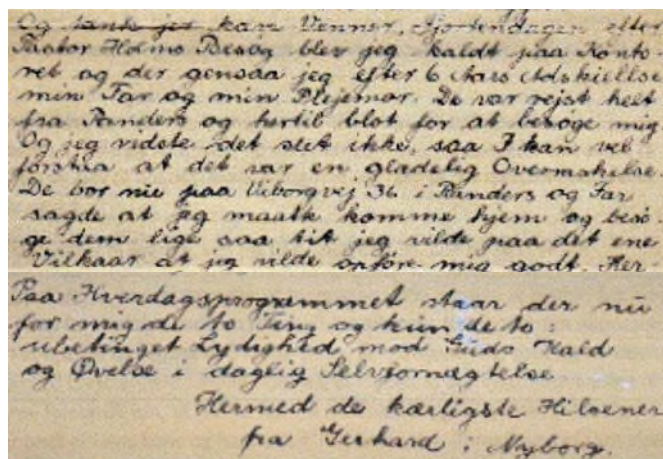
Horsens Tugthus. Byarkivet i Horsens.

I Nyborg Statsfængsel bedømte man ham ved indsættelsen som "noget ufølsom, degenereret, men ret pæn og høflig optræden, måske lidt sleben, men synes ganske aaben", og man gav ham følgende disposition: morbror sindssyg - far drikkældig – morfar begik selvmord ved hængning.

Gerhard Villy blev opereret på venstre øje i 1931 (af sagen fremgår faktisk, at han flere gange har haft problemer med øjnene).

Jeg har i arkivalierne fra Nyborg Statsfængsel fundet et brev, som Gerhard Villy den 19. januar 1936 har skrevet til

sine venner. (Jeg tror faktisk ikke, at brevet blev sendt til nogen). Han havde på det tidspunkt åbenbart været under kyndig indflydelse af en præst, for han havde hengivet sig til sin Gud og ønskede at leve et gudfrygtigt liv og redde andre unge fra at komme i samme situation, som han havde været. Af brevet fremgår endvidere, at han blev meget overrasket og glad over et besøg af sin far og plejemor (det må være Anna Marie!) efter 6 års adskillelse, jfr. uddragene af brevet.

Gerhard Villys vækkelsesbrev

Han havde åbenbart været på en fangekoloni i Kølsen ved Viborg, og her havde Frederik Gerhard og Anna Marie besøgt ham. I brevet ytrede han ønske om efter afsoningen at komme til en troende landmand, gerne i nærheden af Randers, og det ønske fik han sidenhen opfyldt.

Prøveløsladt

Gerhard Villy afsonede den resterende del af sin straf i Nyborg. Han blev prøveløsladt den 2. juni 1937 og blev afhentet af Frederik Gerhards kone, Anna Marie, og bragt med hjem til Randers. I folkeregisteret blev Gerhard Villy registreret som tilflyttet Steen Blichers Gade 6 hos Frederik Gerhard og Anna Marie. Men den 1. september 1837 flyttede han til Sven Trøstvej 14 i Kristrup.

Afgangsbedømmelsen fra Nyborg Statsfængsel af Gerhard Villy var: Han er stærkt svingende, søger dog at beherske sig, men er overspændt og har visse barnlige træk.

Under sit ophold i Nyborg Statsfængsel tog Gerhard Villy navneforandring. Ved brev med navnebevilling fra Justitsministeriet, modtaget i fængslet den 28. maj 1936, fik Gerhard navnet: Gerhard Villy Anders Christensen.

Den 1. februar 1938 flyttede han til Hornbæk-Tånum Kommune, Viborg Amt, hos gårdejer Kjærsgaard, Klørup Vestergård. Om gårdejeren var troende, står hen i det uvisse.

Familie i England

Hvor lang tid han arbejdede hos gårdejer Kjærsgård i Hornbæk-Tånum Kommune, ved jeg ikke, men inden krigsudbruddet i 1940 – tror jeg - drog han til England. Han boede i England under krigen. Han blev gift med Rene Isaac. Efter hvad jeg kan se, blev de gift omkring marts 1944, men allerede i januar 1942 havde de fået en søn, og i perioden frem til 1949 fik de yderligere fire døtre.

I foråret 1950 rejste familien til Danmark og slog sig ned på Sjælland lidt nord for Korsør, hvor Gerhard Villy blev ansat som "rensemænd" på Bødstrupgaard ved Drøsselbjerg. Herefter skete der ifølge diverse avisartikler følgende:

"I august 1950 fandt en fingeret drukneulykke sted nord for Korsør. Ifølge avisen Sjællands-Posten (Slagelse) druknede den 36-årige Gerhard Anders Villy Christensen (bemærk navnenes rækkefølge!) ved Bildsø Strand. Man fandt hans tøj og cykel ved stranden, men manden var borte. Af artiklen fremgår, at hans kone og fem børn, den ældste 8 år og den yngste 1 år, nu var alene. Fru Christensen var englænder og oplyste over for avisen, at familien efter at have boet i England i de sidste 10 år var kommet til Danmark samme forår."

Sandheden var imidlertid, at Gerhard ikke var druknet, men var taget til Sverige. Til at finansiere sit forsvindingsnummer havde han købt en radio på afbetaling og derefter solgt den, og pengene blev brugt til at betale turen. I Sverige meldte han sig selv til politiet den 5. september og blev af det svenske politi sendt tilbage til Korsør og indsat i Korsør Arrest.

Hvilken straf Gerhard Villy fik for sin sviptur til Sverige, ved jeg ikke, men den 30. august 1951 rejste familien tilbage til England. Muligvis kom yderligere et par børn til verden i begyndelsen af 1950-erne.

Det var ikke helt sandt, når fru Christensen sagde, at familien havde boet i England i de seneste 10 år. I sagsakterne fra Himmelbjerggården ligger en korrespondance mellem en plejer og diakon Jochumsen, Viborg, og Himmelbjerggårdens forstander, hvoraf fremgår, at Jochumsen ville forsøge at hjælpe Gerhard Villy til at få arbejde i Viborg, og i den forbindelse bad han Himmelbjerggårdens forstander om økonomisk støtte. Forstanderen indvilgede i at hjælpe og sendte 400 kr. og skrev, at "pengene må, som jeg meddelte Dem, anvendes til bedste for Gerhard Christensens familie, specielt til indkøb af det mest nødvendige til en lejlighed". Senere i skrivelsen skrev forstanderen, at "når vi her

fra Himmelbjerggården har hjulpet ham med penge, skyldes det, at vi har ondt af hans kone og hans børn", og endvidere fremgår det af skrivelsen, at forstanderen "ikke kan sige, at han (Gerhard Villy) gør det bedste indtryk på mig". Når dertil kommer, at det ene af familiens børn formentligt blev født i 1947 i Sverige, må familien jo have forsøgt at etablere sig i Skandinavien lige efter krigen.

Familien har givetvis levet et fattigt liv i England, og Gerhard Villy satte i 1955 ild til familiens hjem i håb om, at de engelske myndigheder ville hjælpe ham med at få en bedre bolig, men i stedet blev han dømt til udvisning af landet.

Vagabondliv og arbejdsanstalt

I årene herefter vagabonderede han i Europa og de nordiske lande. Han var rastløs, havde svært ved at falde til og forlod straks sine pladser, når noget gik ham imod. I 1961 havde han ikke færre end 22 pladser. Det er min opfattelse, at hans kone og børn blev i England, men af en avisartikel fra 1961 fremgår det, at han stadig var gift.

I en artikel i Vordingborg Dagblad den 9. december 1961 står, at der var udbrudt brand i den sydvendte fløj på arbejdsanstalten Gallemarksvej 89, Næstved. Ilden opstod i tagetagen, hvor der blev opbevaret en række forskellige materialer, bl.a. kokos og halm. Det blev oplyst, at branden var påsat, og at brandstifteren var en alumne fra arbejdsanstalten, som var anholdt og skulle fremstilles i grundlovsforhør samme dag. Denne brandstifter var Gerhard Villy, som var blevet anbragt på arbejdsanstalten den 1. december, dvs. at han havde været på anstalten i 9 dage.

Kanalgården i Næstved

Anstalten – kaldet Kanalgården - ligger der stadig, men bruges nu til andre formål. Anstalten var delt i to, en arbejdsanstalt og en forsørgelsesanstalt (for syge- og plejekrævende), og forbeholdt personer, der var hjemløse eller ikke kunne vænne sig til det almindelige samfundsliv. De alumner, der var indsat på arbejdsafdelingen, kunne under opsyn trække lidt frisk luft i den aflukkede gård. Kanalgården blev i folkemunde omtalt som Rævefarmen.

Om Gerhard Villy var tilknyttet arbejdsanstalten eller forsørgelsesanstalten, ved jeg ikke, men efter min mening er det ganske sikkert, at han havde nået det nederste trin på den sociale rangliste.

Ifølge en artikel i Næstved Tidende den 18. april 1962 om "Brandstifteren fra arbejdsanstalten" står skrevet, at "den 48-årige Gerhard Christensen fik sit ønske opfyldt om an-

bringelse på forvaringsanstalt. "Jeg kan ikke klare mig selv i samfundet, og derfor beder jeg om at blive anbragt på en forvaringsanstalt", udtrykker Gerhard Villy". Af artiklen fremgår, at Gerhard Villy under krigen var i England, men han blev udvist for brandstiftelse i 1955. Gerhard Villy blev betegnet som overordentlig velbegavet, men arveligt belastet. Han er flere gange blevet mentalundersøgt og fundet egnet til straf. Den sidste undersøgelse fastslår dog, at psykopatforvaring nok var den bedste løsning, og da det også var Gerhard Villys ønske "fandt domsmandsretten i Næstved den bedste afgørelse på en tragisk skæbne".

Den 29. maj 1962 blev Gerhard Villy indsat i sær-fængslet i Horsens: anbringelse i forvaringsanstalt.

Jeg har fra Rigsarkivet fået at vide, at han fraflyttede en adresse i København i 1967, så på det tidspunkt må han jo have udstået sin straf.

Gerhard Villy døde i 1976. Han boede ved sin død i Bra-brand ved Aarhus og var fraskilt. Boet efter ham havde en sådan beskaffenhed, at Skifteretten ikke fandt anledning til at finde arvingerne.

Efterskrift

Jeg startede min artikel med, at jeg undrede mig over, at min mor i 1924 skrev til sine forældre, at "jeg vil gerne besøge Bedste, men jeg vil ikke besøge onkel Frederik". Er jeg så blevet klogere? – Jeg ved det faktisk ikke.

Til gengæld undrer jeg mig over, at historien om Gerhard Villy kunne holdes hemmelig!

Jeg ville rigtig gerne have kunnet se, hvilken straf Gerhard Villy fik for sit forsvindingsnummer i 1950, og jeg ville gerne vide, hvornår han blev skilt, og endeligt ville jeg gerne have kunnet se akterne, der ligger til grund for hans forvaringsdom i 1962, men for at få lov til at se sagerne, skal jeg have tilsagn fra et antal arvinger, der formentligt bor i England, og det anser jeg for en umulighed!

Endelig kan man spørge sig selv, om Gerhard Villys arvinger ved, at de er en del af familien Ostermann-Rytlig.

Kilder vedrørende historien om Gerhard Villy Anders Christensen

Københavns Stadsarkiv <https://www.kbharkiv.dk/>

- Københavns Kommunes Opdragelseshjem
- Prinsessestregades Skole
- "Skoleprotokoller og registre 1753-1937, Prinsessestregades Skole, Elevprotokol drenge no. 26001-30163, 1926-1932 – opslag 11 - Københavns Stadsarkiv"

Rigsarkivet www.sa.dk

- Foreningen af 1837 til forsømte børns frelse: Børneakter over iagttagelsesbørn 1920-1922
- Skolehjemmet Roskilde Hvile: Stambog 1915-1921
- Skolehjemmet Roskilde Hvile: Stambog 1921-1930
- Randers Kommune, Børneværnet: Værgerådssager (1923-1943) – 1923-1928
- Randers Kommune, Børneværnet: Værgerådssager (1923-1943) – 1928-1933
- Himmelbjerggården: Elevsager (1897-1972) 73: 957-984
- Himmelbjerggården: Stambog (1897-1973) 33: 1913 616 -1930 1038
- Bråskovgård Statsungdomshjem: Elevsager (1908-1981) 56: 932-952
- Bråskovgård Statsungdomshjem: Stambog (1908-1963) 18: 1928 821 – 1932 1000
- Bråskovgård Statsungdomshjem: Elevkartotek (1908-1932) 37: Akkermann – Lang
- Statsfængslet i Horsens – fangeregister (online)
- Statsfængslet i Nyborg: Rulleblade (1933-1977) 438: 101-120
- Statsfængslet i Nyborg: Personlige breve mm. (1914-1949) (online)

Mediestream www.mediestream.dk

På Mediestream har jeg læst et utal af avisartikler fra hele landet om Braaskovgaardmordet set fra mange vinkler, og ud fra disse artikler har jeg skrevet min historie. Jeg har dog sammenlignet disse oplysninger med Udskrift af Retsbogen for Retskreds Nr. 47, Bjerre-Hatting m.fl. Herreder vedrørende sagen mod Gerhard Villy og Svend Place, som lå i stambogen fra Braaskovgaard Statsungdomshjem.

Herudover kan jeg referere til følgende aviser:

- Sjællands-Posten (Slagelse), den 19. august 1950
- Sorø Amts Dagblad, den 19. august 1950
- Sjællands-Posten (Slagelse), den 25. september 1951
- Vordingborg Dagblad, den 12. september 1961
- Næstved Tidende, den 11. december 1961
- Næstved Tidende, den 18. april 1962
- Vordingborg Dagblad, den 18. april 1962

Endvidere har jeg brugt relevante kirkebøger og folketællinger til at tjekke datoer og oplysninger, jeg har fundet i arkivalierne.

Endelig har jeg fået hjælp med relevante oplysninger fra Randers Stadsarkiv, Københavns Stadsarkiv, NæstvedArkiverne og Borgerservice i Kalundborg Kommune.

Den 9. august 2019/Birgit Reng

Hvordan man ad omveje får vished

2. del

Af Jørn Dietrich
Parkvej 18, 2830 Virum
jdparkvej18@gmail.com

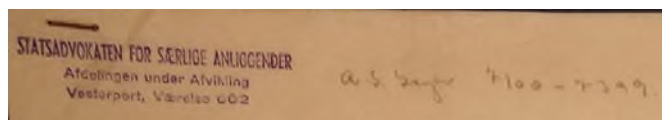
Dette er anden del af Jørn Dietrichs beretning om, hvordan han, da han forsøgte at finde ud af, hvem hans farmors ukendte far var, kom på sporet af, hvad der var sket med hans farfar, der var tysk statsborger, men gift og bosat i København. Første del, som blev bragt i Slægtsforskeren nr. 3, sluttede med, at farfaren af uviste årsager blev anholdt i København og eskorteret til Berlin.

Var farfars udvisning lovlig?

I farfars brev ses, at han først efter to måneder ankom til Gestapos hovedkvarter i Prinz Albrecht Strasse og først her blev bekendt med anklagen om højforræderi, "Heimtücke", hemmelige forbindelse med tyske og danske jøder og marxister. Så det er altså anklagen, som, hvis den har stået i brevet fra Der Bevollmächtigte des deutschen Reiches til Statsadvokaten for særlige Anliggender, måske har givet det danske justitsministerium en lovlig grund til at udvise farfar. Men som tidligere anført fik min farfar først kendskab til anklagen, da han to måneder senere ankom til Gestapo i Berlin, så anklagen har med stor sikkerhed ikke stået i tyskernes brev. Her har formentlig kun været anført, at man begærer ham anholdt og afleveret til tysk kriminalpoliti i Warnemünde. Så har udvisningen været lovlig, hvis man kan tale om lovlighed under en krig. Da det på trods af besættelsen stadig var dansk jurisdiktion, der var gældende, har udleveringen skullet være lovlig i henhold til dansk lovgivning. Alene det forhold, at Justitsministeriet godkendte udvisningen, fortæller, at man anså udvisningen for lovlig. Men var den det? Min farfar havde opholdt sig uafbrudt i Danmark siden 1904, han havde fast bopæl og et arbejde, så han kunne forsørge sig selv, og han havde ikke gjort noget ulovligt. Så hvad var egentlig begrundelsen for udvisningen?

Hvis Statsadvokaten for særlige Anliggender og Justitsministeriet har ment, at man havde en lovlig grund, har man vel ikke haft grund til at fjerne tyskernes brev fra farfars journalsag, hvis det altså er det, man har gjort, men det forsvinder jo ikke bare ud i den blå luft af sig selv. Nogen må have fjernet det, men hvem og hvorfor finder jeg nok aldrig ud af!

Statsadvokaten for særlige Anliggender var oprettet i april 1940 efter ordre fra tyskerne, som ville have én dansk myndighed at henvende sig til angående politimæssige sager. Efter krigen havde Statsadvokaten oprettet en særlig enhed, der hed Afdelingen under Afvikling. Den skulle åbenbart afvikle Statsadvokaten for særlige Anliggender, som ikke var nødvendig mere. I Rigsarkivet findes en pakke i Statsadvokaten for særlige Anliggendes arkiv, der har betegnelsen Mangellister til AS-sager. Her finder man lister med angivelse af mangler i de mange tusinde AS-journalsager. Man har gennemgået samtlige sager for mangler, og for farfars AS 7312-journalsag er der anført Der Bevoll. Ang. ty. statsb. Alf. Dietrich der sk. Anholdes, hvilket hentyder til det tyske brev. Det mere end antyder, at da afdelingen nedlægges efter krigen, findes selve journalsagen AS 7312, men tyskernes brev mangler. Men i dag meddeler Rigsarkivet, at hele AS-journalsagen er væk!

Statsadvokaten for særlige Anliggender. Mangelliste for AS-journalsager 7100-7399 og 7312

En tur til Berlin i Politisches Archiv

Jeg var stadig ikke helt overbevist om sagens forløb, og jeg vidste heller ikke noget om fængselsophold, og hvorfor han pludselig blev løsladt m.v., så for at komme videre i sagen måtte jeg til Berlin. Men hvordan finder jeg ud af, hvor man henvender sig? Jeg skrev først til den tyske ambassade i København og forespurgte, om man her kunne hjælpe med oplysning om tidligere ansatte på det tyske Gesandtskab. Ambassaden svarede, at gamle arkiver fra det tyske Gesandtskab og herunder oplysninger om tidligere ansatte for

I første del havde en lille fejl sneget sig ind. Side 11 indledes afsnittet Farfar skriver brev fra fængslet med, at familien får det første livstegn fra ham 13. januar 1943. Det skulle retteligt have været 13. januar 1942.

længe siden var sendt til udenrigsministeriet i Berlin, men hvis arkiverne havde overlevet krigen, skulle der være en god chance for at finde oplysninger om min farfar. Man var tillige så venlig at sende information om, hvordan man søgte adgang til det politiske arkiv i udenrigsministeriet i Berlin (Auswärtiges Amt, Politisches Archiv). I marts 2013 skrev jeg til Auswärtiges Amt, Politisches Archiv og anmodede om at se arkivalierne, som omhandlede min farfar, og i maj 2013 tog jeg til Berlin sammen med mine to brødre. Og det var ikke så lidt, vi fik udleveret i Auswärtiges Amt. Der var flere hundrede dokumenter, som omhandlede min farfars virke på Gesandtskabet i København fra 1920 til 1934, men også noget fra årene før hans ansættelse, hvor han var formand for de tyske avis-korrespondenter i København, i hvilken egenskab han havde et vist samarbejde med Gesandtskabet, og efter 1934, hvor Gestapo fulgte ham i tre år efter hans afskedigelse fra gesandtskabet.

Besøget gav mange nye oplysninger, men der var ikke yderligere oplysninger om hans fængselsophold, og hvad der skete med ham senere, samt hvorfor han ikke kom tilbage til Danmark efter krigen. Jeg skrev igen til Auswärtiges Amt og spurgte, om man kunne anbefale mig, hvilken instans, f.eks. fængselsvæsen, retsvæsen eller lignende, der måske kunne ligge inde med oplysninger. Man anbefalede mig at skrive til Landesarchiv i Berlin, og efter en månedstid fik jeg svar herfra. Det bestod af 11 fotokopier af en erstatnings-sag, hvor min farfar havde søgt om erstatning som offer for fascismen (Opfer des Faschismus). Der var et spørgeskema (Fragebogen), en erklæring fra hans søster og svoger, som boede i Berlin, og en levnedbeskrivelse (Lebenslauf), som min farfar havde skrevet i 1946 i forbindelse med, at han søgte om erstatning som offer for fascismen.

Endnu en uventet udvikling i sagen

De nye oplysninger medførte endnu en uventet drejning for min eftersøgning. Oprindeligt havde formålet med min slægtsforskning været at finde min farmors far, men jeg var allerede langt væk fra det, og nu dukkede der igen nogle højst overraskende oplysninger op, som var så interessante, at jeg ikke bare kunne lade dem ligge og så tage dem op på et senere tidspunkt. Det, der pirrede mig, var afsnittet i hans levnedbeskrivelse nederst på side 1. Han havde skrevet på tysk, som i min oversættelse lyder således:

Et af mine første bekendtskaber i min nye stilling var Hermann Göring. Han var i begyndelsen af 1920 på flugt fra den Internationale Kommission og landet på den Københavnske flyveplads og opholdt sig derefter ca. 2 år i Danmark. I lang tid var han beskæftiget som instruktør for de

danske militærflyvere, men mest af alt gjorde han sig som skørtejæger, drukkenbolt og narkoman og talte om sig selv. En del af min tjenestetid gik med at berolige hans mange kreditorer. Da hans gæld blev større og større, og han også derved blev ubekvem for ambassaden, pressede gesandten ham til Sverige, hvor han hurtigt gjorde sig selv ligeså umulig.

Farfar og faster møder Göring første gang

Da jeg læste, at farfar havde mødt Göring i 1920, blev min hukommelse i et nu spolet tilbage til 1986. Jeg havde dengang spurgt min faster, om hun ville fortælle om farfar. Jeg havde aldrig mødt farfar og kun hørt meget lidt om ham i min barndom. Jeg husker, at en af de få gange min far og faster talte om ham, førte det til skænderi. Der blev ganske enkelt ikke talt om ham i familien. Men mine barneører havde opfanget noget, som, når det blev nævnt, blev tiet ihjel, hvilket lejrede sig i mig og lå som en skjult viden gennem mange år, og som nu blev vakt til live. Mange år senere, da min faster var en gammel dame, ville hun gerne fortælle om ham. Jeg optog hendes fortælling på bånd, men i tiden efter hørte jeg ikke båndet, og det gik i glemmebogen. Båndet havde ligget glemt i næsten 30 år i en skuffe eller flyttekasse et eller andet sted, da jeg læste farfars levnedbeskrivelse. Jeg huskede, at faster Lisa fortalte, at hun havde mødt Göring, da hun var omkring 10 år gammel. Sammen med sin far og mor var hun til et foredrag om flyvningens fremtid som Göring holdt i København.

Min farfar Alfred Dietrich og hans datter Elisa var til Görings foredrag om flyvningens fremtid. Foto fra 1918.

Jeg fandt båndet frem og genhørte nu hendes beretning om familiens møde med Göring. Nedenfor er hovedtrækkene i fasters beretning gengivet.

Første gang hun mødte Göring, var hun med sin far til foredrag på Hotel Fø-nix om flyvningens fremtidsmuligheder. Det var 9. maj 1919. Anden gang var det en noget anden situation. En nat blev min farfar ringet op af en fortørnet værtshushol-

der, som fortalte, at han havde en meget beruset flyverpilot ved navn Hermann Göring, som ikke kunne betale sin regning. Han havde beværtet alle gæsterne i værtshuset, og værtshusholderen ville ikke lade ham gå, før han havde fået sine penge. Han truede med at kontakte politiet. Min farfar kørte ind til værtshuset og hentede Göring. Han ville ikke køre ham til hans hotel, for så risikerede man bare yderligere ballade, men tog ham med hjem, og Göring blev lagt i seng i et gæsteværelse.

På båndet fortæller min faster videre: Næste morgen var hun og min far, som var seks år, meget spændte på at se flyverhelten. Men der var ikke meget helt over ham. Han kom meget bleg ud fra gæsteværelset og undskyldte mange gange overfor min farmor. Han fik morgenmad, hvorpå min farfar ringede til den tyske gesandt, og sammen kørte de afsted til gesandtskabet. Historien ender første ca. syv måneder senere, da Göring d. 26. november søgte om visum til Sverige på det svenske konsulat i København. Göring forlod Danmark åbenbart efterladende sig regningen for sit ophold på Hotel D'Angleterre, Københavns dyreste hotel, og sikkert også andre steder. Det har formentlig været disse kreditorer, farfar tog rundt til og betalte Görings regninger. I februar 1920 kom Göring tilbage til København og hentede et Fokker jagerfly D VII, som stod i en hangar på Hærens Flyveplads på Kløvermarken, og tog det med til Sverige. I Sverige lavede han også skandale ved at forelske sig i en gift kvinde. Det blev dog hans livs kærlighed, og hun blev skilt fra sin svenske mand og giftede sig med Göring, og i 1927 tog de til Tyskland, hvor Göring gik i gang med at få Hitler gjort til Reichkanzler. Men det er en anden historie.

Farfars fyring fra Det tyske Gesandtskab i 1934

I farfars levnedbeskrivelse fortæller han også om omstændighederne i forbindelse med sin fyring:

Straks efter overdragelse af regeringsmagten til nazisterne blev gesandtskabets presseafdeling under udenrigsministeriet lukket og underlagt det nye propagandaministerium, og næsten samtidig kunne jeg mærke, at mit arbejde i København blev stadig vanskeligere at udføre på grund af forholdene i Berlin. Tillige blev min foredragsvirksomhed forbudt, men jeg skulle skabe mulighed for nazistiske talere fra Berlin, hvilket som regel ikke var muligt på grund af danskernes fjendtlige holdning til nazisterne. Snart kom også en forespørgsel, om jeg var medlem af det nazistiske parti, til hvilken Gesandtskabet svarede benægtende. I april modtog jeg den officielle opfordring til at træde ind i nazistpartiet, som jeg afslog med den begrundelse, at jeg in-

teresserede mig for kultur og litteratur, ikke politik. En personlig samtale med Goebbels om dette, som den daværende udenrigsminister v. Neurath havde formidlet, og som fandt sted i udenrigsministeriet i Berlin, forløb overordentligt heftigt, men fuldstændig resultatløs. Bl.a. beskyldte Goebbels mig for hele tiden at tale om et "parti", mens det jo nu handlede om en verdensanskuelse, hvortil jeg kunne oplyse ham om, at han selv havde opfordret mig til at melde mig ind i partiet. Blodrød i hovedet vrissede han til mig, at han forbød sådan en tilsvining (Anpöbelung). Jeg modtog min opsigelse fra min pensionsgivende stilling d. 1. oktober 1934. Jeg var da 56 år gammel.

Så har jeg da fået en ny oplysning om, at farfar ikke lod til at være nazist, men mangler stadig en mere uddybende grund til hans anholdelse og udvisning til Tyskland. Det udbyder han imidlertid også i sin levnedbeskrivelse.

I begyndelsen af april 1940 skete den tyske besættelse af Danmark, og d. 9. november 1941 blev jeg på sengekanten arresteret af to tyske Gestapofolk og overført til Tyskland. Rejsen gik over politifængslerne i Rostock, Güstrow, Stralsund og Stettin til Polizeipräsidium på Alexanderplatz i Berlin. Først i januar 1942 blev jeg forhørt og erfarede, at jeg var anklaget for nazifjendtlig aktivitet, at have haft omgang med tyske, danske og russiske marxister og stille bolig til rådighed for tyske politiske flygtninge. I min stilling ved gesandtskabet erfarede jeg flere gange under hånden i 1933 og 1934, når tyske politiske flygtninge blev overfaldet i baghold af tyske nazister i Danmark og blev slæbt om bord på tyske skibe for at blive bragt tilbage til Tyskland. Jeg har gentagne gange advaret de udsatte flygtningene og hjulpet dem med at fortsætte flugten til Sverige. Ernst Toller og Kurt Tucholski og andre har fået midlertidig overnatning hos mig. Det skal også nævnes, at jeg var venner med de sovjetrussiske gesandter Kobetzki og Raskolnikow. Til mine venner kan jeg yderligere nævne den danske socialdemokratiske statsminister Stauning og andre socialdemokratiske politikere og den danske forfatter Andersen-Nexø. I de sidste år af mit københavnerophold havde jeg meget kontakt med Scheidemann og så ham næsten dagligt. Under de mange forhør af Gestapo blev jeg ofte truet med K.Z. Derfor blev jeg fuldkommen overrasket, da jeg d. 19. august 1942 pludselig blev løsladt. Jeg måtte skriftlig forpligte mig til ikke at tale med nogen om sagen, ikke stille krav om skadeserstatning og ikke forlade Berlin under krigen.

Han var altså anklaget for nazifjendtlig aktivitet, omgang med kommunister og hjælp til tyske politiske flygtninge efter hans fyring fra gesandtskabet. Det stemmer meget godt

med, at der i hans sagsmappe i Auswärtiges Amt i Berlin fandtes nogle rapporter fra Gestapo, hvor man havde fulgt hans færden i ca. tre år efter fyringen dvs. fra 1934 til 1937.

Datoen for anholdelsen husker han forkert. Det var ikke 9., men 10. november. Endvidere var det dansk politi, der anholdt ham og senere eskorterede ham til Tyskland ved be-tjent Andersen, men det er ikke utænkeligt, at der har været Gestapofolk med under anholdelsen, men jurisdiktionen var på danske hænder, så anholdelsen stod det danske politi for. I anholdelsesrapporten er der ikke nævnte noget om, at der var tyskere med.

Faster møder Göring anden gang

Farfar blev altså anklaget for højforræderi m.v. og stod formentlig til en dødsdom, men der skete noget ganske uventet. Det viste sig, at min fasters og farfars kontakt med Göring ikke sluttede i 1920, men blot holdt en pause til nu i 1942. Mens farfar sad fængslet hos Gestapo i Prinz Albrecht Strasse og var til adskillige forhør, gik min faster, som var en handlekraftig kvinde, i aktion i Danmark. På båndet er hun i gang med at fortælle om, at farfar sad fængslet i Berlin, og jeg spurgte om, hvor længe han sad dér. Hun svarede, at det ikke var så forfærdelig længe. Og så spørger hun mig: Har jeg ikke fortalt dig om det før? Nej, svarede jeg, og så fortalte hun en utrolig historie om, at hun havde opsøgt Göring i 1942 i Berlin, og at min farfar kort tid efter ganske uventet var blevet løsladt. Dengang jeg hørte historien i 1986, troede jeg ikke rigtigt på den. Faster var en god fortæller og havde mange utrolige oplevelser, hun i min barndom har fortalt om, så?? Men da jeg så næsten 30 år senere i farfars levnedbeskrivelse i Auswärtiges Amt i Berlin læste, at han havde mødt Göring i 1920, og at han (altså farfar) ganske uventet var blevet løsladt, tænkte jeg, at så var der nok noget om fasters beretning. Og hjemme igen gik jeg i gang med at undersøge, om Göring overhovedet havde været i Danmark i 1919. Det viste sig, at han havde været til den 2. skandinaviske Flyveudstilling i Tivoli i april 1919 og her mødt repræsentanter for bl.a. Hærens Flyveskole og Dansk Aeronautisk Selskab. Sidstnævnte inviterede Göring til at holde det tidligere omtalte foredrag om flyvningens fremtid på Hotel Fønix 9. maj 1919. Efterfølgende havde han opholdt sig i Danmark i knap otte måneder som levemand og charmør samt vist sine flyvekunster.

Senere på båndet fortæller faster, hvordan hun tog til Berlin i 1942. Hun havde lært den øverstbefalende for den tyske hær i Danmark, general Erich Lüdke, at kende, og ved en sammenkomst fortalte hun, at hendes far sad fængslet i

Berlin for et eller andet (dengang vidste hun ikke noget om anklagen mod ham). Han fortalte, at han skulle til Berlin, og at hun var velkommen til at tage med, og samtidig spurgte han, om der ikke, dengang hendes far var ansat på gesandtskabet, havde været nogen mennesker, som havde kendt hendes forældre og var kommet i deres hjem og som i dag var nationalsocialister? Efter at have tænkt sig om kom faster i tanke om mødet med Göring i 1919 og nævnte det for Lüdke, og via ham og andre tyske bekendtskaber fik hun arrangeret en tilladelse til at rejse til Berlin i begyndelsen af 1942 og fik foretræde for Göring.

På båndet fortæller hun:

Og så kørte jeg med ham ned til Berlin, og han fik foretræde for Göring og fortalte, hvem jeg var, og at jeg gerne ville tale med ham. Göring var jo blevet sådan tyk i en hvid uniform, altså jeg kan ikke sige, at han ikke så godt ud, det gjorde han, men han var jo tyk og anderledes med en masse ordner på og kom imod mig og kyssede mig på hånden og sagde meget høfligt: Was kann ich für Ihnen machen? Og så sagde jeg: Jeg ved ikke, om rigsmarskallen husker, at De engang har været gæst hos mine forældre i København, det var presseattaché Alfred Dietrich. Bin ich? Ja, sagde jeg, det var engang, De holdt foredrag om flyvningen i 1. Verdenskrig. Aaah, det kunne han godt huske, og han kunne også godt huske Papa og Mama. Så sagde jeg: Nu kommer jeg til Dem. De har jo nydt gæstfrihed hos mine forældre, så nu kunne det være, De måske kunne hjælpe os. Og så fortalte jeg ham, at Papa var taget. Das verstehe ich nicht. Det gjorde han virkelig ikke. Det kunne man se på ham. Og så sagde han ja og så på mig: Gnädige Frau, leider bin ich kein Goebbels. Men han ville altså prøve. Så han har jo prøvet, og han fik Papa ud af fængslet.

Farfar løslades i Berlin

Da farfar blev løsladt, var det med det politimæssige vilkår, at han ikke måtte tale med nogen om sagen, ikke stille krav om skadeserstatning og ikke forlade Berlin under krigen. Han blev tildelt arbejde på Wehrmedizin, hærens medicindepot i Berlin, hvor han arbejdede resten af krigen. En dag mens han var på arbejde, det var 26. februar 1945, blev hans hjem i Neukölln udbombet ved et amerikansk luftangreb. Ejendommen brændte ned til grunden, og han mistede alle sine ejendele.

Efter krigen blev han godkendt som Opfer des Faschismus, hvilket betød, at han i 1946 kunne få arbejde som pressemedarbejder ved det berlinske bystyre (Magistrat der Stadt Berlin).

Alfred på sit arbejde i Berlin. 3. Hans visitkort, november 1946.

Han kom aldrig tilbage til Danmark, men blev boende i Berlin til sin død i 1951, 73 år gammel. Han ligger begravet på St. Thomas Friedhof i bydelen Neukölln i Berlin.

Farfars godkendelse 20. september 1946 som offer for fascismen

Tilbage til spørgsmålet: hvem var farmors far?

Nu da jeg havde fået vished om farfars forhold og rejse til Berlin, vendte jeg tilbage til søgningen efter farmors far.

Da farfar kom ind og blandede sig i søgningen efter farmors far, var jeg kommet til oplysningen om, at Johanne tog hen til Fødselsstiftelsen, da hun skulle føde. Det var sent på dagen eller måske om natten, og Fødselsstiftelsen var lukket for natten, så hun blev henvist til en privat jordemor Juul i Adelgade 21. Hun samarbejdede med Fødselsstiftelsen, og hos hende fødte Johanne min farmor. Udsætter-

protokollen og Folketællingen 1885 viser, at farmor efter fødslen kom i pleje, idet Johanne ikke kunne have barnet med tilbage til sin tjenestepuds hos kammerherre Zeppelin. Men det koster penge med en plejefamilie, og hendes løn som tjenestepige strakte ikke så langt. Så efter et halvt års tid måtte hun vælge enten at bortadoptere eller finde faren og få børnebidrag fra ham. Der var bare et problem: Hvordan finder hun faren? Hun kendte hans tidligere adresse, men det viste sig, at dér boede han ikke længere. Så 24. maj 1884 skrev hun til Overpræsidenten for København for at søge om børnebidrag fra faren, handelsagent Julius Petersen, men da hun ikke kendte hans nuværende adresse, bad hun om at få ham efterlyst. Omtrent en måned senere vendte politiet tilbage og meddelte, at Julius Petersen var rejst til Amerika 11. august 1883, midt under hendes graviditet. Så måske fortalte Johanne ham, at hun var gravid, hvorefter han stak af til Amerika.

Da Johanne fik besked om, at Julius Petersen var rejst til Amerika, stod hun altså uden en far til at betale børnebidrag, og hun havde stadig ikke råd til plejefamilien. Der gik nu et halvt år, hvor der ikke skete noget i sagen. Men så skete der noget nyt. Johanne mødte igen op i Overpræsident 6. februar 1885 med en ny ansøgning om at få børnebidrag, nu fra en grosserer J. A. Petersen, boende på Herluf Trolles Gade 25, stuen.

Det viser sig, at det drejer sig om en Jørgen Andresen Petersen, som Johanne anmelder til Overpræsident som far til hendes barn. Hvad der er sket mellem 18. juni 1884, hvor politiet meddeler, at Julius Petersen er rejst til Amerika og 26. januar 1885, hvor Johanne indleverer den ny anmodning om børnebidrag, kan jeg kun gætte på. Jeg har ikke kunnet finde noget, der entydigt forklarer, hvorfor der figurerer to navne. Kan det tænkes, at hun i virkeligheden har været i seng med to mænd, Julius og Jørgen, i marts/april 1883, hvor hun bliver gravid, og at hun tror, det er Julius, der er mest sandsynlig som far. Eller måske er det tilfældigt ham, hun først finder adressen på, og derfor ham hun i første omgang anmoder om børnebidrag fra, men da han ikke er i landet mere, så anmelder hun Jørgen som far. Det kan også tænkes, at hun kun har været i seng med én mand og tror, at han hedder Julius. I hendes første anmodning oplyser hun, at Julius i juni 1883 boede i Ahfeldts-gade 26, 3. sal til højre, men ifølge Politiets Mandtalsliste fra 1. maj 1883 bor der ingen Julius her, men til gengæld bor Jørgen her, så der er noget der tyder på, at hun ikke har kunnet huske, hvad han hed, Julius eller Jørgen. Jeg har prøvet at søge efter en Julius Petersen i adskillige folketællinger og mandtalslister, men har ikke kunnet finde en per-

son, der passer, så måske fandtes han slet ikke, men er opstået, da Johanne i sin første anmodning fejlagtigt tror, at han hedder Julius.

I København er Jørgen Petersen første gang registreret i folketællingen 1. februar 1880, hvor han bor på et pensionat i Tordenskjoldsgade 27, 4. sal sammen med fire andre logerende på hans egen alder. På folketællingsskemaet er anført, at hans stilling er commis, og at han kom til København i 1879. En af de andre logerende hedder Julius Paulsen. Han er fra Odense, 19 år og elev på Kunstakademiet. Senere i livet fortæller Jørgen, at han lærte mange ting om malerkunst af Julius, som kom ham til gode senere, da han blev formuende og begyndte at købe malerier.

Jørgen Petersen
i 20 Aars Alderen

Jørgen og Julius blev tilsyneladende venner, og det kunne tænkes, at Johanne i marts/april 1883 har mødt dem begge, måske på et værtshus, og halvandet år efter, da hun søger om børnebidrag hos Københavns Overpræsidium, kan hun ikke huske, hvem af dem hun gik hjem sammen med og er så kommet til at forbytte deres fornavne. Det tyder på, at

hun ikke på forhånd har kendt Jørgen, og at hun ikke havde kontakt med ham, da hun fandt ud af, at hun var gravid.

Københavns Overpræsidium

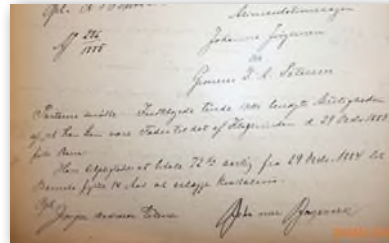
Da Jørgen er fundet, indkaldes de begge til at møde op 6. februar 1885 hos Københavns Overpræsidium. Af Forhandlingsprotokollen fremgår følgende korte notits:

Parterne mødte. Indklagede turde ikke benægte muligheden af, at han kan være fader til det af klagerinden d. 29. december 1883 fødte barn.

Han tilpligtigedes at betale 72 kr. årlig fra 29. december 1884 til barnets fyldte 14 år at erlægge kvartalsvis. Oplæst. Underskrevet af Jørgen Andresen Petersen og Johanne Jørgensen.

Indskrivningen i forhandlingsprotokollen er vist i kopi herunder. Jørgen Andresen Petersen erkender altså, at han har været i seng med Johanne, men det er næsten to år siden, så er det nu også ham, der er faren? At han erkender, at han kan være faren er jo ikke ensbetydende med, at det faktisk er ham. Det kan ikke udelukkes, at der har været an-

dre kandidater. Efter mødet i Københavns Overpræsidium havde Johanne formentlig ikke mere kontakt med ham. Han betalte børnebidraget rettidigt, og i december 1891 indbetaler han et engangsbeløb på 500 kr. til Overpræsidiets til dækning af børnebidraget, til barnet fyldte 14 år. Herefter udbetalte Overpræsidiets kvartalsvis 20 kr. og 83 øre til Johanne.

Københavns Overpræsidium. AJ-journal 236/1885, 27. januar 1885, Alimentationssag Johanne Jørgensen og Jørgen Andresen Petersen

Jørgen Andresen Petersen

Jørgen Petersen, som han nøjes med at kalde sig, er født 1. december 1859 i Ulkebøl på Als. I 1886 indregistrer han firmaet Jørgen Petersen & Co. Det er et engrosfirma, som handler med udenlandsk fabriksfodtøj. I 1891 begyndte han en egen fabrikation af skotøj, og med årene endte han med at blive en meget rig skotøjsfabrikant. I 1906-07 bygger han en stor skotøjsfabrik i Nørregade 5-7 i København. Byggeriet blev præmieret af Københavns Kommune i 1908. Han er gift to gange og får i alt 5 børn med de to koner. Han dør i 1928.

Afsluttende bemærkninger

Jeg blev nysgerrig på, hvad Göring lavede i Danmark i otte måneder i 1919 og begyndte at søge i kilder og arkiver. Det blev til en længere artikel som blev bragt i Flyvehistorisk Tidsskrift i tre af tidsskrifterne i marts, juni og september 2019. I artiklen berettes om Görings ophold i Danmark som berømt og feteret krigsflyver og levemand, og der fortælles om hans forhold til en gift kvinde af det bedre borgerskab, hans optræden som kunstflyver ved mange flyveshows rundt omkring i landet, og endelig om forholdene omkring hans "deportation" til Sverige.

Jørgen Petersen & Co. skotøjsfabrik i Nørregade 7, København, bygget i 1906-07.

Kilder

Rigsarkivet i København:

Kirkebøger og folketællinger i Kerteminde, Nyborg og København
Til- og afgangslister Kerteminde og Nyborg Byfoged
Dødsattester for Kerteminde
Kerteminde Kommune, Fattigudvalg
Kerteminde Kommune, Skolekommission
Fødselsstiftelsen, Børneprotokol, Udsætterprotokol, Afvisningsprotokol
Fødselsstiftelsen, Hovedprotokol for filialerne (afdeling B)
Kracks Vejviser 1883
Københavns Overpræsidium, AJ-journalsager 981/1884, 236/1885, 913/1891
Københavns Overpræsidium, Forhandlingsprotokol AJ 236/1885, AJ-bidragsprotokol
Københavns Overpræsidium, OJ-journalsag 262/1895
Justitsministeriet, 1. ekspeditionskontor, journalsag X 1835/1895
Indenrigsministeriet, 3. ekspeditionskontor, Almindelige indfødsretsager (62-sager)
Justitsministeriet, 3. ekspeditionskontor, journalsag 17.64
Rigspolitichefens Fremmedpoliti, Tilsynet med udlændinge, Udlændingesager (UDL)
Statsadvokaten for særlige Anliggender, Navnekartotek I, Journal for AS-sager,
Kopibog

Berlin:

Auswärtiges Amt, Politisches Archiv, Berlin
Landesarchiv, Berlin

Andre:

Jørgen Petersen & Co. A/S, 1886-1936, København 1936
Henrik Stevnsborg, Politiet 1938-47, Gad 1992
Lone Rünitz, Af hensyn til konsekvenserne, Syddansk Universitetsforlag, 2005
Hans Kirchhoff, Lone Rünitz, Udsendt til Tyskland, Syddansk Universitetsforlag, 2007

Arbejdet med den ny hjemmeside

Foreningen har i det seneste år arbejdet på at forny vores hjemmeside og it-systemer, som det har været fremlagt på de seneste generalforsamlinger.

Vores hjemmeside består af disse elementer.

Foreningsside og lokalforeninger

Om foreningen, Slægtsforskeren, nyheder, hjælp til at komme i gang samt hjemmesidesystem til lokalforeninger

Medlemsdatabase

Master database over medlemmer, indmeldelse mv.

Værktøjer og kilder

Databaser, kilder, DIS-Wiki

Webshop

Materialer

Forum

Debatforum, medlemmer, ikkemedlemmer

Bibliotek

Udgivelser, kilder

I oktober fik vi en ny opdateret udgave af Forum, og i november har vi fået et nyt medlemssystem. Webshoppen og Biblioteket kører videre som hidtil.

Foreningssiden og Lokalforeningernes sider bliver fornyet i en proces, der forventes at strække sig ind i 2020.

Den nuværende foreningsside, implementeret i 2010, er med tiden blevet meget uoverskuelig for brugerne, teknisk forældet og vanskelig at vedligeholde.

Målet har været en ny foreningsside med fokus på enkelthed frem for funktionsrigdom i et nyt moderne system, der gør det mere overskueligt for brugerne og nemmere at vedligeholde for foreningens og lokalforeningernes webmastere.

Samtidig er den valgte løsning billigere i drift. Alle rettelser på siden kan udføres af foreningens webmaster.

Indhold på siden

På den nye foreningsside har vi lagt det meste af indholdet fra den gamle side samt en række nye artikler hovedsageligt henvendt til nye slægtsforskere.

Der vil ikke være login for foreningens medlemmer på den nye foreningsside. Alt indhold på siden vil være tilgængeligt også for ikke-medlemmer. Derimod vil der være login til Forum, ligesom der er i dag. På lokalforeningernes sider vil der heller ikke være login, så også her vil alt indhold være tilgængeligt for alle brugere.

Alt vedrørende medlemskab skal fremover foregå i medlemsystemet <https://slaegt.membersite.dk>.

Dvs. oplysninger om ens eget medlemskab, indmeldelse, rettelse af adresse osv.

Arrangementer, nyheder m.v. vil blive vist på foreningssiden og lokalforeningernes sider som hidtil.

Vores nuværende hjemmeside lukker den 31. december 2019. På adressen <http://www.slaegt.dk> vil man fra den 1. januar 2020 se den nye hjemmeside. Vi forventer ikke, at siden er færdig 1. januar, men de vigtigste funktioner vil være klar.

Den nye side udvikles af medlemmer af foreningens bestyrelse samt en række medlemmer af foreningen.

Kontakt til foreningens webmaster foregår som altid via webmaster@slaegt.dk

Ivan Jensen

Tanker bag den ny hjemmeside

På de seneste generalforsamlinger har der fra flere sider været ytret ønske om en fornyelse af hjemmesiden. Ønskerne har primært været begrundet i, at den eksisterende hjemmeside gennem årene er udvidet via mange knopskydninger, der har gjort opbygningen ulogisk og uoverskuelig. Desuden bærer hjemmesiden præg af, at den efterhånden har en del år på bagen, hvilket tydeligst ses i dens struktur, der har mere fokus på organisationen end på medlemmerne. Endelig er den også teknisk forældet og dyr at vedligeholde.

Det laver vi om på nu.

Forum er allerede opgraderet, og i november tog vi vores nye medlemsystem i brug. Dette system er nemlig en forudsætning for, at vi kan lukke den gamle hjemmeside og sætte den nye i drift.

Det kan I forvente

I vil ikke længere skulle logge jer ind på siden, da alt vil være frit tilgængeligt (undtagen visse dele af Forum). En del vil fortsætte uændret: Bibliotek, Forum, webshop og DS-Wiki.

Den ny hjemmeside vil have stærkt fokus på hjælp til slægtsforskning, såvel til nye som til garvede slægtsforskere, og alt skulle gerne være præsenteret, så det vil være nemt og overskueligt at finde frem til det. Siden vil indeholde oplysninger om alle de lokalforeninger, der har indgået partnerskabsaftale med Danske Slægtsforskere, samt lokale hjemmesider for disse foreninger.

Vores nuværende store og nyttige samling af afskrevne kilder og værktøjer samt links vil selvfølgelig også komme med på hjemmesiden, men de vil formentlig ikke være tilgængelige i den første version, der frigives 1. januar 2020. Vi forventer dog, at de kommer på i løbet af det første kvartal 2020, og vi stiler efter at gøre dem mere synlige, så flere får øje på dem.

En væsentlig ændring bliver, at ældre numre af vores blad, Slægtsforskeren, fremover kun vil kunne tilgås via bibliotek. dis-danmark.dk.

Kirsten Sanders

Stat og skole – lærere og deres virke

Af Carsten Carlsen

Engvej 29

4270 Høng

Tlf. 23213706

uv8d63q4@gmail.com

På Slægtsforskernes Bibliotek i Albertslund befinder der sig fire bøger med titlen "Dansk Skole-Stat". Hver af dem er på ca. 500 sider og indeholder i gennemsnit på hver side fire billeder af datidens lærere, altså rundt regnet 8000 lærere. Dertil kommer mange billeder af skolerne. Bøgerne er udgivet i 1933.

Som slægtsforsker er det af stor værdi hurtigt at kunne finde en slægtning i disse bøger, og da bøgerne ligger online som søgbare PDF, vil det være nemt at søge efter slægtninge her.

Det er de samme oplysninger, man har forsøgt at skaffe for alle lærerne: navn, stilling, fødselsdag, forældrenes navne og beskæftigelse, lærerens evt. vielse, uddannelse, og hvor vedkommende lærer har undervist. Til sidst kommer en beskrivelse af, hvilke fritidsbeskæftigelser læreren har. Se figur 1.

Man kan altså benytte bøgerne til at finde oplysninger om en slægtning, men også til at forstå samtiden bedre inden for emnet skoler. Man kunne fx undersøge forskellen på skoler i byen og på landet i 30'erne. Derfor har jeg valgt to skoler i København, Alsgades Skole og Hillerødgades Skole. Det er tilfældigt valgt skoler, som jeg ikke kender, men jeg kan se, at Hillerødgades Skole er nedlagt i 2012, mens Alsgades Skole er fusioneret med en naboskole i 2003. Fra landet har jeg valgt skoler fra Holbæk Amt.

Skole-Stat	Født	Familiebaggrund	Uddannelse	Stilling	Fritidsaktivitet
Alsgade					
Jürgensen	1880	Købmandssøn	Cand. theol. Translatør i engelsk	Skoleinspektør	Formand for menighedsråd Inspektørforeningens bestyrelse Sekretær i Pædagogisk Selskab Kasserer i Skolehygiejnens Fremme
Petersen	1863	Lærersøn	Tillægsprøve i engelsk og tysk	Viceinspektør	Tilsynsværge Legatbestyrelse for Jonstrup Seminarium
Aagaard	1888	Instrumentmagersøn	Cand. phil. Blaagaards Seminarium	Kommuelærer	
Arents	1871		Jonstrup Seminarium	Kommuelærer	
Christensen	1894	Tøffelmagersøn	Den danske Realskoles Seminarium	Kommuelærer	Kasserer i Boligforening I bestyrelsen for Låneforeningen for Lærere Tilsynsførende for fortsættelseskursus
Bjerg	1901	Sognepræstedatter	Zahles Seminarium	Kommuelærerinde	
Falk	1989	Sognepræstesøn	Cand. theol	Kommuelærer	Udgivet historiebøger, børnebøger, romaner, fortællinger, redaktør af "Børnevennen"

For at kunne sammenligne forholdene har jeg sat de relevante data ind i et skema. Jeg har indtastet 180 lærere, hvilket er et lille udsnit af samtlige lærere, men jeg tror, det er repræsentativt.

Et klip fra skemaet vises her på siden, men hvis du er interesseret, kan du finde det i sin helhed på Danske Slægtsforskeres hjemmeside www.slægt.dk > Foreningen > Bladet > Se bilag til bladet.

Det interessante er det, jeg har kaldt "Fritidsaktivitet", hvilket skal ses i forhold til en samfundsindsats.

På skolerne i Alsgade og Hillerødgade har lærerne meget få aktiviteter, og hvis der er nogen, er det for det meste i forhold til arbejdet på skolen. Nogle har udgivet lærebøger, andre er aktive i faglige foreninger med tilknytning til undervisning.

Går vi til skolerne på landet, er det et helt andet engagement, vi oplever. Lærerne er ofte kirkesangere og organister ved den lokale kirke. De er medlemmer af sognerådet, værgerådet, menighedsrådet, hjælpekasen, sygekassen og sygeplejeforeningen. De planlægger aftenundervisning, er regnskabsfører for den lokale Brugs, dirigent for sangforeningen osv.

Ord som hjælpekasse, sygekasse, værgeråd og sygeplejeforeningen er betegnelser, der er gået helt ud af sproget. En hjælpekasse var en privat institution, der ydede økonomisk hjælp under særlige omstændigheder. Hjælpekasserne blev ledet af folkevalgte bestyrelser, der frit kunne administrere kassernes midler, når det gjaldt hjælpens størrelse. For at få hjælp skulle man have fast ophold i kommunen, være ustraffet og ikke have modtaget fattighjælp inden for de foregående tre måneder.

Sygekassen og sygeplejeforeningen var private foreninger, hvor medlemmerne mod et kontingent kunne få hjælp ved sygdom af en læge eller sygeplejerske. Når vi ikke ser lærerne i byen være involveret i disse forhold, skyldes det sandsynligvis, at man er så mange, at der er råd til at lade professionelle tage sig af det. I 1960'erne overtog staten alle disse forpligtigelser, foreningerne blev nedlagt, og ordene forsvandt ud af sproget.

En anden forskel mellem by og land er, at lærerne på landet ofte var kirkesangere eller organister, somme tider begge dele! Tilknytningen mellem skole og kirke går langt tilbage i historien. Skolerne før 1700-tallet var oprettet af kirken med det ene formål at undervise i kirkelige skrifter. Under

oplysningstiden i 1700-tallet ændrede det sig, og der kom skoler, hvor formålet var at undervise i historie, geografi, naturlære, sang og legemsøvelser. Ideerne blev bl.a. praktiseret og udviklet af godsejere som Reventlow, der opførte skoler til godsets børn. Men tilknytningen til kirken fortsatte, og så sent som i 1950'erne var det stadig almindeligt på landet, at en lærerstilling var knyttet sammen med stillingen som kirkesanger. Hvis man ville have lærerembedet, måtte man tage stillingen som kirkesanger med. Den lokale præst eller provst skulle overhøre/kontrollere undervisningen. Helt op i 1950'erne var det almindeligt, at den lokale præst deltog i den årlige overhøring sammen med skolekommissionen.

Af skemaet kan man se, at en stor del af lærerne på landet er enelærere, som skulle kunne undervise i alle fag i klasser med flere årgange. Enhver kan forestille sig, hvor svært det har været, og hvilke begrænsninger, det har givet på det faglige område. Dertil kom, at lærere på landet sjældent fik bevilget årskurser. Måske skyldtes dette, at læreren selv skulle betale for en vikar. Var årskurset langt fra skolen, skulle læreren altså finde og betale for et værelse i byen og desuden betale for vikaren på skolen. Lønnen var i 1950'erne 500 kr. om måneden. Det kræver en længere sammenligning af priser og udgifter for at vurdere den i forhold til nutiden, men den var lav, sammenlignet med andre grupper i samtiden.

Først med skoleloven af 1958 fik man en lov, der gjaldt for både by og land, og som gav et uvurderligt løft for eleverne på landet.

Med bøgerne "Dansk Skole-Stat" som udgangspunkt har man en af mange muligheder for at hente oplysninger til forståelse af vore slægtinges levevilkår, her med et nedslag i år 1933. Der findes tilsvarende bøger for andre faggrupper som fx landbrug og håndværk.

Stammer Dronning Margrethe slet ikke fra Gorm den Gamle?

Af Jan Rømer
Karensmindevej 11,
8260 Viby J
Tlf. 20 64 15 87
Mail: jromer@dadlnet.dk

For ikke længe siden blev dette spørgsmål stillet i flere medier. Lad os tage udfordringen op. Men lad os begynde med at kigge på kildematerialet til en hurtig undersøgelse.

To nøglepersoner

To aner er nøglepersoner i jagten på linjer, der forbinder Dronning Margrethe II med Gamle Gorm:

Dronning Dorothea af Sachsen-Lauenburg (~ Christian III), og Valdemar den Store.

To kilder hjælper os godt på sporet:

1) Kristian Lauritsen: *Dronning Margrethe II's forslægt* (i 10 generationer, det vil sige til og med 7xtip-oldeforældre). Hvis en ane forekommer mere end én gang i stamtavlen, oplyses antal gange og samtlige anenumre, de pågældende har.

2) Bo Lindwall (www.rotter.se/faktabanken/rotterarkivet/kandisars-anor/92-erik-xiv): *Konung Erik XIV:s antavla i fjorton generationer*.

Lindwall tager sin udgang i Kong Erik XIV af Sverige, hvis mor var Gustav Vasas første dronning, Katharina af Sachsen-Lauenburg, som var helsøster til den danske Dronning Dorothea.

Dronning Katharina stammer 84 gange fra Kong Valdemar den Store, fordelt på tre generationer.

Og det gør Dronning Dorothea jo så også.

Fra Dronning Margrethe til Dronning Dorothea

Dronning Margrethe stammer ifølge Kristian Lauritsen fra tre børn af kongeparret Frederik III og Sophie Amalie, i alt 18 gange. En af linjerne går imidlertid via Arveprins Frederik og afskrives derfor på forhånd, da arveprinsen næppe er den biologiske fader. Oberstløjtnant og kommandør for Livgarden til Hest, Frederik von Blücher, er almindeligt godtaget som "stand in". Det er nok dette udfald, der giver anledning til den fremsatte tvivl om forbindelsen mellem Gorm og Margrethe.

Men de tre øvrige linjer via Christian V (ane nr. 1072, side 133), de ti linjer via Prinsesse Frederikke Amalie (ane nr. 1409, side 158) og de fire linjer via Prinsesse Ulrike Eleonora (ane nr. 1411, side 159) er alle sikre veje til Frederik III og dermed dennes oldeforældre Christian III ~ Dorothea af Sachsen-Lauenburg. Christian III stammer mindst én gang

fra valdemarerne [kongerækken] og Dorothea som nævnt 84 gange, tilsammen i alt 85 gange.

Sideløbende med disse 17 linjer stammer den rene mandslinje *Glücksburg/Beck/Slesvig-Holsten-Gottorp* også fra ægteparret Christian III ~ Dorothea og deres 85 veje til Valdemar via Frederik IIs bror, Hans den Yngre, hvis sønner, 7-tip-oldefædre August Philipp af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Beck (ane nr. 1024) og Ernst Günther af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Augustenburg (ane nr. 1026), forekommer hhv. 5 og 14 gange eller tilsammen 19 gange.

Det betyder, at disse i alt 17 + 19 forskellige veje alle fører fra Dronning Margrethe til Christian III og Dronning Dorothea og deres i alt 85 adgange til Valdemar.

Tolv af de oldenburgske linjer (dvs. over Frederik V) går via Frederik IX, syv via Dronning Ingrid.

Og Dronning Margrethe stammer således 36 gange fra de ældste oldenburgere, Kong Christian I, Kong Hans og Kong Christian III.

Dronning Dorothea stammer massivt fra Valdemar den Store

Dronningerne Katharina og Dorothea er såkaldte "stærke aner" (gateway ancestors); man kender omkring 8000 af deres aner i 13 generationer, men de udgør kun omkring 2000 personer takket være et massivt anesammenfald over flere generationer. 98 % af dem forekommer mindst 2 gange, når man kommer ud på de ældste generationer. *Valdemar den Store forekommer ifølge Lindwall 84 gange spredt på 3 generationer i Dronning Dorotheas anetavle*. Antallet af aner i disse generationer tælles imidlertid i titusinder.

Dorotheas søster, Katharina af Sachsen-Lauenburg, var gift med den svenske Kong Gustav Vasa, men de fik kun sønnen Kong Erik XIV af Sverige, som ikke er forfader til Dronning Margrethe. Bo Lindwall har kortlagt Kong Erik XIV's aner i 14 generationer, og Erik XIV's mødrener er derfor identiske med Dronning Dorotheas.

Kong Christian III's svoger, Kong Gustav Vasa, stammer selv en

enkelt gang fra Valdemar den Store [Lindwall] og forekommer (mindst) to gange i Dronning Margrethes anetavle via ane nummer 47 = 53, Sophia Vasa af Sverige. Der kan muligvis findes flere veje til Gorm den Gamle for begge, men det har ikke været formålet med denne lille undersøgelse. Gustav Vasa er ikke en stærk ane som Katharina og Dorothea, men vi tager ham lige med i farten.

Fra Valdemar til Gorm

Valdemar den Stores linje til Gorm den Gamle er velbelyst: Han er 4-tipoldebarn af Gorm. Den del af anetræet behøver ikke mange ord. Om Gorm den Gamle forekommer flere gange i Valdemar den Stores anetavle, ved jeg ikke. Otto Brenner *Nachkommen Gorms des Alten* kunne være konsultet, men det har ikke været formålet.

En enkelt detalje må dog nævnes: Valdemar den Store var barnebarn af ægteparret Kong Erik Ejegod og Dronning Bodil Thugotsdatter, som var nærtbeslægtede. Erik Ejegod var oldebarn af Svend Tveskæg, mens Bodil på sin side var tip-tipoldebarn af samme Svend Tveskæg (de haft travlt på Bodils side, når så få generationer giver så stor generationsforskydning). Bodils herkomst er især på moderens side noget usikker, men på faderens side måske lidt mere sikker med rækken af velkendte forfædre: Thugot Ulfen Fagerskin – Bodil Haakonsdatter – Haakon Erikson Jarl (Ladejarl) – Gyda Svendsdatter – Svend Tveskæg. Hvis Bodils anerække holder for nærmere kritik, kan man gange hele den øvrige udredning med 2.

Og så lidt hovedregning og en konklusion

Her er redegjort for 17 af Dronning Margrethes linjer via Frederik V tilbage til Dronning Dorothea og hendes 84 veje til Valdemar.

Dertil kommer Glücksburgernes 19 linjer, som ikke fører tilbage til Frederik V, men "springer af" allerede med Hans den Yngre, bror til Frederik II. Men da Hans den Yngres forældre jo netop er Christian III og Dronning Dorothea, bidrager dette ægtepar 17 + 19 = 36 gange med deres 85 veje til Valdemar.

Endelig skal de 2 Vasa-linjer lægges til. Regnestykket kommer derfor til at se således ud:

36 x 85 = 3060 afstamninger via

Dronning Dorothea og Christian III til Valdemar og 2 via Gustav Vasa direkte til Valdemar udenom Dorotheas og Christian III's, i alt 3062. Endelig ganges de 3062 med 2 for Erik og Bodils 2 forskellige veje til Svend Tveskæg (sønnesøn af Gorm den Gamle).

Altså bliver slutresultatet, at Dronning Margrethe stammer mindst 2 x 3062 = 6124 gange fra Gorm.

Og så er det endda sandsynligt, at dette er et minimumstal. Men det faldt uden for konceptet at gå videre med linjer, der ikke bidrager lige så massivt som Dorothea.

Konklusionen er: ingen tvivl om, at Dronning Margrethe stammer fra Gorm den Gamle.

Rigtig mange gange.

En konsekvens af Kong Erik XIV's familieliv

Erik XIV fik 3 døtre med sin ikke-adelige konkubine Agda Persdotter: Virginia, Constantia og Lucretia. Kun de to første nåede skels år og alder. Hovedparten af de to voksne døtres efterkommere bibeholdt kun ved ægteskab med svenske nyadelsmænd deres adelskab i yderligere 3 generationer og faldt derefter ud af den svenske adelskalender. Derfor kan en hel del svenskere i dag finde 85 veje (Katharinas 84 og Gustav Vasas ene) til Gorm den Gamle i deres egen anetavle (via småbønder i Småland – og så kan det næsten ikke blive mindre). Og dermed også afstamning fra de fleste regerende europæiske fyrstehuse i tiden 900-1550.

(Kilde: Eslöv-Höör Släkt- och Folklivsforskare: "Anor från Medeltiden", www.esff.se/antavlor/antav_01/antav_01.htm)

	(36x85)+2	Gorm d Gamle 3062x			
		Valdemar d St 3060+2	2x		
				2x	
	Chr III og Dorothea tilsammen 85x 36x85 = 3060x	Chr III (1x) ~Dorothea (84x)			Gustav Vasa af Sverige
	De to brødre tilsammen 17+19 = 36 gange				2x (spring på 7 generationer)
	Fr II 17x		Hans d Yngre af Sønderborg 19x		
	Chr IV 17x		Alexander af Sønderborg 19x		
	Fr III 17x				
	De 3 søskende 17x		De 2 brødre 19x		
Chr V [1072] 3x*)	Frederikke Amalie [1409] 10x	Ulrike Eleonora [1411] 4x	August Filip af Slesvig-Holsten-Beck [1024] 5x	Ernst Günther I af Sønderborg [1026] 14x	Sofie Vasa af Sverige [47,53] 2x
ÆLDRE OLDENBORG			GLÜCKSBORG		VASA

Forklaring til skemaet:

- 1) Oldenburg grå, Glücksborg grøn, Vasa gul baggrund.
- 2) Anenummer i skarp parentes: [1024]. Er kun anvendt til og med 7tip-generationen.
- 3) antal gyldige anelinjer markeret med tal efterfulgt af x.
- 4) *) Ane nr. 1072 forekommer 4 gange i anetavlen, men en af linjerne er ugyldig, da den inddrager arveprins Frederik, som næppe er den rette fader. Derfor kun 3 linjer godtaget til Chr. V.

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

Af Kathrine Tobiasen

Korsagervej 13, 8940 Randers

Tlf. 41 28 65 30

Mail: kto@slaegt.dk

Indledning

Da jeg for efterhånden mange år siden begav mig ud på anejagten, florerede der forfærdende historier om dygtige og samvittighedsfulde forskere, der havde brugt år af deres liv på at rejse land og rige rundt til diverse arkiver, hvor de havde arbejdet sig gennem stakkevis af gulnede protokoller for at finde de eftertragtede oplysninger. Som de så siden bogførte på sirlige kartotekskort eller A4-ark, der blev ordnet i et ringbind. Alt i den skønneste orden. Men ak og ve, da forskeren afgik ved døden, havde ingen i familien forståelse for de pedantiske skrivelser, så alle papirerne endte i brændeovnen eller papirmøllen, mens ringbindene kunne komme til nytte, når børnene skulle arkivere deres skoleopgaver.

Senere, efter at edb'en havde holdt sit indtog i slægtsforskningen, kunne historierne modereres i retning af, at den mappe på harddisken, der gemte alle de indhøstede oplysninger, passende kunne slettes, så pladsen kunne udnyttes til vigtigere ting. Som anejæger var der kun en lillebitte positiv tanke, der kunne falde en ind: Godt, at afdøde ikke selv skulle opleve at se flammerne lege med papirerne! Eller høre harddisken knirke.

Meget er sket siden dengang, men frygten og betænkelighederne er uforandrede. Spørgsmålet er det samme, og det rumler uden tvivl i mange forskerhjerner: Hvad gør vi med vores forskningsresultater, når vi ikke længere selv kan tage hånd om dem?

Sådan kan en samling slægtsforskermaterialer tage sig ud – når vi bevæger os blandt de forholdsvis beskedne samlinger.

Sidste sommer dumpede en mail ind i mailboksen hos Danske Slægtsforskeres formand, Kirsten Sanders. Den kom fra medlem Jens Aaberg, der bl.a. skrev:

Jeg har i 25 år lavet slægtsforskning på et rimelig seriøst plan. Det samme har min hustru. I den tid har vi fået samlet et ret stort bibliotek af diverse bøger og mapper, som fylder mit kontor. Desuden har vi selvfølgelig en meget stor slægtsfil på computeren. Den er på næsten 30 000 poster og flere hundrede renskrevne skøder, skifter, aftægtskontrakter mm.

Forleden havde vi besøg af familiens yngre generation, og da vi kom ind på kontoret, stod vores datter og kiggede på alle hylderne med bøger og mapper, hvorpå hun spurgte: "Hvad skal der ske med alt det her, når I ikke selv kan bruge det mere"? Underforstået, når vi ikke var her mere. Mit svar var: "Det skal I da selvfølgelig have?" Det gav ikke anledning til jubelscener. Men det vidste jeg nu godt.

Han kunne også berette om nu afdød ven, som havde samlet sin forskning i en lang række mapper. Han var ugift og havde ingen i familien, der var interesseret i at tage over, men han havde tænkt tingene igennem, og en løsning var fundet: Allerforrest i den første mappe havde han anbragt et blad, hvorpå han havde skrevet, at al hans slægtsforskningsmateriale skulle køres til forbrændingen, når han ikke var længere. Han havde ikke lyst til, at andre skulle have det.

En så trist skæbne for alle de informationer, vi har jagtet gennem mange år, og som helt sikkert har givet os adskillige høje stunder undervejs, er der ingen af os, der kan ønske sig. Der må kunne gøres noget, og da mange af os står i den situation, at vi savner en nærliggende arvtager, er det kun naturligt, at vi i foreningen tager emnet op.

Hvorfor forsker vi?

Inden vi går videre til selve sagen, vil vi lige kigge på, hvorfor vi egentlig slægtsforsker? Hvad er det, der gør denne interesse til noget så særligt, at den i den grad kan fange os og holde os fast. Det er ikke en hobby, det er en lidenskab,

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

Muligheden for at arbejde sammen med andre forskere og skabe et godt fælleskab er en del af det tiltrækkende ved slægtsforskningen. Her på Slægtshistorisk Weekend i Bjerringbro.

vil nogle sige. Og hvad er det for resultater, vi hver især får ud af vores anejagt? Det sidste er ikke helt ligegyldigt, for det har betydning for, hvordan forskningen kan bevares for eftertiden.

Der kan nævnes mange grunde til, at vi går i gang med at søge vores rødder. Vi kan have en mystisk familiehistorie kørende. Er der kongelige eller adelige aner et sted bagude? Eller en spanier, der var med til at brænde Koldinghus af og desuden så sit snit til at forføre en lokal pige? Hvorfor har man aldrig snakket om en vis oldefar i familien? Mor var adoptivbarn, og jeg vil gerne vide noget om hendes biologiske forældre. Eller måske vil vi bare i al almindelighed vide noget mere om vores rødder som borgere i en rodløs tid. Men mere almindeligt er det nok, at vi ser, at kollegaen eller naboen forsker, og det ser vildt spændende ud, så måske skulle jeg også prøve? Sidst, men ikke mindst vigtigt: Det er blevet så nemt! Vi sætter os ned ved computeren eller griber iPad'en og åbner Arkivalieronline, og så er det bare at gå i gang.

Men det er ikke hele forklaringen, at det er let at komme i gang. Vi bliver også hængende – mange af os i hvert fald. Her tror jeg, det spiller ind, at vi bliver inviteret på en livslang skattejagt. Lige meget hvor langt vi når, vil der altid være nye brikker at finde, nye små bidder, som alle giver deres bidrag til det billede af vores forfædre, der efterhån-

den åbner sig. Vi kan altid forsøge at komme en generation længere tilbage, vi kan brede os til anernes søskende og deres ægtefæller, og vi kan gå i dybden med de enkelte personer og få mere kød på. Vi løber aldrig tør for nye muligheder og har sikret os en beskæftigelse, der kan følge os, også når vi bliver mindre mobile. Men spændingen bevares, for vi ved strengt taget aldrig, hvad der venter os, når vi løfter en ny sten. Og måske oplever vi, at det, vi lærte i historietimerne i skolen, kan være – om ikke forkert – så dog noget forenklet. Vi kan få flere nuancer ind, når vi sidder med et skifte og oplever, at vi kommer ganske tæt på forfædrene, når vi bliver taget med på rundtur i deres hjem. Vi når til en helt ny forståelse for vores ophav og vores baggrund.

Nogle vil opspore grand-grand-fætre og -kusiner, der kan være spredt over hele kloden. Andre vil grave sig tilbage i tiden og kaster sig med nørdet fryd over gamle protokoller. Og ser næsten en sport i at kunne hive meningen ud af drilske skrifter. I slægtsforskningen er der plads til det hele, her kan de fleste være med på en eller anden måde. Det er klart med til at sikre dens popularitet.

Før i tiden kunne man nemt komme til at føle sig lidt alene med sin forskning. Man sad med sin egen familie og kunne derudover mødes med kolleger i en forening og udveksle erfaringer med dem eller ved hjælp af Hvem Forsker Hvad

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

lede efter andre, som man delte forskerområde med. I vores digitale tidsalder er det blevet meget lettere at falde ind i en gruppe, hvor man kan være fælles om interessen. Man kan lægge sin forskning ud på nettet, så andre kan se den og kontakte en. Og på de sociale medier bliver man uundgåeligt inviteret til at være med i grupper med ligesindede. Det gør det tilsvarende lettere at danne fællesskaber og arbejde sammen med andre.

Dette kan spille ind i forhold til, hvad du bedriver med din forskning. Måske nøjes du med at samle oplysninger om din egen familie, men det kan også være, at du breder indsatsen ud og laver en indtastning af en folketælling for et helt sogn, et register til en skifteprotokol eller en afskrift af en tingbog. Måske i samarbejde med andre. En sådan indsats vil pr. automatik have interesse for en bredere gruppe forskere, hvilket igen vil resultere i et større behov for at formidle arbejdet videre til andre og til at bevare det for eftertiden.

Er det bevaringsværdigt?

Mens du funderer over, hvad der skal ske med din forskning, bør du dog kaste et kritisk blik på det hele og stille dig selv det barske spørgsmål, om det i grunden er bevaringsværdigt. Er der andre, der kan have glæde af det, og som kan bygge videre på dit arbejde? Er det i en stand, så andre vil kunne bruge det? Har du ordnet din forskning på en måde, så det ikke vil være alt for besværligt for andre forskere at sætte sig ind i stoffet? Tag gerne med i betragtningerne, at hvis der er for meget bøvl ved at overtage dit slægtsarbejde, stiger risikoen for, at arvingerne opgiver, fordi de hverken har tilstrækkelig lyst eller tid at afsætte på det.

Det kan sagtens være, at dit arbejde er blevet overhalet indenom af den teknologiske udvikling. Før alting (groft sagt) dukkede op på Arkivalieronline, og før digitale kameraer blev hvermands eje, var vi henvist til at bestille fotokopier på arkiverne, og hvis du er tilstrækkelig gammel i faget, har du sikkert en række bugnende mapper med kopier stående. Det turde være klart, at nutidens og ikke mindst fremtidens forskere vil ty til de netbaserede udgaver af arkivalierne. De vil overhovedet ikke finde det oplagt, at dine mapper med kopier skal have lov til at fylde op på hylderne. Selv om du i sin tid syntes, at du ofrede en pæn sum penge på dem. Derfor bør du rydde ud i papirerne med et kritisk blik, inden du leverer dem videre.

Det er heller ikke uden betydning, hvilken form dine slægts-efterskaber har. Ligger de på håndskrevne sedler eller på A4 ark fra skrivemaskinen? Det vil betyde, at arvingen formentlig skal digitalisere dit arbejde og måske lægge det

ind i et computerprogram. Omvendt kan du ikke gå ud fra, at du har garderet dig ved at have gemt tingene på en pc. Er du sikker på, at det program, de ligger i, kan læses af dem, som skal overtage det? Ligger det på cd'er, som mange pc'er allerede i dag ikke er i stand til at læse?

Måske har du en samling gamle billeder, som formentlig vil være unik, alene af den grund, at der ikke blev lavet mange kopier af fotografier i fototeknikkens barndom. For slet ikke at tale om tegninger eller malerier. Billeder vil altid være umiddelbart forståelige, også om 200 år; de kræver ikke specialapparatur for at kunne ses. Eneste krav er, at de opbevares på passende vis, så de ikke falmer eller bliver ødelagt af syreholdig indpakning, og at der er sørget for at få sat navne på personerne på billederne. Hvis ingen ved, hvem de forestiller, mister billedet det meste af sin værdi. Selvfølgelig har du husket at få sat navn på, mens tid var.

Et fint gammelt fotoalbum kan være en kronjuvel i en slægtsforskers samling. Eksemplet er fra Sønderhald Egnarkiv.

En anden ting: Der er i dag rigtig mange, der roder med slægtsforskning, og derfor vil det i mange tilfælde være sådan, at andre har arbejdet med samme slægter og har været i de samme kilder. Hvis du hovedsageligt har hentet dine oplysninger i kirkebøger og folketællinger og ikke har voldsomt meget kød på din slægt, vil sandsynligheden for, at de samme oplysninger vil være at finde en del andre steder, være ganske stor. Du må se i øjnene, at endnu en version af slægtens historie næppe vil være påtrængende nødvendig.

Men uanset hvad du måtte have samlet af forventede eller overraskende oplysninger om dine aner, har du formentlig hen ad vejen haft en perlerække af fine oplevelser. Fund, der har fået dig til bryde ud i jubel, andre, der har rettet op på misforståelser og givet dig et nyt syn på en given ane, eller et møde med en anden slægtsforsker, som du har fået et inspirerende og givende samarbejde med. Eller en kontakt tværs over oceanerne til nye slægtninge, som du har

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

fået mulighed for at mødes med. Når du ser tilbage på alt dette, tænker du måske, at det er alt nok; arbejdet bærer lønnen i sig selv, og du har kunnet fylde din tid med undersøgelser, der har givet dyb mening for dig. Min sjæl, hvad vil du mere? Du kan slå dig til tåls med, at dine gode stunder undervejs er al besværet værd.

Men du kan undervejs i din forskning have været ude, hvor ingen andre før har været; du har haft fingre i et skifte, som ikke har været rørt, siden skriveren lagde fjerpenen fra sig, eller du har gravet et testamente frem, som gennem århundreder har været opslugt af glemslen. Du kan have fundet nogle slægtssammenhænge, som ingen andre indtil videre har opdaget. Det fortjener naturligvis at blive bevaret på en eller anden måde. Heldigvis er der forskellige veje og muligheder, afhængig af hvad det er for oplysninger, du har samlet. Dem vil dette tema forsøge at vise.

Din nære familie

Den nærliggende og i og for sig bedste løsning vil være, at nogen i familien vil overtage din forskning og arbejde videre med den. Dit arbejde forbliver hos andre, der kender slægten og har personlig interesse i historien. Og I vil (forhåbentlig) have tid til at forberede overdragelsen, så arvtageren kan blive sat godt ind i sagerne; han vil derfor være kendt med systemet og/eller programmet og have styr på, hvor der eventuelt er tvivlsomme punkter, der skal arbejdes videre på.

Der er helt sikkert mange af os, der må leve med, at familien er mildt uinteressert i alt det slægtspjåt og ryster på hovedet af den tid og energi, som tosserne ofrer på støvede protokoller og søgesider på nettet. Men hånden på hjertet: Hvor mange af os var selv bidt af dillen, før vi nåede en vis alder? Slægtsforskning er en tidsluger af rang, selv om det i dag er nemmere at sætte en halv time af til at hemsøge kirkebøger på Arkivalieronline end at bruge en hel dag og en lang køretur på et arkivbesøg, som det var realiteten for 10-15 år siden. Men der er stadig ikke noget at sige til, at forældre med små børn vælger at vægte børn og job højere end for længst afdøde slægtninge.

Desuden vil interessen naturligt vokse, når man når det tidspunkt i livet, hvor man begynder at tænke tilbage og får lyst til finde ud af, hvad det er for rødder, man har. Vi behøver ikke nødvendigvis at frygte, at det er håbløst at vække de yngre generationers interesse. Måske vågner interessen, når de når skelsår og alder? Og måske kan det lykkes at få en søn eller datter – eller en nevø – til at passe godt på forskningen, indtil han/hun selv får tid og lyst til gå i gang?

I mellemtiden kan du så forsøge at pleje den slumrende interesse ved at fodre familien med de gode historier, du finder frem. Slægtsforskning kan måske få udenforstående til at tænke på kedelige, gamle protokoller og pedantisk bogføring af data på personer, som ligger langt uden for deres berøringskreds. Men hvis du har nogle saftige beretninger at fortælle, vil det sikkert få interessen til at vågne. Årets juhelilsen til familien kunne fx være tilsat nogle af de mest bemærkelsesværdige opdagelser, du har gjort på anejagten. Eller lav en fin anetavle til familien. Eller hvad der måtte passe til dit temperament og dine kreative evner.

Hvis du har held til at finde en arvtager, bør du selvfølgelig klæde vedkommende forsvarligt på til opgaven. Gennemgå først samlingen og kassér det, der måtte være unødvendigt for den nye forsker. Snak med arvtageren og forklar, hvordan du (eller dit program) har organiseret fundene. Hvad der kunne være af løse ender, som hun kan tage op og arbejde videre med.

Opret et testamente

Er der ikke nogen i din familie eller omgangskreds – det kunne måske være en anden slægtsforsker, som ikke nødvendigvis er i slægt med dig – som vil tage over efter dig, kan du overveje at oprette et testamente. Danske Slægtsforskere har et par formularer på hjemmesiden, som kan bruges, hvis du vil overlade foreningen din forskning; på vores nye hjemmeside kan du finde dem her: www.slaegt.dk > Kom i gang > Særlige problematikker > Slægtsforsker-testamente.

Måske har du overvejet, om et lokalarkiv eller en forening kunne være oplagte modtagere af dine resultater? I så fald bør du skrive dine tanker og ønsker ned på et papir med tydelige anvisninger og adresser og placere det et sted, hvor det vil blive fundet, så de folk, der skal ordne boet efter dig, ikke vil være i tvivl om, hvad der skal gøres. Det behøver ikke være en fin sag med advokatunderskrift, da det jo ikke drejer sig om en formue, som folk kan ryge i totterne på hinanden over. Det vigtigste er, at anvisningerne er klare, og en håndskrevet seddel foran i et ringbind som forskeren, vi hørte om i indledningen, kan sagtens gå an – dog forhåbentlig ikke med samme triste besked.

Det kan være oplagt at dele samlingen op. Det er måske ikke samme arkiv eller forening, der vil være den selvskrevne modtager af det hele. Hvis planerne går i den retning, bør du på forhånd foretage opdelingen og tydeligt markere, hvem de enkelte dele skal gå til. Det er dig, der kender samlingen og alle dens mapper, fotoalbum og pro-

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

gramfiler, og du skal ikke overlade arbejdet med at sortere i den til dine arvinger eller dem, der skal gøre boet op.

Lokalarkiver

Arkiverne rundt omkring i landet er vores lokalhistoriske hukkommelse, de steder, hvor så megen viden om byen eller sognet, det er muligt at finde, samles og gemmes omhyggeligt. Tilsvarende er det også oplagt at tænke på arkiverne som naturlige og oplagte modtagere af alle dine slægtsnoter. Når vi taler om, hvad vi skal gøre af vores forskning, bliver arkiverne da også altid nævnt som en af de første – om ikke den første – mulighed.

Men hvad siger arkiverne selv? Er de klar til at tage imod?

I anledning af dette tema har jeg spurgt medarbejdere på forskellige lokalarkiver rundt om i landet. Helt generelt er der enighed om, at man ville modtage slægtsforskermateriale; nogle vil endda kalde sig altædende. Til gengæld er der større usikkerhed, når det drejer sig om behandlingen af det. Hvilket næppe kan undre, da der kan ligge et større arbejde i registrere stoffet, og ressourcerne mange steder ikke er store. Det kan knibe med både tid og kræfter til at ordne store mængder materialer, og meget afhænger af, hvad lokale ildsjæle kan stille op.

Nogle vil forbeholde sig ret til at splitte stoffet op, hvis det

omhandler forskellige geografiske områder, og eventuelt sende noget af det videre til et andet arkiv – eller i hvert fald sende sagen til efterretning hos et berørt arkiv. Andre vil have lov til at kassere i det, især hvis stoffet er af en art, som i vore dage kan hentes på nettet.

Materialet, der skal indgå, bliver typisk ordnet efter adresser i byen; det bliver lagt i kasser eller mapper og registreret i databasen Arkibas. Billeder og originale dokumenter er naturligt nok særligt velkomne og vil typisk blive registreret som poster i databasen, mens længere slægtshistorier kan gemmes under den pågældende person eller gård, forsynet med en krydshenvisning. Selv om dokumenter normalt ikke bliver lagt ind i basen, betyder registreringen med titel og en note, at det nu vil være muligt på søgesiden arkiv.dk at se, hvad der findes på en bestemt gård eller adresse. Hvis der følger en masse afskrifter af forskellige arkivalier med en aflevering, vil de måske blive betragtet som forarbejder til den egentlige forskning, og som sådan ikke være så vigtige, men de kan eventuelt gemmes som bilag. Men det vil være forskelligt fra sted til sted, hvordan man griber sagen an. Det kan også være et spørgsmål om plads på hylderne.

Sønderhald og Fjerritslev

På Sønderhald Egnsarkiv er Ellen Byriel og Inger Marie Linnemann glade modtagere og har svært ved at kassere. Der

Ellen Byriel og Inger Marie Linnemann viser frem i Sønderhald Egnsarkiv.

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

kan jo findes masser af sjove og spændende oplysninger på små lapper papir. De tager også kopier af arkivalier med, hvis de indgår i en sammenhæng, og der fx følger renskrifter med. Det er rart for de besøgende på arkivet, at de kan åbne en mappe og finde tingene samlet her. Også oplysninger, der er fundet på nettet uden at være verificeret, bliver modtaget, da de kan være et spor, der kan følges på den videre vej. Ellen og Inger Marie er selv slægtsforskere og kan godt finde på at udarbejde slægtstavler til fotoalbums og andet materiale for overskuelighedens skyld, og fordi de selv synes, det er sjovt.

De er meget bevidste om, at indgående materialer skal høre hjemme i deres område, men de støder jævnligt på problemer. Slægtsforskning breder sig tit over flere forskellige egne, og det kan være svært at afgrænse. De bryder sig ikke om at registrere materialer, som egentlig hører under et andet arkiv, for det fremmede arkiv skal ikke undre sig over at finde stof om deres område på et andet arkiv. Men de har også en løsning på dette problem, idet de lader den person, der afleverer, have det afgørende ord med hensyn til, hvor tingene skal placeres.

I det nordjyske modtager Fjerritslev lokalhistoriske Arkiv alt, der vedrører arkivets geografiske område – dog undtaget større elektroniske filer. Helst i fysisk udgave, på papir, herunder også kopier og afskrifter.

Slægtshistoriske optegnelser er velkomne, også selv om de er "fyldige" og rækker ud over arkivets geografiske område; en betingelse er dog, at materialet er ordnet i forvejen. Der er ikke ressourcer til at hjælpe med ordning af materialet.

Der udfyldes som regel en aftale ved aflevering, som giver arkivet ret til at kassere eller videregive til et andet arkiv.

"Indkomsthylde" i Sønderhald Egnsarkiv. Her ligger nytillkomne materialer, der venter på at blive registreret i arkivet.

Samtidig er det også naturligt at oplyse giveren om, at et andet arkiv måske også kunne være interesseret i en kopi, hvis meget af slægtshistorien ligger i et andet arkivs geografiske område.

Også oplysninger fundet på nettet er velkomne, i hvert fald hvis vi taler om data fra Arkivalieronline og lign.

GEDCOM-filer

Som slægtsforskere er vi vant til at anvende GEDCOM-filer, når vi skal udveksle slægtsoplysninger med hinanden. Men i forhold til lokalarkiverne fungerer det ikke så godt, da disse normalt ikke har et slægtsprogram, de kan åbne filen i. Og måske heller ikke en GEDCOM-læser. Men som en repræsentant for et arkiv bemærker, så kan han nok selv tage imod en GEDCOM-fil og åbne den i sit private program! En udvej kan tit findes, når det er frivillige, der står for modtagelsen. Et andet sted bringer man tanken om en fælles løsning for lokalarkiver på bane; måske kunne det være en opgave for SLA (Sammenslutningen af Lokalarkiver) at lave et program, der kan bruges til at læse GEDCOM-filer? Det ville dog ikke hjælpe i de tilfælde, hvor folk kommer med slægtsfiler trukket ud fra fx Legacy eller Brothers Keeper; her kan arkiverne slet ikke komme rundt i hele raden af programmer.

Stadsarkiver

For store købstæders arkiver tager det sig lidt anderledes ud. De dækker et større område og har mere komplekse opgaver at tage sig af. Her bliver den enkelte slægtsforsker med sin forskning måske en lille bitte brik i et stort spil. Vil arkiverne her have fokus på personer med en vis betydning for området, hvis de skal tage imod forskerarbejder?

Svaret vil nok variere fra sted til sted og afhænge af, hvor mange ressourcer man har på det givne arkiv. Men for Lene Wul, stadsarkivar i Kolding, er der ingen tvivl:

JA – vi vil være interesserede. Og når det er sagt, er der en række udfordringer, hvor vi ikke er afklaret med alle, men måske kunne det i virkeligheden ske i en dialog med jer som forening.

For vi vil rigtig gerne blive klogere på, hvordan vi kan sikre den viden, som den enkelte slægtsforsker har skabt – og også prøve at se, om vi kan fastlægge en struktureret og meningsfuld måde at bevare det på – uden at det giver os uoverstigelige registrerings- og ordningsopgaver, da ressourcerne jo er knappe på et stort arkiv, hvor vi modtager så meget og komplekst materiale generelt.

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

Hendes holdning rimer rigtig godt med, hvad forhenværende rigsarkivar Asbjørn Hellum gav udtryk for i et foredrag på årets slægtshistoriske weekend på Nørgaards Højskole. Han mente, at arkiverne og slægtsforskerne gennem de senere år havde været rigtig gode til at skubbe til hinanden og derved få løsninger igennem, der har været til fordel for begge parter. Fra at blive betragtet som irriterende og tidkrævende amatører på arkiverne er slægtsforskerne nu blevet slagkraftige samarbejdspartnere, der påtager sig opgaver, som arkiverne ellers ikke ville have tid til.

Også i Randers tager stadsarkivar Tina Knudsen Jensen gerne imod folks slægtsmaterialer, i hvert fald når de i store træk vedrører byen. Har kun en enkelt familie levet i Randers, vil hun nok henvise til et andet arkiv. Materialerne bliver gemt i den relevante personmappe, og derfor foretrækker hun materiale på papir: alt det, som slægtsforskeren har fundet og skrevet ned om sin slægt. Kilder, afskrifter og kopier fra fx Arkivalieronline ville fuldstændig sprænge rammerne for, hvad det er muligt at skaffe plads til i arkivet. Men som hun siger: "Man ved aldrig, hvad man kan blive spurgt om, og med noter og historier om en slægt har vi noget at byde på for interesserede, som de kan se på og arbejde videre med."

Snak med arkivet

Det er forhåbentlig fremgået af ovenstående, at lokalarkivet i dit område er oplagt modtager af din forskning. Men også at det vil være en fordel, hvis du forinden har gennemgået dine fund og sorteret i dem. Tag gerne en snak med arkivet, så I kan få afstemt forventningerne med hinanden. Du kender dit stof, og det vil være til stor hjælp for arkivet, der ikke har uanede ressourcer at gøre med, hvis du selv ordner det og forsøger at kassere i det. Og ja, det sidste er en tung og trist opgave for en passioneret slægtsforsker, men kast alligevel et kritisk blik på dine ting.

Der kan desuden i dit arbejde gemme sig personfølsomme oplysninger, som ikke kan offentliggøres før efter en tidsperiode. Det er naturligvis i orden at sætte en klausul på forskningsresultaterne, men det bør klart meldes ud, hvad den går ud på.

Det kan sagtens ske, at du ikke når at gøre noget ved sagen, da vi jo ikke selv bestemmer, hvornår vi skal herfra. Så vil det være arkivets opgave at klare ærterne. Hvilket ikke vil være en ukendt opgave for dem. Men som sagt vil det være godt for alle parter, hvis arbejdet er forberedt.

Guidelines

Henning Millard fra Sønderhald Egnsarkiv har opstillet 6 gode råd til slægtsforskere, der ønsker at aflevere materiale til et arkiv. De vil formentlig også gælde i forhold til de fleste andre arkiver, så vi bringer dem her:

1. Arkivet modtager slægtsforskningsmateriale om personer med tilknytning til lokalområdet
2. Forbered afleveringen i god tid, sådan at materialet kan afleveres struktureret og gerne i form af et hæfte, bog eller som en PDF-fil
3. Undgå link, som med tiden kan blive nedlagt/ændret
4. Eventuelle papirbilleder og papirdokumenter tilføjes en datering, emne og personer på billederne
5. Stammer materialet fra et dødsbo, er man velkommen til at kontakte arkivet
6. Tag stilling til, hvordan arkivet må behandle materialet. Må det offentliggøres? Må det eventuelt kasseres eller afleveres tilbage til familien?

Digitale løsninger

Egen hjemmeside

Mange slægtsforskere har oprettet deres egne hjemmesider, hvor de kan lægge deres slægtstræer ud sammen med gode historier og andre oplysninger, de måtte have at byde på. Det er en udmærket måde at præsentere forskningen på. Her styrer den enkelte helt selv, hvad der skal lægges ud, og hvordan det skal gøres. Nogle lægger alt ud, mens andre foretrækker at offentliggøre dele af forskningen og tilbyde interesserede, at de kan få flere informationer, hvis de kontakter webmaster.

Det er alt sammen meget godt, men det fungerer jo kun, så længe webmaster selv kan tage hånd om webstedet. Når han/hun ikke orker længere, og betalingen for siden måske stopper, er det slut. Papirerne i ringbindet og slægtsfilen på harddisken vil stadig være at finde, hvis arvingerne ikke er gået drastisk til værks, mens et websted, der er opsagt, er definitivt slettet, hvis stedets ejermand ikke på forhånd har lavet aftaler om, at en anden person eller forening vil tage over og føre siden videre.

Familysearch

Den store amerikanske søgeside Familysearch er kendt og skattet af de fleste slægtsforskere som et af de bedste steder, man kan gå hen for at lave søgninger på personer,

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

uanset hvor i verden de måtte befinde sig. Men Familysearch har også et tilbud til slægtsforskere, der søger en måde, hvorpå deres arbejde kan bevares for eftertiden.

Tilbuddet går ud på, at du trækker en GEDCOM-fil ud af dit slægtsprogram og derefter uploader den til www.familysearch.org. Du afgør selv, om det er hele slægtsfilen eller kun en gren af den, du vil have med; du kan passende sortere nulevende personer fra, men hvis du glemmer det, vil systemet hos Familysearch holde dem ude. Eneste betingelse er, at du i forvejen er registreret som bruger på siden, men det er gratis og ganske uforbindende.

Upload-tilbuddet er gemt lidt af vejen på www.familysearch.org, men du starter med at klikke på fanebladet Search og herunder vælger du *Genealogies*. På siden, du nu kommer til, kan du foretage søgninger i sidens store databaser, men hvis du ruller helt ned til bunden af siden, kommer du til linket *Submit Tree*. Det er det, du skal bruge, og når du klikker på det, kan du navigere frem til din GEDCOM-fil.

Når du har uploadet din fil, vil den indgå i Familysearchs database for tid og evighed. Den vil ikke være søgbar via den sædvanlige kanal, *Search > Records*; du skal i stedet vælge *Search > Genealogies*, hvor søgningen foregår i indsendte slægtstræer. Det kan siges at være en lidt upersonlig måde at få gemt sin forskning på, men til gengæld har du mulighed for at få bevaret alle dine fund, noter og gode historier. Man kan klatre rundt i dit træ, og det vil tydeligt fremgå, hvem der er indsender af (submitted by) oplysningerne. Og ingen andre kan rette i dine oplysninger.

Sådan vil Familysearch præsentere dine forskningsresultater, når du har uploadet dem. Til venstre finder du alle oplysningerne om en person og til højre er han/hun vist i en anetavle.

Når din fil er lagt op, kan du lade den indgå i det store fælles træ. Det gør du ved at klikke på *Compare* ud for filnavnet, men det kræver, at du sammenholder hver enkelt person i din fil med mulige sammenfald i fællestræet, og hvis du har samlet mere end en håndfuld aner, vil det være et ganske møjsommeligt arbejde, som du nok gør klogest i at lade ligge. Arbejdet kan dog lettes, da visse programmer giver mulighed for at udveksle direkte med Familysearch. Det gælder Legacy, Roots Magic og Ancestral Quest.

Hvis du arbejder videre og finder nyt om din slægt, kan du til enhver tid uploade en ny fil til Familysearch, ligesom du kan slette filen, hvis du skulle fortryde.

MyHeritage

Mange har valgt at bruge MyHeritage som basis for deres slægtsforskning. Man gemmer her sit slægtstræ online og har det sikret mod harddisknedbrud, indbrud, brand m.v. Men er det også sikret for eftertiden?

Systemet er gratis, hvis du kan begrænse dig til 250 personer i træet, og disse bliver i princippet liggende for altid. Kommer du over 250 personer, skal der betales abonnement. Dine data forsvinder dog ikke, hvis du stopper betalingen af abonnementet (fidusen for MyHeritage er vel bl.a. at tjene penge på at tilbyde dine fund til de øvrige abonnenter); data vil blive liggende, men du kan ikke tilføje flere personer, og fx funktionen Smart Matches forsvinder.

Hvis du ønsker at nedgradere dit træ til en gratis opbevaring uden sluttidspunkt, efter at du har afsluttet abonnementet, gør du således:

- Øverst på siden står *Siden er udløbet* (eller tilsvarende) i en rød bjælke
- Tryk på bjælken og vælg *Nedgrader siden*
- Vælg derefter *Nedgradet til basis*

Herefter vil træet fortsat være tilgængeligt, men dog i passiv tilstand.

Du kan også downloade dit slægtstræ som en GEDCOM-fil fra MyHeritage, hvis du vil flytte det til et andet sted. Gå ind under *Træer* og *Administrer mine træer*. Her vil du kunne eksportere dine træer til GEDCOM. Det gælder både data og billeder.

Endvidere har MyHeritage et tilbud om sikkerhedskopier, som vil blive taget hver måned. Dette abonnement, som kan redde dig, hvis du skulle komme til at slette slægtstræet, koster ca. 50 kr. pr. måned.

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

Udgiv din historie

Dine forskningsresultater vil formentlig bestå af mere eller mindre rå data, noter, du har skrevet på papir eller samlet i dit computerprogram, afskrifter eller fotokopier fra diverse kilder, billeder gemt i albums eller mapper. Det vil så være op til arvtageren at arbejde videre på dem.

Men du kan også vælge selv bruge dit materiale til at skabe historier eller artikler. Du kender dit stof og har her mulighed for at præsentere det helt, som du synes, det skal gøres. Helt fint vil det selvfølgelig være, hvis du kan samle det meste af stoffet og skrive en slægtsbog, men mindre kan gøre det. Det kan være en stor opgave at skrive en hel bog, og det er langt fra sikkert, at alt dit stof er så spændende, at det absolut kan gøre krav på at komme med. I stedet kan du plukke de personer eller familier, der er mest kød på, ud fra din samling og skrive en mindre sag om dem. Uanset om det er en bog eller en artikel, du giver dig i kast med, udstyrer du den med de dejlige billeder, du forhåbentlig har samlet. Og du har en velordnet og forhåbentlig spændende version af din forskning at give videre til efterkommerne.

Bøger

Dette tema er ikke en vejledning i at skrive en slægtshistorie, men hvis du har brug for inspiration og ideer til at komme i gang, kan du i Danske Slægtsforskeres webshop købe bogen *At skrive slægtshistorie*, som vil guide dig igennem processen.

Meningen med dit skriveri vil ikke kun være glæden ved at få en historie ud af det. Den skal også ud over rampen og på en eller anden måde overleveres til andre og gerne bevarer for eftertiden. Hvordan kommer vi til det punkt?

Hvis du får skrevet en bog og ønsker at få den trykt, skal du vide, at det ikke længere koster en voldsom formue at få det gjort. Du behøver ikke sætte dig i bundløs gæld eller sælge ud af værdierne. Det er muligt at nøjes med et lille oplag, der passer til den målgruppe, du regner med vil være interesseret, og få det trykt til en overkommelig pris. Ved at søge på nettet (fx på print on demand) vil du finde flere firmaer, der tilbyder selvtryk, og nogle giver dig mulighed for selv at beregne, hvad bogen vil komme til at koste, når du plotter oplysninger som sidetal, farvetryk, oplag og indbinding ind i et skema. Du kan selv stå for layout og uploade en pdf-version, men flere firmaer tilbyder også hjælp til den side af sagen, hvis du ønsker det.

Husk at det er muligt at ansøge om støtte til en udgivelse. Specielt på slægtshistorieområdet har vi Klercke-fonden,

som støtter udgivelser af lokalhistorisk og slægtshistorisk litteratur fra hele landet, dog med vægt på jyske emner. Se mere på hjemmesiden <http://www.klercke-fonden.dk/>. En anden mulighed er Veluxfondene, hvoraf en specielt er tiltænkt aktive ældre, der gør en samfundsnyttig indsats inden for diverse områder (<https://veluxfoundations.dk/da>).

Næste trin er at formidle bogen. Giv den til din familie – hvis du har en sådan – eller tilbyd, at de kan købe den, hvis den økonomiske byrde skal fordeles. Selv om interessen hidtil har været moderat, kunne det jo være, at en god historie i indbydende bogform kunne hjælpe på den. Men tænk også videre. Lokalarkivet i det område, din historie udspiller sig i, vil sikkert gerne have et eksemplar, og de har sjældent en konto til bogkøb. Også det lokale bibliotek skal måske betænkes.

Derudover kan du sende et eksemplar til Dansk Bogfortegnelse (<https://www.dbc.dk/nationale-opgaver/nationalbibliografi>). Du kan eventuelt få trykkeriet til at klare denne opgave. Bogen bliver nu registreret i bogfortegnelsen, der hver uge oplister, hvad der bliver udgivet i Danmark, og her vil den blive stående i tid og evighed. Den vil blive søgbar i bibliotekernes fælles søgebase bibliotek.dk. Tænk også på Slægtsforskeres Bibliotek (mere om biblioteket senere).

Artikler

Hvis du står med et mindre stof, kan du stile efter at skrive en artikel. Det vil være en mere overskuelig opgave, og under alle omstændigheder er det en god begyndelse. Inden du går i gang med et større projekt, kan du prøve kræfter med en mindre sag og samtidig bruge det som en øvelse. Lykkes det for dig, kan du gå videre med en ny historie; det første skridt er taget, og det næste bliver nemmere. Hvis du har forsket gennem mange år, har du sikkert rigtig mange historier liggende, og derfor skal du ikke vente, til du begynder at føle, at det er oppeover, og tiden er kritisk. Gå i gang, så snart du har et stof, der kunne danne basis for en historie eller en artikel.

Der er flere muligheder, når du vil have historien ud over rampen. Hvis du vil starte i det små, kan du sende eller give historien til din familie. Det vil være med til at vække interessen for din forskning. Holder I fætter-kusinefester eller slægtstræf i familien, vil det være en oplagt lejlighed til at udbrede dine historier.

Et skridt videre er en egentlig publicering. Her er det nærliggende at tænke på det blad, som du netop sidder med.

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

Slægtsforskeren er jo slægtsforskernes eget organ, og selv om et hovedformål er at oplyse om alt det faglige, kilder, søgemetoder, inspirerende hjemmesider, gode programmer m.v., bringer vi også gerne egentlige slægtshistorier, især hvis de på en eller anden måde viser veje og metoder, der kan inspirere andre slægtsforskere i deres arbejde. Hvis du har gjort dit forskerarbejde ordentligt, vil det som regel også skinne igennem i artiklen; altså er rammerne ganske vide. Det koster ikke noget at sende et oplæg til redaktionen, så tøv ikke. Tænk dog på, at der er grænser for, hvor lange artiklerne i bladet kan være.

Et andet sted at gå hen kan være lokalarkiverne i dit forskerområde. Mange steder udgiver man et lille årsskrift, og her kunne det sagtens tænkes, at din historie lige passede ind. Arkiverne vil sikkert gladeligt tage imod. Mere krævende er de amtslige lokalhistoriske foreninger og samfund, der også udgiver årsskrifter, som kommer i bogform og indeholder artikler, der normalt vil have mere lokalhistorisk indhold end personal- eller slægtshistorisk do. Men hvis din forskning er endt i noget, der bevæger sig ud over selve slægten, kunne du overveje at sende dit bidrag til foreningen.

E-bog

Selv om du skulle finde et billigt tilbud på trykning af en bog, kommer vi ikke udenom, at der skal penge op af lommen. Papir og tryk koster naturligvis.

Derfor kan du overveje i stedet at udgive som e-bog. Hvis du har din egen hjemmeside, kan du placere bogen her, så interesserede kan læse eller downloade den. Husk dog, at din hjemmeside kun vil eksistere, så længe der bliver betalt for den. En anden mulighed er simpelthen at distribuere bogen via en usb-stick.

Men det er også muligt med en mere "offentlig" udgivelse. Der er firmaer, som tilbyder serverplads til e-bøger, som eksempler kan nævnes BoD <https://www.bod.dk/forlag-dk.html> og Saxo Publish <https://publish.saxo.com>. Hvis du selv står for opsætningen af bogen, uploader du en pdf-version til forlaget og slipper for produktionsomkostningerne. Hvis meningen er at få bogen ud til et større publikum, og du ikke vil tjene penge på den, vil det være gratis at have den liggende til download, men dersom du ønsker betaling for værket, tager firmaet sig betalt for at administrere dette.

Også en e-bog, der er tilgængelig på nettet, kan blive registreret i Dansk Bogfortegnelse og dermed blive søgbar i bibliotek.dk. Det klares ganske enkelt ved at sende en mail

til Dansk Bibliotekscenter, der udarbejder fortegnelsen. Læs mere på <https://www.dbc.dk/nationale-opgaver/national-bibliografi>.

Papirform contra elektronisk

Vi hører i mange sammenhænge, at tidens løsen er digital. Vi skal væk fra vores overdrevne forbrug af papir, der koster tonsvis af godt træ, og vi læser i stigende grad vores aviser, blade og bøger på nettet, så de ikke bagefter skal fylde op på vores hylder, hvorfra de ofte ender deres korte liv i brændevnen.

Men papirudgaverne har nogle uomtvistelige fordele. Vi kan tage dem i hånden og sidde med dem lige præcis der, hvor vi har lyst til at læse dem. Vi kan anbringe os i solen i haven, hvor skærmen på en tablet ville være ulæselig, og vi kan tage dem med til steder, hvor nettet ikke rækker, og stadig kunne læse dem. Vi behøver ikke at bekymre os om, at batteriet skulle løbe tør, så vi pludselig står med en sort skærm.

Vi skal heller ikke tænke på at holde bogen opgraderet, så den kan læses på den mobil eller computer, der er gængs om tre år. For nogle år siden var det en oplagt mulighed at gemme tekster på en cd-rom, men i dag vil mange pc'er – for slet ikke at tale om telefoner og tablets – klappe totalt i over for en cd. Hvorimod en bog til enhver tid vil kunne åbnes og læses. Oveni kommer så et andet fortrin: at bogen eller bladet simpelthen er nemmere at blade i og hurtigere orientere sig i. Jo, jo, det er sandt, at teknikken tillader dig at sætte bogmærker i en e-bog, og du kan bruge den elektroniske søgefunktion til at finde frem til bestemte steder i teksten.

Men det ændrer ikke ved at bogen har sine indbyggede fordele. Lynoverblikket skaffer du dig lettere, og en bog, der bliver udgivet i dag, vil uden videre kunne læses om 100 år. Det samme kan næppe siges om en e-bog – med mindre nogen har gjort sig den umage at sørge for, at den løbende er blevet konverteret til et læsbart format.

Danske Slægtsforskernes tilbud

Da problemet, hvad der skal ske med ens forskning, altid har rumlet blandt Danske Slægtsforskernes medlemmer, har det også i bestyrelsen gennem årene været overvejet, om man kunne gøre noget og stille nogle tilbud på benene.

Det har aldrig været nemt at pege på en vedvarende løsning. For meget af det, folk har samlet, har i hvert fald indtil de senere år for en stor del bestået i fysiske materialer, papirer og billeder, og det rimer særdeles dårligt med, at foreningen siden sin start i DIS-Danmark har været digitalt

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

orienteret. Et ganske jordnært problem som at finde et passende lokale til opbevaring af forskningsresultaterne har der ikke været en løsning på. Det har ændret sig med oprettelsen af Slægtsforskernes Bibliotek, men i lang tid lå det slet ikke i kortene, at DIS skulle tilbyde at overtage medlemmernes efterladte mapper og bokse.

Testamenter din forskning

Men man ville gerne vise sin gode vilje til at afhjælpe et for medlemmerne presserende problem, og derfor har man lavet en formular til et slægtsforskertestamente, som kan hentes på den gamle hjemmeside: www.slaegt.dk/andet/slaegtsforskertestamente (på den nye side vil det kunne findes under *Kom i gang > Særlige problematikker*). Her ligger et udkast til en aftale om overdragelse af registre, afskrifter, scanninger og lignende, et testamente for et samlet slægtsforskermateriale, der kan overlades til foreningen, og en fuldmagt, der kan anvendes ved overdragelse af en hjemmeside.

Testamentet taler om overdragelse af din samlede slægtsforskning, men du kan også vælge at tage dele af den. Hvis du fx har afskrevet større eller mindre dele af kilder, vil det være oplagt, at du donerer dem til foreningen, så de kan indgå i den store samling af *Afskrevne kilder*, som foreningen allerede nu råder over, til glæde for alle slægtsforskere. Det er meget nemt gjort: Du sender din afskrift til webmaster, og den bliver lagt ud på siden. Der er ikke særlige krav til omfang (også mindre sager kan være interessante) eller emne (blot det er relevant for slægtsforskere).

Hvis du har affotograferet arkivalier, som ikke findes på Arkivalionline, har Danske Slægtsforskere også en plads til dem. Under *DS-Kopier* kan du få publiceret en sådan billedserie.

Du har måske puslet med en hjemmeside, hvor du har lagt dine forskningsresultater ud. Den vil dø i og med, at betalingen for webstedet stopper, så her kan du også overveje, om den på en eller anden måde kan bevares. Danske Slægtsforskere kan være en mulig arvtager, men det vil normalt kræve, at din hjemmeside har mere at byde på end et slægtstræ med oplysninger om anernes liv og levned. Danske Slægtsforskere ser det som en opgave at tage hånd om gode og nyttige hjemmeside og har i tidens løb overtaget flere sider, der har et indhold, som rækker ud over en enkelt slægt, og som vil have bredere interesse. Som eksempler kan nævnes Kurt Kermit og Aurelia Clemons indtastninger og Fynhistories brogede samling af bidrag til øens historie. Hvis du står med en side, der kan være bevaringsværdig, kan du på Danske Slægtsforskernes hjemmeside finde en formular, der kan bruges ved testamenteringen af siden.

Dette er en beskrivelse af tilbuddet, som det lige nu tager sig ud. Men formentlig bliver det taget op til revision på et tidspunkt.

GEDCOM-projektet

Er du ganske almindelig slægtsforsker med fokus på dine egne aner, kan du sagtens have samlet mange gode informationer. Du har fundet frem til et stort antal personer med værdifulde oplysninger om hver enkelt og frem for alt: De er sat ind i en veldokumenteret slægtssammenhæng. Uden at du har beskæftiget dig med indtastninger af arkivalier eller har prøvet kræfter med at skrive en slægtsbog. Din forskning ligger gemt i dit program.

Også til dig har Danske Slægtsforskere på et tilbud. Det går på, at du trækker en GEDCOM-fil ud af dit program og lader den omfatte alle personerne i programmet. Herefter sender du filen til foreningen, og dit træ bliver lagt ud på hjemmesiden. Andre forskere vil nu kunne klatre i træet og have glæde af de oplysninger, du har fundet. Din fil vil ligge uberørt af andres træer, her er ikke noget forsøg på at samle det hele i et stort verdenstræ med al den usikkerhed, der kan opstå med hensyn til, hvem der har leveret de mest vederhæftige oplysninger, hvis der er uenighed om datoer og steder. Du kan sende alle de facts og historier med, som du råder over, men billeder kan systemet desværre ikke håndtere. Det er altså et ganske simpelt tilbud, men du har her en mulighed for at vise dine forskningsresultater frem for omverdenen – og du kan benytte dig af det, mens du stadig er i fuld gang med forskningen.

Projektet er i skrivende stund under udarbejdelse og er måske ikke færdigt, når bladet er på gaden.

Slægtsforskernes Bibliotek

Slægtsforskernes Bibliotek er efterhånden godt kendt som stedet, der modtager en masse bogdonationer og derefter sørger for, at de så vidt muligt bliver digitaliseret og lagt ud på <https://bibliotek.dis-danmark.dk>. Til glæde for en stadig voksende skare af medlemmer og brugere.

Men biblioteket kan andet end at gøre de værker, som Rigsarkivet og andre institutioner ikke længere har plads til, tilgængelige for os alle. Selv om der ikke bliver skiltet med det på hjemmesiden, tager det også med fornøjelse mod din slægtshistorie, hvis du har forfattet en sådan. En elektronisk version vil afgjort være at foretrække, da den uden videre kan lægges ud og ikke skal igennem scanning og efterbehandling. Hvis du eventuelt skulle have udgivet bogen på anden vis, fx i papirform, behøver du ikke at holde dig tilbage fra at sende den til Slægtsforskernes Bibliotek. Jo

Tema: Hvad gør vi med vores forskning?

Slægtsforskernes Bibliotek
- Den Historiske Fornyelsespris 2019 (2. plads)

Seg Bibliotekskatalog Alle biblioteker

Udvidet søgning | Søgning | normdata | Emne-område

Start Detaljer for: Min elskede farmor.

Normal visning MAARC-visning ISDD-visning

Min elskede farmor.
Af: Borg, Nina
Medietype: Tekst
Forlag: NS Borg, 2015
Utgave: 1. udgave.
Bokshæfte: 58 s., A4.
Emner: Johansen, Emilie Johanne Louise, 15.10.1884 - 21.10.1977 | Slægtshistorie

Andre klassifikationer: 93.4 Johansen, Emilie Johanne Louise
Online-ressourcer: Åbn PDF (8,7 MB) Søgbar: OIS-Bibliotek

Produktionskreditteringer: OIS-Danmark, Slægt & Data takker Nina Borg for tilladelse til at publicere bogen.

Markeringer fra biblioteker: Ingen markeringer fra dette bibliotek for denne titel.

Eksemplarer (1)

Medietype	Aktuelle steder	Samling	Hyldplade	Status	Bemærkninger	Udlåbsdato
	OIS Bibliotek	Personalhistorie, alm.	Til stede	Søgbar PDF, OIS Arkiv & Bibliotek		

Et eksempel på en slægtsbog, skrevet af en af Danske Slægtsforskernes medlemmer, der har fået plads i og kan downloades fra Slægtsforskernes Bibliotek.

flere steder du får bogen placeret, jo større chancer er der for, at den når frem til alle de læsere, der kan have glæde og nytte af at læse den.

Det er ikke kun egentlige slægtsbøger, der kan være interessante for biblioteket. Hvis du har lavet lokalhistoriske undersøgelser eller indtastninger af forskellige kilder, vil også de passe fint ind. Alt, der på en eller anden måde har berøring med personal-, slægts- og lokalhistorie, falder inden for bibliotekets meget brede emnekreds. Og med muligheden for at lave en Google-søgning i samlingerne har vi enestående muligheder for at finde frem til og slå ned på netop det afsnit i en bog, hvor en bestemt person eller et sted har fået en omtale. Hvis du ønsker dit forskningsarbejde ud over rampen, er Slægtsforskernes Bibliotek et seriøst bud på, hvordan det kan gøres.

Den bedste måde at aflevere dit værk på er som pdf. Så er arbejdet gjort, og bogen eller artiklen klar til publicering. Omfanget er ikke afgørende – det behøver ikke nødvendigvis at være en omfangsrig bog; små hæfter og artikler kan være lige så nyttige som et stort værk. Kontakt bibliotek@slaegt.dk for at høre, hvordan du bedst kan aflevere værket; en bog med illustrationer kan være så stor, at den ikke uden videre lader sig sende som vedhæftet fil.

Din samling af slægtsmaterialer kan indeholde gode håndbøger. Tænk på, at også her vil Slægtsforskernes Bibliotek med fornøjelse være arvtager. Det gælder ikke mindst de mere nørdede værker, som kan være svære at opdrive på folkebiblioteker og boghandler. Bøgerne kan scannes og lægges ud på onlinebiblioteket, så de kan være til glæde og nytte for mange andre forskere.

Afrunding

Som det forhåbentlig er fremgået af det foregående, er der en hel del muligheder for at få bevaret forskningsresultaterne for eftertiden. Der er noget for enhver smag og ethvert temperament, afhængig af både hvad man måtte have samlet, og hvor langt man selv er nået i arbejdet med at formidle det. Du kan "nøjes" med at levere en GEDCOM-fil med det væsentlige indhold fra dit slægtsprogram til et sted, hvor der vil blive taget hånd om den; du kan aflevere diverse fysiske og elektroniske samlinger til et arkiv, eller du kan selv skabe en artikel eller historie ud fra dine forskningsresultater og finde en måde at formidle dem på.

Uanset hvad du umiddelbart synes kunne være godt for dig, skal du vide, at der ikke er nogen grund til kun at holde på en hest. Tag en tur på så mange heste som muligt. At uploade en GEDCOM-fil til fx Familysearch er en udmærket form for backup, som du kan bruge undervejs i din forskning og løbende holde opdateret, og som ved siden af giver en form for sikring af din forskning, hvis du pludselig ikke selv kan føre den videre. Samtidig kan du pusle med at udforme dine større eller mindre slægtshistorier og holde interesserede fodret med stoffet. Alt imens du husker at delagtiggøre andre forskere, hvis du har afskrevet eller indtastet forskellige kilder eller har opdaget smarte metoder, der kan bruges i forskningen. Og snak også med lokalarkiver i dine interesseområder om, hvad de kunne være interesserede i at overtage.

Tænk ikke, at hvis bare din forskning befinder sig ét sted og i én form, så er alt godt. Jo flere forskellige steder, du kommer ud med dit materiale, jo flere potentielt interesserede vil du nå ud til. Nogle vil glæde sig over at læse historien, mens andre med fryd vil kaste sig over et slægtstræ, formidlet via GEDCOM, og bruge det til at arbejde videre med slægten. Og andre igen vil føle, at de har vundet i lotteriet, når de støder på et veldokumenteret arbejde på et lille arkiv. Hvis du har fået trykt en bog, behøver det ikke at udelukke, at du også sender en e-bogsversion til Slægtsforskernes Bibliotek. Læserne vil være forskellige, men sagen er jo at komme ud til flest muligt.

Vi er mange, der står med samme problem, og mange, der gerne vil gøre en indsats for at finde gode løsninger, som både sikrer den lokale hukommelse og er til at overkomme rent arbejdsmæssigt. Sidste ord er helt sikkert ikke sagt i den sag. Det bliver spændende at følge, hvad der kan ske i tiden fremover.

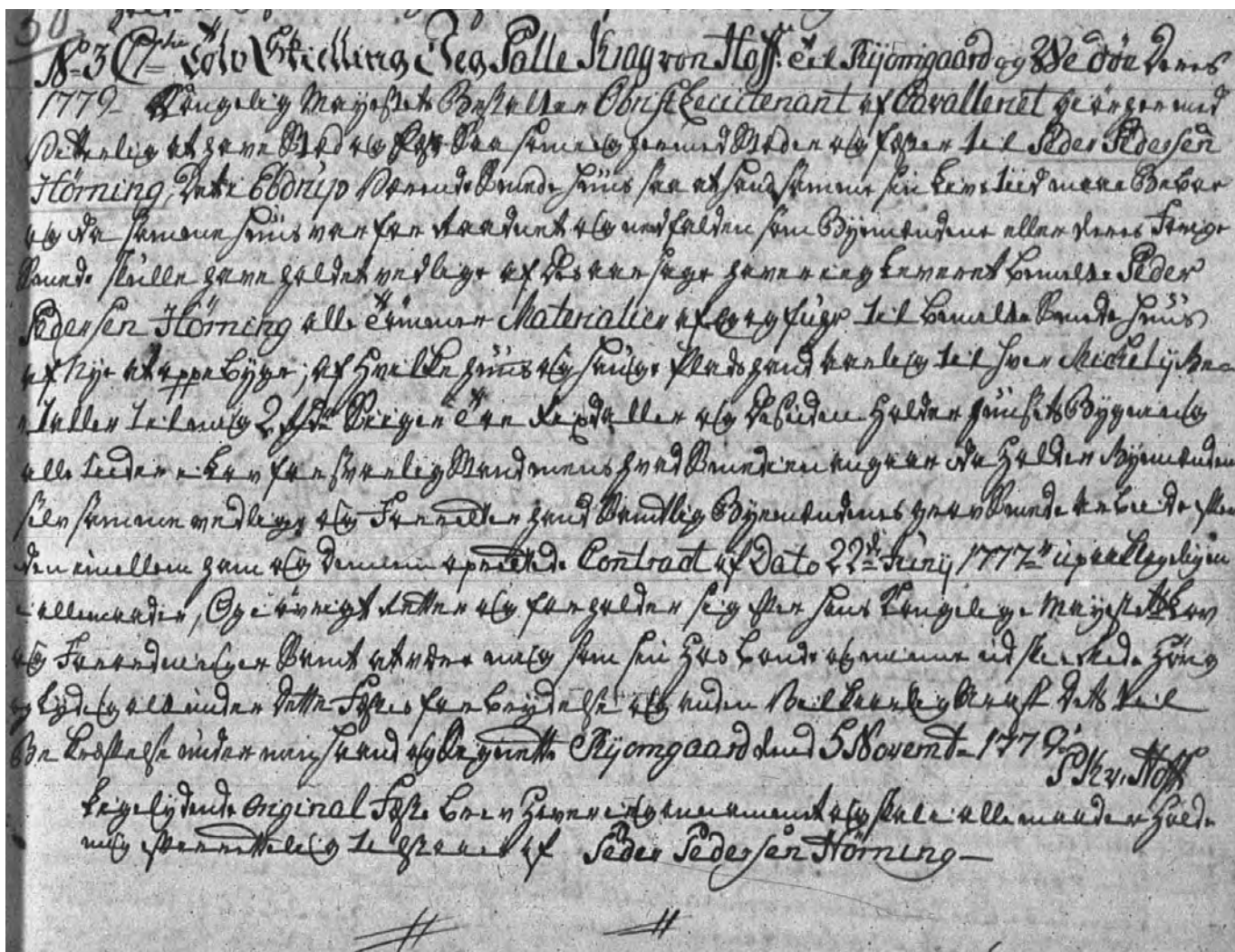
Gotisk tekstprøve

Dette nummers øvetekst i gotisk håndskrift er et fæstebrev, der er fundet i Ryomgaard Gods' fæsteprotokol 1779-1804. Hvis du vil zoome ind på teksten eller sammenligne med øvrige fæstebreve i protokollen, finder du den på Arkivalieronline, side 18, opslag 41. Ryomgaard ligger i Marie Magdalene Sogn på Djursland.

får alle bogstaverne på plads. I anden og tredje omgang vil den forhåbentlig begynde at åbne sig for dig. Men som sædvanlig er der hjælp at hente, hvis du ikke synes, du kan komme til bunds i teksten. Den korrekte tyding finder du på Danske Slægtsforskeres hjemmeside www.slaegt.dk > Foreningen > Bladet > Bilag til bladet.

Læs teksten igennem, gerne flere gange, hvis du ikke straks

God læse- og tydelyst!

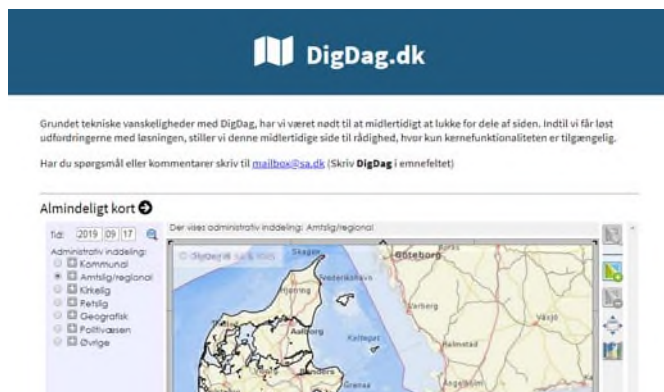

DigDag er et fantastisk hjælpemiddel, men det anvendes desværre ikke så meget af publikum. Det erstatter kortværket *Danmarks Administrative Inddeling 1660-1979*, som langt hen ad vejen kan det samme, bare på den analoge måde.

Ved hjælp af DigDag kan man få oplyst, hvilken administrativ enhed et givet sted hørte til på et givet tidspunkt mellem 1660 og 2019. Når man skal lede efter kirkebøger i København, skifter fra retsbetjente eller tinglysningsarkivaler m.v., er DigDag hjælpemidlet over alle andre.

Men mange kender ikke siden eller synes, den er svær at bruge. Derfor denne introduktion til DigDag, som findes på adressen www.digdag.dk.

Hjemmesiden er ikke køn, og en del af funktionerne er fjernet, fordi sitet for et årstid siden blev hacket. Der var planer om at nedlægge siden, men protester fra Danske Slægtsforskere og flere andre fik heldigvis afværget dette.

Siden består af to dele. Øverst findes Almindeligt kort, hvor der kan vises én administrativ enhed ad gangen. Det springer vi over.

Nederst er et link til *Dobbelt kort*, og det er her, hunden ligger begravet.

Dobbelt kort ➔

Søg stednavne ➔

Her kan man nemlig sammenligne to administrative enheder ad gangen. Dvs. at man kan få vist fx sognegrænser som reference, når man i virkeligheden søger oplysning om fx en retskreds eller et lægedistrikt.

Efter klik på linket Dobbelt kort kommer der et kort frem, fuldstændigt magen til det, der findes øverst på siden, men der er to menuer ude til venstre.

Funktionaliteten går på, at man ved hjælp af menuerne til venstre stiller DigDag et spørgsmål, og svaret får man så, når man har foretaget et venstreklik på et sted på kortet.

DigDag virker desværre ikke i InternetExplorer, så jeg bruger Chrome; skift derfor browser, hvis du oplever, at DigDag ikke kan give dig svar, når du klikker på kortet.

Nu kommer det vanskelige, som består af fire ting:

- man skal vide, hvilken type enhed man skal bede om,
- man skal styre årstallene derefter,
- man skal manøvrere rundt på kortet, og
- man skal omsætte DigDags svar til arkivskabere i DAISY.

Før man udfylder noget, skal man vide, hvilken gruppe administrative enheder, der er relevante for den type sager, man vil undersøge. Dvs. hvilken gren og niveau af den offentlige administration man skal søge efter.

Her er det nødvendigt først at læse fx de hæfter, jeg har udgivet om slægtsforskning, eller Jytte Skaaning og Bente Klerke Rasmussens *Find din slægt og gør den levende*. Begge steder finder man koblingen mellem slægtsforskerens søgen og arkivaliernes svar.

Man skal også være opmærksom på to forhold:

For det første kan DigDag alt andet lige ikke vise godsernes udstrækning. Til afklaring af dette spørgsmål kan du fx benytte stednavnregistre til godsernes skifteprotokoller, som du kan finde links til på bl.a. www.dannebrog.biz/skifter.

For det andet kan DigDag ikke vise grænserne for de erigerede¹ godser, hvor godsbesidderne havde amtmandsmyndighed indtil 1850, hvilket er uheldigt, når man vil arbejde med blanketregnskaberne og med amtsregnskaberne.

Endelig skal man være opmærksom på, at hvis man fx spørger efter birk i 1930, får man intet svar, fordi de private birkedommerembeder blev nedlagt mellem 1880 og 1919. Spørger man efter regioner i 1850, får man selvsagt heller ikke noget svar. Her er ikke megen hjælp at hente i DigDag.

Et eksempel med herredsret og birkeret

Lad os sige, at vi ved, at kirkebogen har fortalt os, at Anne Kathrine Rasmussen, født Hansdatter, døde i 1889 på Thurø. Vil skiftet så være behandlet af en herredsret eller et birkedommerembede?

En herredsret var en offentlig retskreds indtil 1919, og den var dannet med baggrund i de geografiske herreder, som vi kender fra folketællingerne. Et birkedommerembede var en privat retskreds, som var oprettet ud fra et erigeret gods' område, fx af et grevskabs eller et baronis område som Lehn Birk, der var dannet ud fra baroniet Lehn på Sydfyn. Der kan være lagt dele af sogne og herreder ind under et birk, selvom denne jord ikke hørte direkte under godset. Godsets jord i frit eje (allodialgodset) kan også være lagt ind under birket. Hvor der var et birk, var der ikke herredsret og omvendt.

En herreds- eller birkedommer fungerede som retsbetjent, dvs. som:

- kriminal- og civildommer,
- skifteretsdommer,
- tinglysningsdommer,
- lægdsforstander,
- notarius publicus,
- politimester,
- arrestforvarer.

Søgning på dobbeltkort

For at finde frem til retskredsen vælger jeg dobbeltkortet. I øverste menu skal jeg udfylde med 1889 (man kan også

¹ erigerede godser kunne være len, dvs. baronier eller grevskaber, stamhuse eller fideikommisser

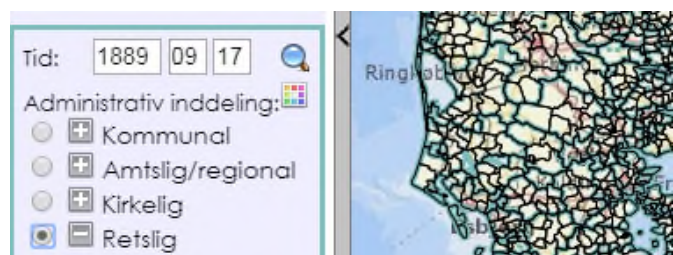
udfylde med dato, men det er uden betydning her) og vælge *Sogn*. Du får underopdelingerne frem ved at klikke på + ud for *Kirkelig*. Det er enheden med den mindste udstrækning, det er bedst at vælge for oven.

Det ser sådan ud:

Dobbelt kort ↷

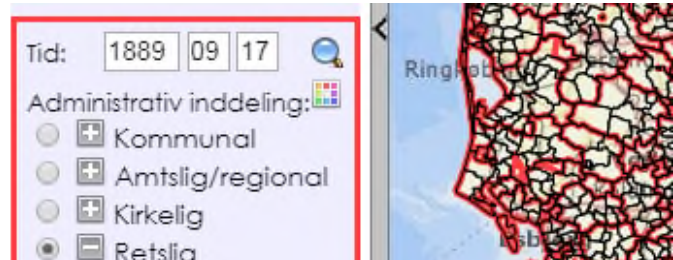
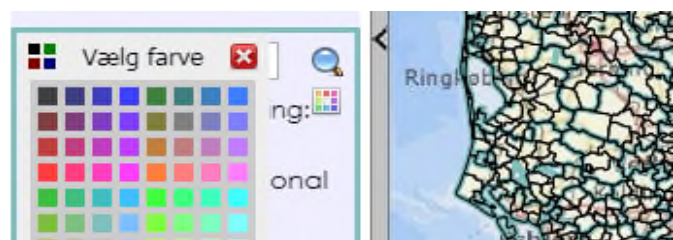

Straks vises sognegrænserne fra 1889 på kortet. Du kan vælge at markere *Kirkelig*, men så får du svar på både provsti, sogn og stift. Lad os holde det enkelt i denne omgang. I den nederste menu vælger jeg så den enhed, som jeg regner med er størst. Her er det retskredsen.

Jeg har bare sat mærke ud for *Retslig*. Så er jeg sikker på at få nogle svar.

Ved et klik på den lille palet med farverne, kan der vælges en anden farve til grænserne fra den nederste menus enheder. Jeg klikker og vælger en flot rød. Det er nemt at se.

Se bare på kortet med de røde grænser for retskredsene. De sorte streger viser sognegrænserne.

Nu skal jeg bare finde Thurø. Hvis du er i tvivl om, hvor Thurø (eller Smørum eller Tim Sogne for den sags skyld) ligger, så er det en god idé først at tjekke på et andet kort som fx Google Maps.

Nu skal jeg zoomer ind og samtidigt centrere kortet, så jeg kan finde Thurø og se detaljer på kortet.

Den grå ramme om kortet har otte små pile. Det er dem, man tager et venstreklik på for at flytte kortet i forhold til rammen.

Og et klik på + (plus-ikonet) til højre for kortet zoomer ind, mens et klik på - (minus-ikonet) zoomer ud. Se ikonerne på billedet herover.

Man er nødt til at arbejde vekselvis med pilene og zoomen. Mange synes, det kræver øvelse, og helt brugervenligt kan man bestemt ikke sige, det er. Man kan IKKE trække kortet hen over skærmen, som man er vant til at gøre i Google Maps.

Nu har jeg fået zoomet ind, og jeg kan se Thurø, som ligger lige sydøst for Svendborg.

Et venstreklik på Thurø vil give dette resultat, som bliver vist til venstre for kortet:

Til søgning ✖

[Thurø Sogn](#)
før 1662 - 1932-07-01

[Svendborg Amt 2.](#)
[Forligskreds](#)
1887-07-02 - 1911-07-02

[Sunds-Gudme Herreder](#)
1866-05-30 - 1906-04-21

[København Landsoverret](#)
1888-07-01 - 1890-07-01

[Højesteret](#)
1889-07-01 - 1890-07-01

Øverst står der *Thurø Sogn*. Det er min reference. Her er oplysningen egentlig overflødig, men der findes sogne, hvor sognebyen er så ubetydelig, at den ikke findes på baggrundskortet. Der kan vælges andre baggrundskort, hvis man klikker på det nederste

ikon til højre for kortet – det er det, der ligner et delvist udfoldet landkort. Men jeg synes, de ældre kort har for mange detaljer. Men brug dem, hvis du synes om det.

Neden under står retskredsene:

Svendborg Amt 2. Forligskreds – det betyder, at forligskommission stod for 2. Forligskreds i Svendborg Amt, fx for mægling i separations- og skilsmisssager, samt i forbindelse med inddrivelse af gæld, hvor man normalt begyndte ved forligskommissionen, før man kunne gå til selve underretten (herreds- eller birketinget).

Sunds-Gudme Herreder – det var underretten, og det er også den, som har foretaget et evt. skifte efter Anne Kathrine Hansdatter.

København Landsoverret – det betyder, at anden instans i retssystemet var landsoverretten i København (vest for Lillebælt var det landsoverretten i Viborg). Den var dog første instans f.eks. for sager med de tungeste anklager.

Højesteret – det betyder, at tredje instans i retssystemet, dog anden instans for sager, der var begyndt ved landsoverretten.

Nu fik vi svaret, og arkivskaberen i DAISY er: Sunds-Gudme Herredsret.

Dette eksempel var enkelt, men forestil dig, at du ikke er stedkendt og leder efter et skifte fra 1870 nede ved Faaborg, nærmere betegnet Vester Åby Sogn. Er det så et birk eller Sallinge Herredsret, der har forestået skiftet? DigDag vil give svaret.

Nu vælger jeg året 1870 i begge menuer.

I øverste vælger jeg igen *Sogn*.

I nederste igen *Retslig*.

Og jeg bevæger mig mod vest, mod Faaborg.

Så ser kortet sådan ud:

Vester Åby Sogn ligger øst og syd for Korinth Sogn. Der går en rød grænse gennem sognet.

Ved et klik på den nordlige del af Vester Åby Sogn får jeg svaret: Holme Kloster Birk.

Jeg kunne søge i DAISY på Holmekloster og finde frem til, at for Holme Kloster [gods] var navnefølgen denne:

Arkivskaber:

Findstrup birkedommer

Fra	Til	Officielle navne
1723	1870	Holstenshus birkedommer
1693	1723	Findstrup birkedommer
1500	1693	Christiansdal birkedommer

Et af de officielle er Brahetrolleborg Birk – og det er en arkivskaber i DAISY.

Men det kan DigDag faktisk også fortælle mig.

Til venstre for kortet kan jeg klikke på svaret *Holme Kloster Birk*, så får jeg dette frem i et nyt vindue:

Brahetrolleborg Birk
 er Birk fra før 12.04.1498 til 01.10.1919

- ☞ Officielt navn fra før 12.04.1498 til 12.04.1498-1672 er **Holme Kloster Birk**
- ☞ Officielt navn fra 12.04.1498-1672 til 1672 er **Rantzausholm Birk**
- ☞ Officielt navn fra 1672 til 01.10.1919 er **Brahetrolleborg Birk**

☞ Kilder

☞ Underordnede

Og her er sandelig navnefølgen. Jeg benytter det officøse navn omkring året 1870 som arkivskaber i DAISY, og så er jeg i salveten.

Tilsvarende kan man finde frem til, at sognets sydlige del hørte under Holstenshus Birk omkring 1870.

Omsæt DigDags svar til arkivskabere i DAISY

Som regel kan man bare skrive svaret som arkivskaber i DAISY, men i nogle tilfælde skal man tænke sig om. Her er en tabel over, hvordan visse af svarene i DigDag skal læses.

DigDag siger	Administrativ enhed	Arkivskaber i DAISY
NN herred	retsbetjent indtil 1919	NN herred
NN birk	retsbetjent indtil 1919	NN birk
NN købstad	retsbetjent indtil 1919	NN byfoged
København købstad	retsbetjent indtil 1919	se nedenfor
NN distrikt	lægedistrikt indtil 1919	NN lægedistrikt

For Københavns vedkommende svares København købstad, hvilket ikke kan bruges til noget. Søg på København Hof- og Stadsret, eller Københavns Politi. Virker dette ikke, så søg i DAISY på.

Arkivskaber: Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpe midler

Arkivserie: Arkivregistratur, Københavnske Politi- og Domsmyndigheder

Så får du nemlig adgang til skanningerne af de fire arkivregistraturer, der vedrører København indtil 1919, og de er god læsning for slægtsforskere, der er så heldige at have slægt i København.

Det er nu synd, at DigDags svar ikke er afstemt med DAISY, så det var nemmere at bruge DigDag konstruktivt.

Jeg synes stadig, DigDag er genial, og jeg bruger hjemmesiden hele tiden. Det giver mig et nøjagtigt og stort set altid korrekt svar, når jeg er i tvivl om, hvilken administrativ enhed der er relevant for et givet sted. Og ofte får man overraskende svar, fx at Frederikshavn købstad hørte under Sæby Lægedistrikt.

DigDag har flere finesser, men dem synes jeg, du selv skal udforske. Du skal dog ikke blive overrasket, hvis links i kringelkrogene af DigDag ikke virker. Det har de aldrig gjort, og det er heller ikke der, den store nytte i forhold til DAISY ville være.

Du kan også i stedet bruge www.historiskatlas.dk, hvis brugervenlighed nok vil opleves større. MEN der kan man ikke sammenligne to administrative enheder, og derfor kan man ikke med sikkerhed vide, om man klikker på det rigtige sogn eller ej.

Bliv dus med Daisy

Af Kathrine Tobiasen

Korsagervej 13, 8940 Randers

Tlf. 41 28 65 30

Mail: kto@slaegt.dk

Daisy er indgangen til alle de herlige arkivalier, som Rigsarkivet gemmer på. Søgeselementet giver det fulde overblik og viser vej til dokumenter og protokoller, som vi så senere kan læse online eller bestille – afhængig af hvilken form, de nu findes i.

Men Daisy er også berygtet for at være uforståelig og uoverskuelig, fordi hun hænger uhjælpeligt fast i tunge arkivalske begreber. Nogle opgiver på forhånd, og hvis man alligevel kun vil gøre brug af de ting, der kan findes på nettet, er der måske ikke grund til at forsøge at sætte sig ind i mysterierne. Man kan jo nøjes med Arkivalieronline's eget system – eller man søger til Salldata eller Danish Family Search.

Men hvis du vil have det hele med, er der ingen vej uden om Daisy. Og faktisk er der gjort en del for at gøre hende mere brugervenlig og endda intuitiv. Det skal denne artikel forsøge at vise.

ste nærmest hvad som helst, og hvis der findes et eller flere arkivalier, hvor søgeordet optræder enten i navnet på den myndighed, der står bag det, eller i titlen på arkivaliet, vil du få det vist som resultat af søgningen. Forsidesøgefeltet kan fint bruges, men hvis du vil søge mere specifikt, bør du gå videre til den avancerede søgning (link under søgefeltet).

Den avancerede søgning har fire (eller måske rettere fem, da Periode-feltet er todelt) felter. Øverst står feltet Arkivskaber eller arkivserie og herunder følger et felt til henholdsvis Arkivskaber og Arkivserie. Det øverste felt svarer til feltet på forsiden, og det særlige ved det er, at det lille ord eller skal tages helt bogstaveligt. Her kan du *kun* søge enten på arkivskaber eller arkivserie. Hvis du blander de to, får du i værste fald intet ud af søgningen. Dette gælder også, hvis du bruger søgefeltet på forsiden.

Arkivskaber og Arkivserie

Et par ord om de sære arkivalske begreber, arkivskaber og arkivserie. Arkivskaber giver egentlig sig selv: Det hentyder til den myndighed eller institution, som har skabt arkivaliet, altså et herred, en byfoged, en skole etc. Det kan selvfølgelig være et problem i sig selv at finde ud af, hvilken myndighed det nu kan være, der står bag, men heldigvis er der forskellige genveje at skyde; mere om dem senere. En arkivserie er en samlet gruppe af arkivalier, der drejer sig om det samme, fx skifter eller kirkebøger; en serie kan være lille, måske bare en enkelt protokol eller pakke, eller ganske omfattende.

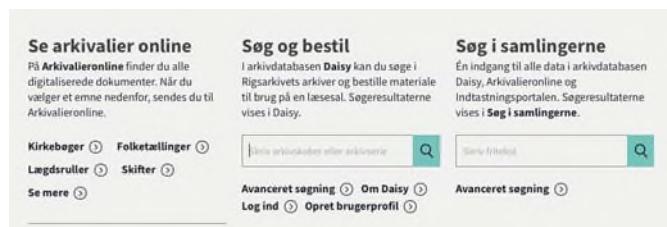

Fig. 1. Søgefelterne på Rigsarkivets hjemmeside

Søgefelter

Daisy har sit søgefelt lige i centrum af Rigsarkivets side www.sa.dk. Feltet, som kan bruges til at søge og bestille, er til fritekstsøgning, forstået på den måde, at du her kan ta-

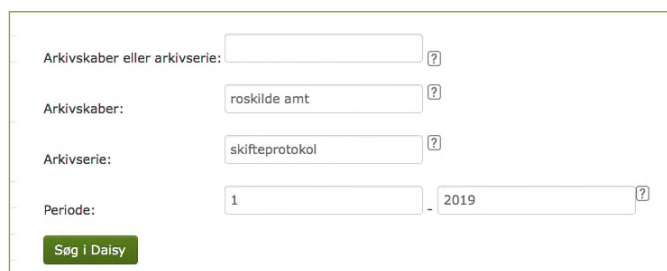

Fig. 2. Daisys avancerede søgning tillader søgning på både en myndighed og en arkivalietype

Felterne Arkivskaber og Arkivserie kan derimod bruges sammen. Hvis du fx er på jagt efter et skifte efter en person, der har boet i Roskilde Amt, kan du skrive 'roskilde amt' i arkivskaberfeltet og 'skifteprotokol' i arkivseriefeltet. Havde du brugt fritekstfeltet eller var startet på forsiden, havde du ikke kunnet koble det geografiske sammen med emnet, men måtte enten søge blandt skiftevæsen i hele landet eller i alt, hvad Roskilde Amt i øvrigt har lagt navn til.

Ud over at søge på arkivskaber og -serie kan du afgrænse med hensyn til tid, idet du udfylder de to felter for periode med et start- og et slutår for din søgning. Det kan være en god ide, hvis det drejer sig om store emner, som har været aktuelle gennem mange år.

Udfyld bare felterne! Jo tak, det lyder meget nemt, men spørgsmålene står straks i kø. Hvordan hulen finder jeg ud af, hvor i det store administrationssystem min sag hører til? Hvad skal jeg kalde arkivskaberen? Og hvilken benævnelse kan jeg hæfte på sagen? Det bliver ikke nemmere af, at administrationssystemet faktisk har ændret sig gennem tiden. Herrederne, som næppe hører med blandt manges paratviden, da de blev afskaffet for 100 år siden, har ligget nogenlunde fast, mens der før i tiden var mange flere amter end dem, vi sagde farvel til i 1970. Og hvad hed de så?

Hent hjælp udefra

Du kan forsøge dig frem ved hjælp af mavefornemmelse og de muligheder, der er indbygget i Daisy, men det er naturligvis ingen skade til at sætte sig lidt ind i det system, du skal bakse med. Læs en eller flere af de bøger, der findes om slægtsforskning og få ideer her. Fx findes der i Jytte Skaaning og Bente Klercke Rasmussens fremragende grundbog i slægtsforskning, *Find din slægt og gør den levende*, et fint afsnit om "Magtens hierarki", der forklarer, hvordan samfundet og dets forskellige myndigheder har været skruet sammen. I bogen *Sogn Herred Amt* kan du læse om len, amter og herreder gennem tiderne, illustreret med kort (begge bøger kan købes i Danske Slægtsforskere webshop). Men den bedste og nemmeste vej går gennem webstedet DigDag, www.digdag.dk, hvor du kan slå op og

få præcis besked om, hvor 'din' by var placeret i systemet i 1746, om det så gælder amtslig, kirkelig, retslig eller anden placering. Læs mere om DigDag i artiklen s. 38-41. Med den viden, du har hentet i opslagsværkerne, er du bedre klædt på til at gå i gang.

Orienter dig

I databaser er det sådan, at man skal passe på ikke at fylde for meget i søgefelterne. Hvis man skriver bare et bogstav, som ikke passer ind, får man intet – eller i hvert fald ikke det rette – ud af søgningen. Man skal udfylde med så meget, at man kan kredse sig ind på emnet og ikke får 1000 hits tilbage, men så heller ikke mere. Afgrænsningen kan følge senere.

Sådan er det også med Daisy, og Daisy er tilmed så venlig, at hun selv fylder ud. Hvis du skriver 'amt', får du også fx 'amtsråd' og 'stiftamt' med. For ikke at udelukke gode muligheder er det bedre at starte med at søge bredt. Ikke blot får du alle mulighederne med, du kan også bruge søgeresultatet til skabe dig et overblik, der gør, at du nemmere kan sondere terrænet, inden du trænger videre ind i det.

Som eksempel søger vi på arkivskaber 'Ribe', der både dækker et stift, et amt, et herred og en købstad. Søgningen giver i skrivende stund hele 683 poster, fordelt over to skærmsider. Det er en stor stak at kigge igennem, og evt. kan du afgrænse med hensyn til tid, men hvis du er på helt bar bund, kan du forhåbentlig ved at kigge listen igennem få en idé om, hvad du skal gå videre med. Om det så er amtet, byrådet, toldkammeret eller noget helt fjerde, der kan komme på tale. På listen finder du også institutioner som fx Tamperretten i Ribe Stift, Ribe Sygehus og Ribe Skomagerlav, og du vil helt sikkert støde på noget, som du ikke anede eksisterede, men som kan være rent guf i din forskning. Brug Daisy til at gå på opdagelse i den forunderlige arkivverden!

Hvis du ikke synes, at du får nok ud af en søgning, kan grunden være, at du har brugt et forkert navn på en arkivskaber eller et andet ord for en arkivserie end det, som arkivaliet er registreret under. Daisy opfører sig desværre ikke som Google, der venligt foreslår alternativer: mente du ...? Du må her forsøge dig frem med andre betegnelser eller kigge i håndbøgerne for at få idéer til, hvordan sprogbru- gen eventuelt kunne være.

Læs eller bestil

På billedet fig. 3 ses et lille udsnit af den lange liste, der viser, at der under Ribe Rådstue, som købstadens styrelse har

Arkivskaber eller arkivserie:	Arkivskaber:	Arkivserie:	Periode:
	ribe		1 - 2019

Søg i Daisy

Der blev fundet 683 poster.
Side 2 af 2.

Gå til side: 2/2

Arkivskaber	Arkivserie
1970 1972 Ribe Primærkommune, Maskintilsyn	vis arkivserier
1974 2006 Ribe Primærkommune, Personregisterfører	vis arkivserier
1899 2000 Ribe Privatseminarium	vis arkivserier
1150 1868 Ribe Rådstue	vis arkivserier
1837 1868 Ribe Rådstue, Borgerrepræsentationen	vis arkivserier
1150 1868 Ribe Rådstue, Borgmesterkontoret	vis arkivserier
1761 1868 Ribe Rådstue, Brændforsikringen	vis arkivserier
1730 1868 Ribe Rådstue, Brandvæsenet	vis arkivserier
1830 1868 Ribe Rådstue, Bygningskommissionen	vis arkivserier
1740 1837 Ribe Rådstue, Elligerede borgere	vis arkivserier
1600 1868 Ribe Rådstue, Fattigvæsenet	vis arkivserier
1864 1864 Ribe Rådstue, Forplejningskommissionen	vis arkivserier
1660 1868 Ribe Rådstue, Havnekommissionen	vis arkivserier

Fig. 3. Her ses en del af de 683 hits, som en søgning på 'Ribe' resulterede i.

heddet indtil 1868, hørte en række myndigheder, Borgmesterkontoret, Brandforsikringen osv. Det gør dig lidt klogere på, hvad byrådet beskæftigede sig med. Hvis noget ser interessant ud, går du ud i højre side og klikker på vis arkivserier, og du får vist, hvad arkivskaberen kan byde på af emner. Det kan spænde fra en enkelt serie til en lang række. Klik videre på en serie, du vil se nærmere på, og du vil straks her kunne aflæse, hvor arkivaliet befinder sig i arkivsystemet, på hvilken læsesal det hører hjemme.

Fig. 4. Et klik på en arkivserie kan give dette resultat. Der er klikket på de små ?'er ud for overskrifterne, og blandt medietyperne er både originalen i papir og en filmet og scannet udgave.

Det er også først her, du kan se, om du er så heldig, at arkivaliet kan læses på Arkivalieronline. Der vil nemlig være en grøn knap med den forjættende tekst *Læs arkivaliet*. Det er nu kun et klik fra dig. Optræder alene knappen *Vis indhold*, må du nøjes med at se, hvor mange pakker eller protokoller arkivaliet består af, og hvor det befinder sig. Du kan her gå videre og bestille det – og eventuelt få en jysk journal sendt til læsesalen i København.

Bestillingen foregår på den måde, at du først klikker på *Vis indhold* og i næste skærbillede på *Start bestilling*. Hvis du ikke er logget på, bliver du bedt om at gøre det, og hvis du ikke er oprettet som bruger, må det først klares. Når du bestiller et materiale, skal du vælge den læsesal, der passer dig bedst, og hvis det ikke drejer sig om meget brugte arkivalier og ældre (før 1660) og skrøbelige sager, kan du få dem sendt fra fx Viborg til København.

Hvis et arkivalie er filmet, får du ikke lov til at låne originalen. Du må affinde dig med at bestille det på mikrofilm (der vil optræde under *Medietype*, når du har klikket på arkivserien) og tænke på, at de gamle protokoller nok ikke ville overleve mange ivrige slægtsforskeres bladren i dem.

Skifter

Hvis du ved, hvad du går efter, kan du sagtens gå lige til sagen. Er du på jagt efter skiftet efter en ane på Ribekanten, kan du starte med at taste 'Ribe' som arkivskaber og skifte'

som serie. Det er her vigtigt, at du nøjes med 'skifte' og ikke fx 'skifteprotokol' (selv om skiftet med en vis sandsynlighed er indført i en protokol). Men ud over skifteprotokoller forekommer ord som skifte-ekstrakter, -breve, -designationer, -dokumenter m.v., og hvis du ikke får alle med (som du gør ved at søge på 'skifte'), risikerer du at udelukke lige netop den form, dit skifte ligger i, fra din søgning.

Når det drejer sig om skifter, er vi nødt til at vende tilbage til opfordringen til at sætte sig ind slægtsforskningens finesser. Du skal nemlig vide – eller have en idé om – hvilken skiftemyndighed, din ane hørte under; du skal vide om vedkommende boede i byen eller på landet og om han var selvejer eller fæstebonde. En søgning på Ribe vil medtage myndigheder i Ribe By, Herred og Amt, men ikke øvrige herreder i Ribe Amt eller godser i amtet.

Godser

Når du først har styr på, hvilket gods dine fæstebondeaner tilhørte, er det nemt at finde arkivalierne. Du har nemlig den myndighed, som næsten alt sorterede under, og du taster simpelthen godsets navn i arkivskaberfeltet. Du kan med fordel tilføje 'gods', hvis du udelukkende går efter selve godsarkivet, men bør dog have øjnene åbne for, at godsets navn kan optræde i andre sammenhænge. Sådanne andre sammenhænge kunne være legater eller birkedommere. De sidste kan indeholde justitsprotokoller og skøde- og panteprotokoller, som ofte vil være at finde på Arkivalieronline og derfor er nemme at kaste et blik i.

Som arkivserier under godset får du nu præsenteret alt, hvad der er bevaret og afleveret fra det pågældende gods. Det drejer sig primært om skifte- og fæsteprotokoller, men også jordebøger, reserveruller, regnskaber og meget andet. Hvad du finder i de enkelte godsarkiver kan dog variere meget, fra det helt tynde med en enkelt skifteprotokol til meterlange samlinger.

Adoption og faderskaber

Adoption og faderskabsager er to store emner, som mange må slås med, og hvor de slet ikke føler, at Daisy møder dem med åben favn og en fremstrakt hånd. Også her er det til stor nytte, hvis du forinden har konsulteret fx *Find din slægt* eller Jørgen Greens *Slægtsforskerens ABC*, og her fundet ud af, at begge sagerne hører under amterne. Dernæst er det godt at kende lidt til sprogbrugen. Adoption har altid heddet adoption, men du skal nøjes med at taste adoption', ikke adoptionssag' eller adoptionssøgning' i arkivseriefeltet; så får du det bredeste udvalg. Der er ikke

Fra [?]	Til	Arkivskaber [?]	Arkivserie [?]
1919	1933	Fredericia Politi	Adressebog vedr. alimentation
1940	1960	Fåborg Politikreds	Afsluttede alimentations-sager
1950	1960	Fåborg Politikreds	Afsluttede alimentations-sager
1906	1921	Montreal, konsulær repræsentation	Afsluttede efterlysnings-, arve- og alimentations-sager m.m.
1925	1935	Svendborg Politikreds nr. 24	Afstemningsprotokol for alimentation
1847	1858	Pedersen, Ane Katrine	Akter i sag vedr. alimentationsbidrag
1890	1933	Odense Herredsfoged	Alfabetisk register til Alimentationsjournal
1919	1950	Svendborg Politikreds nr. 24	Alfabetisk register til alimentationsjournal
1919	1968	Afdelingen i Ærøskøbing, Ordenspoliti	Alfabetisk register til alimentationsjournal
1924	1935	Odense Herreds Politikreds	Alfabetisk register til Alimentationsjournal
1922	1960	Rudkøbing og Ærø Politi, Rudkøbing Politikreds	Alfabetisk register til alimentationsjournal, (fædre)
1922	1960	Rudkøbing og Ærø Politi, Rudkøbing Politikreds	Alfabetisk register til alimentationsjournal, (mødre)
1929	1952	Odense Herreds Politikreds	Alfabetisk register til Alimentationsprotokol
1933	1970	Indslev kommune, Børneværnsudvalg	Alfabetisk register til alimentationsprotokol
1914	1925	Køge Politi, Afdelingskontoret i Store Heddinge	Alfabetisk register til hovedbog for alimentationsbidrag
1929	1937	Svendborg Politikreds nr. 24	Alfabetisk register til protokol over afsonings-sager for alimentation
1926	1948	Esbjerg Politi	Alimentation
1932	1949	Branderup sognekommune, Børneværnsudvalg	Alimentation
1932	1938	Esbjerg Politi	Alimentation kassebog

Fig. 5. En søgning på 'alimentation' viser mange muligheder for den videre vej.

mange arkivserier, der rækker tilbage i 1800-tallet; det skyldes, at det er forholdsvis nyt lade offentlige myndigheder blande sig i sagen. Før i tiden var det almindeligt, at folk selv fandt ud af at aftale en ordning.

Faderskabssager er mere drilske. Du får masser af hits ved at søge på 'faderskab', men de er mest fra nyere tid, typisk anden halvdel af 1900-tallet. Den mest givtige vej til at af-dække enlige mødres problemer er at søge på 'alimentation', der var det almindeligt brugte ord for børnebidrag. Og at forsøge at sikre sig børnebidrag var et punkt, hvor det brændte på for moren – og i og for sig også for kommunen, som skulle forsørge hende og barnet, hvis de ikke selv formåede det. Det sætter sine spor i de offentlige myndigheders protokoller.

Hvis du starter med en helt åben søgning ved at taste 'alimentation' i arkivseriefeltet, vil du få et væld af hits, over 1000 fordelt over tre sider. Alle disse hits kan du bruge til at orientere dig i sagen og til at hente ideer til din videre forskning. Du vil se, at også myndigheder som politiet, by- og herredsfogeder kan være indblandet. En afgrænsning af det uoverskuelige søgeresultat vil være nærliggende, og det kan du gøre både med hensyn til tid og sted. Men husk på, at hvis du vælger at søge på et amt, fx ved at taste 'Randers' i arkivskaberfeltet, får du godt nok Randers Byfoged med, men du lukker af for de myn-

digheder i amtet, som ikke hedder noget med Randers som herreder og byfogeder: Grenå Byfoged, Djurs Nørre-Djurs Sønder Herredsfoged og Grenå Politi m.fl.

Det betaler sig altså at lægge ud med at være meget favnende; vær nysgerrig og gå på opdagelse i alle de muligheder, Daisy tilbyder. Der kan ligge guldgruber, hvor du slet ikke forventede at finde noget. Desværre er der (endnu) ikke mange af alle disse arkivalier, der kan klikkes frem på Arkivalieronline, men så meget desto større grund er der jo til at inddrage Daisy!

Kirkebøger

De velkendte og meget brugte kilder har deres egne punkter under Arkivalieronline, og de fleste er vant til at gå den vej. Her er der jo heller ikke tale om, at der kan være kirkebøger og folketællinger, der ikke er online – bortset fra dem, der er så nye at de endnu ikke kan lægges ud. Så hvorfor overhovedet overveje Daisy?

Måske alligevel. Min foretrukne vej til kirkebøgerne går altid via Daisy; i forsiden søgefelt taster jeg fx 'Spentrup Sogn', og i næste skærmbillede klikker jeg på vis arkivserier ud for sognet; der kan være et par links til kortsamlinger og sogneråd at se bort fra, og hvis der er flere sogne med samme navn, skal jeg selvfølgelig finde det rette.

Men ellers er jeg på pletten og kan gå videre til den ministerialbog, jeg har brug for. I Arkivalieronline kan man dog også tage hurtigvejen ved at taste sognets navn direkte i Arkiv-feltet.

Søger du på kirkebøger med den avancerede søgning, taster du sognets navn i arkivskaberfeltet, og som arkivserie kan du bruge 'kirkebog', 'kirkebøger', 'ministerialbog', 'enesteministerialbog' m.v. Systemet er så viseligt indrettet, at det vil fange det hele. Dog med den finte, at hvis du er for omhyggelig og taster 'kontraministerialbog' ved et sogn, hvor det er hovedministerialbogen, der er digitaliseret, vil du ikke få den ønskede kirkebog frem. En anden fordel ved at bruge 'kirkebog' er, at du med dette søgeord også får eventuelle registre til bogen frem.

Andre trossamfunds kirkebøger finder du ved at skrive fx 'mosaik' eller 'reformert' som arkivskaber og 'kirkebog' som arkivserie.

Folketællinger og lægdsruller

Folketællingerne finder man i Daisy ved at taste 'folketælling' i arkivseriefeltet, og her fremkommer de samme links til fx Folketælling 1890, Købstæder, som vi kender fra Arkivalieronline. Der spares næppe museklik ved at benytte Daisy, men en ekstra bonus er der dog: måske får du øje på nogle ekstraordinære tællinger fra en kommune eller en købstad, som har været foretaget på et eller andet tidspunkt.

Arkivskaber eller arkivserie:

Arkivskaber:

Arkivserie:

Periode: -

[Søg i Daisy](#)

Der blev fundet **13** poster.
Side **1** af **1**.

Fra	Til	Arkivskaber	Arkivserie
1833	1843	Den Engelske Reformerte Menighed, Helsingør	Kirkebog
1685	1821	Den Fransk-Reformerte Menighed i København	Kirkebog
1801	2004	Den Fransk-Reformerte Menighed i København	Kirkebog
1764	1814	Den hollandsk-reformerte menighed på Sankt Croix	Kirkebog
1686	1810	Den Tysk-Reformerte Menighed i København	Alfabetisk register til kirkebog
1686	1794	Den Tysk-Reformerte Menighed i København	Kirkebog
1794	1875	Den Tysk-Reformerte Menighed i København	Kirkebog
1794	1875	Den Tysk-Reformerte Menighed i København	Kirkebog
1794	2004	Den Tysk-Reformerte Menighed i København	Kirkebog
1686	1810	Den Tysk-Reformerte Menighed i København	Navneregister til kirkebog
1685	1821	Fransk-Reformerte Menighed i Kbh.	Kirkebog
1801	2004	Fransk-Reformerte Menighed i Kbh.	Kirkebog
1721	1976	Fredericia Reformerte Menighed	Kirkebog

Fig. 6. Her ses resultatet af en søgning på 'reformert' og 'kirkebog'.

Lægdsruller er ikke nemme, når man er ny i faget, hverken på Arkivalieronline eller søgt via Daisy. Den mest overskuelige og brugervenlige indgang er og bliver søgesiden <https://www.lægdsruller.dk>. Kender du ikke allerede denne fine side, kan du læse nærmere om den i Slægtsforskeren nr. 1, 2019.

Mega-serier

Nogle arkivserier er enormt store. Det gælder fx amternes journalsager, hvor emner som faderskabssager befinder sig, og de gamle amtsregnskaber, som bl.a. rummer ekstraskattemønstrene fra slutningen af 1600-tallet, der kan være meget givende. De kan være drilske at have med at gøre, for det er ikke nemt at se på overfladen, hvad de indeholder. Vi må ind og klikke på Vis indhold for at komme tættere på. Ved journalsagerne kan du kan starte med at vælge amt eller anden myndighed; de er ordnet efter år, og her må du så prøve at sjusse dig frem til, hvilken pakke du skal bestille.

Amtsregnskaberne (søg på 'amtsregnskaber' som arkivserie) ligger i en stor klump, og når du klikker på Vis indhold for arkivserien, bliver du præsenteret for hele 10 skærmsider. De er ordnet alfabetisk efter de gamle amter med navne som med fordel kan hentes i DigDag og herunder med angivelse af regnskabstype (kontributions-, ekstraskatte- eller konsumtionsregnskaber) samt år. Så det er bare med at gå i gang med at rulle gennem siderne. Det kan lyde nørdet, men i hvert fald koster det ikke andet end lidt tid at se sig godt omkring i Daisy.

Afrunding

Forhåbentlig har artiklen givet dig mod på at gå i gang. Vær ikke bange for at gå på opdagelse – Daisy bider ikke, og du risikerer kun at blive bedre ved at forsøge dig frem. Vær opmærksom på, at Daisy er forsynet med forskellige små vejledninger. Du kan klikke på de små ikoner med spørgsmålstegn ved mange begreber, og til venstre på søgesiden finder du søgetips.

Og som sagt: jo mere fortrolig du bliver med fru, jo nemmere går det. Det er fascinerende at tage en rundtur i alt det, der ligger her og bare venter på at blive brugt af os i vores opsporing af aner.

Rigtig god jagt i Daisy.

Nyheder fra Slægtsforskernes Bibliotek

Bovrup-kartoteket

Danske Slægtsforskere og biblioteket udgiver i november en udvidet udgave af Bovrup-kartoteket. Antallet af medlemmer af DNSAP under 2. verdenskrig vil i den nye udgave passere 10.000 hvilket næsten er en fordobling i forhold til 2018-udgaven.

Med godt 10.000 personer på den offentliggjorte liste er nu halvdelen af den samlede liste offentliggjort.

Stor bogsamling fra Rigsarkivet

Vi var rigtig glade for at få beskeden fra Rigsarkivet om, at de i forbindelse med deres flytning i København gerne ville overdrage en stor samling af personalhistorisk litteratur til biblioteket. Ikke alene er personalhistorie, herunder slægtsbøger, selvfølgelig en prioritet for os, men der var også tale om en meget stor samling.

Derfor tog et helt team af frivillige ind på Rigsarkivet for at pakke de ca. 95 reolmeter bøger i omkring 150 flyttekasser, som så med vognmand blev transporteret til biblioteket i Albertslund.

Bøgerne er allerede opsat i over 20 reoler i biblioteket, og nu forestår det store arbejde med at registrere alle bøgerne i bibliotekets system. Herunder sorteres dubletter fra, som dermed kan opskæres og skannes hurtigt som løsblade.

Med donationen fra Rigsarkivet har biblioteket passeret 30.000 bøger på hylderne.

SLÆGTSFORSKERNES BIBLIOTEK

Har du lyst til at støtte Slægtsforskernes Bibliotek?

Biblioteket har brug for din hjælp, for at vi kan fortsætte vores gode arbejde.

Du kan hjælpe ved at blive sponsor for biblioteket. Du kan læse mere om det her:

www.dsshop.dk/shop/product/slægtsforskernes-bibliotek-sponsor

Per Andersen

Leder, Slægtsforskernes Bibliotek

Lige nu tilbyder Danske Slægtsforskere ...

I Danske Slægtsforskernes Webshop kan du handle et bredt sortiment af bøger og andre materialer, som du kan bruge i din slægtsforskning.

Lige nu tilbyder vi:

- "At skrive slægthistorie", af Kathrine Tobiasen.
Nu NEDSAT til kr. 148.
- "Slægtsforskerens ABC". En glimrende opslagsbog for alle slægtsforskere med emner og temaer i alfabetisk orden, så det er nemt at slå bestemte emner op. **Kr. 248.**
- "Dronning Margrethe IIs forslægt". Bogen beskriver anetavlen i 11 generation tilbage til 1600-tallet med diverse tillæg.
Nu NEDSAT til kr. 125.

Læs mere og køb varerne i foreningens webshop:
www.dsshop.dk

Faldt over Laurids Pedersen Schyttes forfædre

Af Martin Iversen
Christensen
Fyensgade 6,
2200 København N
iverchrist@gmail.com

Hidtil har det været et mysterium, hvem der var forældre til Laurids Pedersen Schytte Degn, der var degn i Landet og Bregninge Sogne på Tåsinge fra 1701 til 1728. Men jeg faldt over hans forfædre ved en google-søgning.

Mon ikke de fleste slægtsforskere kender det, at man lige falder lidt tilfældigt over en person i sit træ, man ikke har "set til" længe og så lige prøver at google for at se, om der skulle være nyt fra andre slægtsforskere? Det gør jeg i hvert fald. Og det gjorde jeg med nogle af min fars Schytte-aner fra Viborg i 1500-tallet. Men det jeg faldt over, var et gennembrud hos en af min mors aner.

Laurids Pedersen Schytte eller Skytte (1669-1728) var degn i Landet og Bregninge på Tåsinge. Men hans forfædre har hidtil været ukendte.

Da Laurids' første kone var præstedatter, og hans anden kone var af en fremtrædende købmandsslægt, var der en ret stor sandsynlighed for, at han ikke var lokal, men måtte være af en betydende slægt, men forbindelsen manglede.

Googling gav gevinst

Ifølge bogen *Degne og skoleholdere samt kateketer, klokkere og organister i Fyns Stift indtil 1814* af K. Bang Mikkelsen var han søn af Peder Skøtte.

Men min google-søgning viste, at det ikke var tilfældet. Jeg stødte nemlig på ham i Sunds Herred Gejstlig Skifteprotokol 1684-1738.

Han ses i skifte 34, den 28.9.1728, fol. 200:

34 Laurids Pedersen Skytte, degn i Landet og Bregninge på Tåsinge. 28.9.1728, fol.200.

E: Marie Hansdatter. LV: Niels Loch. B:

- 1) Peder Lauridsen
- 2) Henrik Lauridsen
- 3) Niels Lauridsen
- 4) Aksel Lauridsen
- 5) Karen Lauridsdatter
- 6) Sofie Amalie Lauridsdatter
- 7) Anne Margrethe Lauridsdatter
- 8) Anne Kirstine Lauridsdatter.

FM:

1 farbror Knud Pedersen Skytte

2 fars søstersøn Peder Monrad, præst på Avernakø.

Og i skiftet er to af hans slægtninge nævnt som formyndere for hans børn, hans bror, Knud Pedersen Schytte, og hans søstersøn Peder Monrad, der var præst på Avernakø.

Det gav ikke umiddelbart noget resultat at google Knud Pedersen Schytte, men det gjorde det til gengæld at søge på Peder Monrad. Det viste sig nemlig, at Peter Monrad (1698-1736) var søn af Magdalene Pedersdatter Schytte (ca. 1664-1737) og præsten Marcus Jørgensen Monrad.

Og Magdalene var igen datter af Anne Jensen Schytte (ca. 1640-81) og Peder Jensen Riber (d. 1683), der var præst i Ølgod og Strellev Sogne i nærheden af Varde i Ribe Amt. Han kendes også som Peder Jensen Ølgod.

Laurids i skiftet efter sin far

Erik Brejl har også indekseret skiftet efter Peder Riber. Og her er Laurids oplistet blandt de efterladte børn.

Det findes i Øster Horne Herred Gejstlig Provstesteprotokol 1683-1768 i hans oversigt over gejstlige skifteuddrag for Ribe Amt. Her nævnes også, at børnene har en arv til gode efter deres mormor i Lønborg:

1 Peder Jensen Riber, præst i Ølgod og Strellev. 4.12.1683, fol.3B.

E: Lucie Sørens datter. LV: Christen Mortensen i Forsumho [i Ølgod Sogn].

Første ægteskab med Anne Jensdatter, skifte 27.5.1680. B:

- 1) Jens Pedersen, præst i Ølgod og Strellev
- 2) Kirsten Pedersdatter
- 3) Magdalene Pedersdatter
- 4) Laurids Pedersen
- 5) Knud Pedersen
- 6) Ida Sofie Pedersdatter.

FM:

- 1) Christen [Mortensen] Friis, præst i Torstrup [og Horne]
- 2) Jacob Christensen [Varde], præst i Hodde [og Tistrup].

Arv efter børnenes mormor i Lønborg.

[Andet ægteskab med Magdalene Olufsdatter Toft].

Ikke i skiftet efter bror

Laurids Pedersen Schytte er indskrevet som privatstuderende på Københavns Universitet i 1691. Måske har han i den forbindelse fået udbetalt sin arv.

I hvert fald er han ikke nævnt i skiftet efter hans bror, Jens Pedersen Ølgod, der døde som præst i Ølgod og Strellev i 1695. Her nævnes Jens Pedersens søn, Iver Jensen, som arving. Herudover fremgår det, at afdøde administrerede en arv for de tre søstre og den yngste bror Knud:

5 Jens Pedersen Ølgod, præst i Ølgod og Strellev.
17.6.1695, fol.50.

E: Ingeborg Christensdatter Friis. LV: Iver Gregersen Krabbe, præst i Åstrup og Starup, Laurids Mortensen Friis, byfoged i Ribe.

Første ægteskab med [Sofie Margrethe Iversdatter Skjern, skifte 3.7.1694 lbnr.4]. B:

1) Iver Jensen.

Arv til afdødes søskende:

1) Kirsten Pedersdatter g.m. Jeppe Jepsen Tarm, præst i Odum

2) Magdalene Pedersdatter g.m. Markus [Jørgensen Monrad, præst i Dalum og Sanderum på Fyn]

3) Knud Pedersen

4) Ida Sofie Pedersdatter.

Fars familie ukendt, mors kendt

Peder Ribers baggrund kendes ikke. På en pokal, som han skænkede til Ølgod Kirke i 1656, kaldes han Peder Jensen. Derfor må det være en fejl, når Wiberg Præstehistorie angav, at han skulle være søn af Hans Sørensen Ølgod. Nogle slægtstavler på nettet har løst det ved at kalde ham Peder Jensen Hansen og alligevel gøre ham til søn af Hans, og det er jo desværre et eksempel på ukritisk omgang med kilder og fakta.

Anne Jensdatter Schyttes familie kendes til gengæld. Hendes far var provst Jens Knudsen Schytte (ca. 1598-1673),

der var præst i Egvad-Lønborg Sogne, hvis forældre, Knud Pedersen Schytte og Anna Nielsdatter, var fæstere af Smerupgård i Hvidbjerg Sogn på Thyholm.

Også Annes mor stammede fra Thyholm. Christine Lasdatter Borch stammede fra en slægt af herredsfogeder i Refs Herred, som kan føres tilbage til 1400-tallet.

Uvurderlig hjælp

Fundet af Laurids Schyttes forældre er et eksempel på, hvor enorm stor betydning indekseringer og transskriberinger af kilder kan have.

Måske havde jeg på et tidspunkt givet mig i kast med Sunds Herreds gejstlige skifteprotokol. Den er tilgængelig på Arkivalier Online og derfor nu langt nemmere at tilgå, end da Bang skrev sin degnehistorie, eller når senere slægtsforskere har forsket i slægten. Men den umiddelbare og hurtige forbindelse til Ribe var jeg nok ikke kommet på. Det ville i hvert fald have taget lang tid. Monrad-slægten er ret veldokumenteret, men mødrenes slægter er ikke nævnt i trykte oversigter som fx *Slægten Monrad gennem fem Hundrede Aar: 4. Linie*.

Laurids Pedersen Schytte var degn på Tåsinge og hans efterkommere kan derfor findes i Albert Mohr Lolks 28.000 siders arbejder med Tåsinges Historie. Desværre er de ikke digitaliserede, men skal læses på Rigsarkivet i Odense eller på Tåsinge Lokalarkiv.

Og de ældste kirkebøger – dem før 1814 - er mange steder rigtig utilgængelige. Ofte er kirkebogsførerens håndskrift svær at læse, og ofte er hans systematik næsten umulig at følge. Måske vil Rigsarkivets aftale med Ancestry.com om transskribering af kirkebøgerne efter 1814 frigøre ressourcer til at se på kirkebøgerne før. Jeg håber det.

Kilder

- Skiftet efter far, Peder Jensen Riber: <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=17176467#193687,32466505>
- Skiftet efter bror, Jens Pedersen Ølgod: <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=17176467#193687,32466551>
- Skiftet efter Laurids Pedersen Schytte (bemærk, at der er noteret et andet skifte på hver anden side): <https://www.sa.dk/ao-soegesider/da/billedviser?epid=17071058#140653,34522225>
- <https://www.brejl.dk/svendborggejst.html#sunds1684>
- <https://www.brejl.dk/ribegejst.html>
- <https://wiberg-net.dk/1384-Oelgod.htm>
- Ditlev Monrad, Slægten Monrad gennem fem Hundrede Aar : 4. Linie. 1929
- Degne og skoleholdere samt kateketer, klokkere og organister i Fyns Stift indtil 1814. Historisk Samfund for Fyns Stift, 1977. Bogen er digitaliseret på Slægtsforskernes Bibliotek (<https://bibliotek.dis-danmark.dk/>)
- Albert Mohr Lolks arbejder med Tåsinges historie
- Studenterne ved Københavns Universitet (3. bind opstillet på læsesalen på Rigsarkivet i København). H. Friis-Pedersen

Læs mere:

<https://familienshistorier.wordpress.com/2016/05/31/taasingedegn-med-jyske-roedder/>
<https://familienshistorier.wordpress.com/2016/05/30/provst-var-soen-af-faestebonde/>
<https://familienshistorier.wordpress.com/2016/05/30/slaegt-af-herredsfogeder-i-thy/>

Løssluppen Daisy

Af Jan Andersen

Boelsvang 26
DK-2970 Hørsholm
2022 1196
jan@jan2970.dk
www.jan2970.dk

Man risikerer at gå glip af godbidder, hvis man altid søger konservativt i Daisy.

Prøv for eksempel søgningen:

Arkivskaber eller arkivserie:

Arkivskaber:

Arkivserie:

Periode: -

[Søg i Daisy](#)

Den giver 243 resultater.

Kik dem igennem og se, om der er noget interessant.

Jeg falder over registre til de gamle Københavnske sogne og ændrer søgningen til:

Arkivskaber eller arkivserie:

Arkivskaber:

Arkivserie:

Periode: -

[Søg i Daisy](#)

Den giver 7 poster:

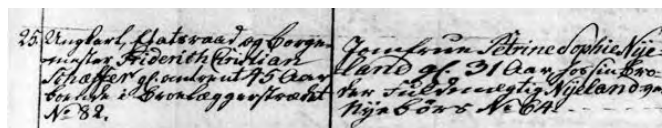
Fra	Til	Arkivskaber	Arkivserie
1805	1980	Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpe midler	Vielsesregister for Frederiksberg Sogn
1799	1972	Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpe midler	Vielsesregister for Garnisons Sogn
1813	1980	Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpe midler	Vielsesregister for Holmens Sogn
1861	2000	Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpe midler	Vielsesregister for Skt. Johannes Sogn
1813	1980	Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpe midler	Vielsesregister for Trinitatis Sogn
1813	1974	Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpe midler	Vielsesregister for Vor Frelser Sogn
1767	1935	Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpe midler	Vielsesregister for Zionskirken i Trankebar

Jeg skal finde en vielse mellem Friederich Christian Schäffer og Petrine Sophie Nyeland, som ifølge andre kilder blev gift i 1920. Jeg formoder, at det er sket i København, da Schäffer er statsråd og borgmester i København.

Jeg gennemgår navnregistrene et efter et og finder vielsen i Vor Frelser Sogn på opslag 182:

Schæffer	Christian Rasmus, 30 år arbmd.	Christine Gulev 31 år	18/12-59	22o
"	Friderich Christian, 45 år etatoråd og borgme.	Petrine Sophie Nyeland 31 år	14/5-2o	53

Jeg finder vielsen i kirkebogen København Amt, Sokkelund, Vor Frelser, 1813-1835 V (KM) på opslag 55 (pagina 53):

Der er en arkivskaber, som hedder hjælpe midler. Lad os se, hvad der ligger der.

Arkivskaber eller arkivserie:

Arkivskaber:

Arkivserie:

Periode: -

[Søg i Daisy](#)

Der blev fundet 9 poster.
Side 1 af 1.

Fra	Til	Arkivskaber	Arkivserie
1995		Center for Hjælpe midler og Kommunikation	vis arkivserie
1948	2015	Erhvervsarkivet, Arkivskabte Hjælpe midler	vis arkivserie
1900	2002	Forsvarets Arkiver, Arkivskabte Hjælpe midler	vis arkivserie
1893		Landsarkivet for Fyn, Arkivskabte Hjælpe midler	vis arkivserie
1891		Landsarkivet for Nørrejylland, Arkivskabte Hjælpe midler	vis arkivserie
1893	2011	Landsarkivet for Sjælland m.m., Arkivskabte Hjælpe midler	vis arkivserie
1933		Landsarkivet for Sønderjylland, Arkivskabte Hjælpe midler	vis arkivserie
1889		Rigsarkivet, Arkivskabte Hjælpe midler	vis arkivserie
1964	1967	Undervisningsministeriet, Udvalget af 15.06.1964 vedrørende Audio-Visuelle Hjælpe midler	vis arkivserie

Umiddelbart et skuffende resultat. Men klikker vi på vis arkivserie for Landsarkivet for Sjælland m.m. får vi en liste på mere end 500 hjælpe midler.

Nogle eksempler:

- 1649 1968 Arkivregistratur, Retsbetjente Frederiksborg Amt I
- 1491 1971 Arkivregistratur, Sjællandske og Lolland-Falster-ske Lavarkiver
- 1840 1988 Arkivregistratur: Skolearkiver, Karlebo Kommune
- 1701 1983 Borgerskabsregister for Neksø og Rønne
- 1968 1968 Fæstere i Københavns Len 1611-1661
- 1693 1940 Mindre københavnske sogne: Navneregistre til kirkebøger
- 1741 1980 Register til Hørsholm Amtstues fæsteprotokol
- 1771 1960 Register til samfrændeskifter 1771-1810

En søgning på Arkivserie navneregister giver 5.238 poster.

At bladere rundt i disse poster er som at vinde i lotteriet. Man finder med slægtsgaranti et interessant navneregister, man ikke vidste eksisterede.

Flip ud og lav nogle ukonkrete søgninger.

Hjælp til opslag i ArkivDigital

Har du aner i Sverige? Så vil opslag i databasen ArkivDigital, den svenske pendant til Arkivalieronline, gøre din forskning meget nemmere.

Det er en betalingsdatabase, men som medlem af Danske Slægtsforskere kan du få foretaget opslag gratis. Du lægger blot dit spørgsmål ud i tråden *Hjælp til opslag i ArkivDigital* i vores Forum <https://forum.slaegt.dk/>. Så vil Mikkel Eide Eriksen finde svaret for dig.

Benyt dig endelig af dette fine tilbud!

Sæt allerede nu

i kalenderen!

Danske Slægtsforskernes
generalforsamling 2020
afholdes den 25. april i Kolding

Mere herom i næste Slægtsforskeren
og på www.slaegt.dk

Har du tjekket dine data i foreningens nye medlemssystem?

Danske Slægtsforskere har taget et nyt medlemssystem i brug.

Fremover finder du derfor dine stamdata og oplysninger om medlemskaber og meget mere på denne side: <https://slaegt.membersite.dk>.

På siden kan du også købe medlemskab af de lokalforeninger, hvor Danske Slægtsforskere administrerer medlemmerne.

Det er det enkelte medlem selv, der vedligeholder sin egen profil og sine medlemsdata. Det sker ved at logge ind på siden. Dit brugernavn er din mailadresse. Første gang du logger ind, skal du bestille et kodeord ved at trykke på *Glem password*.

Herefter får du en mail med instruktioner om kodeord.

Vi opfordrer alle medlemmer til at tjekke, at deres stamdata er korrekte.

Hvis du har et familiemedlemskab (fremgår af punktet *Medlemskaber*) bør du gå ind i punktet *Min familie* og tjekke, at der står en person nummer 2. Hvis der ikke gør dette, kan du selv tilføje familiemedlem nummer 2.

Forside Køb medlemskab Kommende arrangementer Donér

Bemærk menuen ved den røde pil. Her findes de fleste oplysninger om det enkelte medlem, når man er logget ind. Har du spørgsmål, så kontakt os gerne på ekspedition@slaegt.dk.

Indekserede danske kirkebøger på Ancestry

Af Jan Andersen

Boelsvang 26
DK-2970 Hørsholm
2022 1196
jan@jan2970.dk
www.jan2970.dk

Databasen er gratis, hvis den tilgås fra en pc med ip-adresse i Danmark.

Log på eller registrer dig og log på ancestry.com.
Du kan oprette et gratis login via dette link: <https://www.ancestry.com/account/create/>

Hvis systemet foreslår at sende dig videre til ancestry.se, så svar nej. Hvis du tidligere har svaret ja, bliver du ved login sendt til ancestry.se.

På ancestry.com findes databasen således:
I bjælken øverst under *Search* vælges *Card Catalog*.
Under *Filter By Location* vælges *Europe*.
Under *Filter By Location* vælges nu *Denmark*.
Klik på *Denmark, Church Records, 1812-1918 (in Danish)*.

På ancestry.se findes databasen således:
I bjælken øverst under *Sök* vælges *Födelse, vigsel och död*.
Under *Samlingar som ingår* i højre side af billedes: klik på *Danmark, kyrkböcker, 1812-1918*.

Databasen er fra september 2019 og indeholder en indeksering af Kontraministerialbøgerne 1812-1918.
Det skal bemærkes, at Ancestry skriver, at "This collection is complete for the years 1892 onward. We will be adding further images and records for all regions in the near future".
Der findes også 3 databaser fra FamilySearch.org:
Denmark, Select Burials, 1640-1917 (in Danish)
Denmark, Select Baptisms, 1618-1923 (in Danish)
Denmark, Marriages, 1635-1916 (in Danish)
Disse 3 databaser er fra 2013 og har et mindre indhold end Ancestry-databasen.

Name:	Jens Willumsen
Gender:	Mandlig (Male)
Death Age:	80
Event Type:	begravelse (Burial)
Birth Date:	abt 1750
Residence Place:	Birkerød Sogn, Frederiksborg
Death Date:	27 nov 1830
Burial Date:	2 dec 1830
Burial Place:	Danmark (Denmark)

Når man har valgt *Denmark, Church Records, 1812-1918 (in Danish)*, fås følgende skærm billede:

Start med at udfylde *Event Type*. Systemet kender følgende events:
begravelse, ægteskab, tilgangsliste, afgangslister, konfirmerede, død.
Bemærk, at afgangslister er i flertal.

Hvis du har lavet en søgning og ønsker at ændre den, må du **ikke** klikke på *New Search*. Du skal klikke på *Edit Search*, ellers bliver du sendt videre til søgning i alle databaserne og ikke kun de danske, indekserede kirkebøger. *Edit Search* åbner et mindre vindue, hvor du kan ændre søge kriterierne. Hvis du kommer til at trykke på *New Search*, får du et vindue, hvor overskriften er *Search* i stedet for *Denmark, Church Records, 1812-1918*, og så må du tilbage til bjælken øverst og under *Search* igen vælge *Card Catalog, Europe, Denmark*.

Jeg vil finde Jens Willumsens død:

View Record	Name	Birth Date	Event Type	Event Date	Event Place	Relatives	View Image
View Record	Jens Willumsen	abt 1750	begravelse (Burial)	2 dec 1830			

I Ancestry virker følgende "wild cards":

- ? = enkelt tegn
- * = flere tegn

Der er kun 1 hit, og det er korrekt:

Slægtsforskerlykke

1915

En mand ved navn Fritz Willi Krumm fra Kassel udvander til Amerika. På vej til havnen kommer han på den tanke, at her har han en mulighed for at skifte navn. Som sagt, så gjort: Da den skotske kaptajn på skibet skal notere passageernes navne i skibslisten, udtaler han for første gang sit nye navn som: Friedrich Wilhelm Knick.

1945

Der er folketælling i USA. Vores Fritz opgiver sit navn og sit fødested til en folketællingskommissær, som synes, at det er frygtelig kedsommeligt at lave folketællinger. Fritz siger: Frederick William Knick fra Kassel, Preussen. Den ansatte, der absolut ikke forstår spor tysk – og derfor ikke kan skrive de tyske ord efter deres pålydende – noterer således i folketællingen: "Frederick William Knig, lived in Castle, Prussia".

2012

En dårlig betalt indisk tastearbejder finder det frygtelig kedeligt at sidde og taste gamle folketællinger ind i en database for Ancestry. Han har enorme problemer med den gamle håndskrift, og desuden er han meget sulten – det er ved at være tid til en middagspause. Altså gælder det nu bare om at få det sidste navn på siden ind i databasen, og derfor taster han det ind, bogstav for bogstav. Det skulle have været "Frederick William Knig". Men som det kan ske, så får han en slåfejl ind i teksten, idet han bytter om på to bogstaver uden at opdage det. Der kommer til at stå "Frederick William King, lived in Castle, Prussia"

2018

En amerikaner sætter sig til computeren og logger ind på ancestry.com. Han vil gerne forsøge at finde sine rødder. Efter blot en times søgen springer han op fra computeren og danser euforisk rundt i stuen. Hans kone, som er i gang med at vaske op ude i køkkenet, råber til ham: "Hallo, hvad sker der? Hvorfor råber du på den måde? "

Den amerikanske slægtsforsker stormer ud i køkkenet, griber sin kone og hvirvler hende rundt i en dans, så hun taber den tallerken, hun er ved at tørre af, mens han stønnede fremstammer: "Forestil dig, jeg har fundet mine forfædre på Ancestry, og den første, der kom til Amerika og grundlagde vores familie herovre, var: Friedrich Wilhelm, the King of Prussia!!!!"

Teksten er fundet af Henning Karlbjerg og frit oversat efter Cindy Dilger (Delaware, Ohio).

Skriv til os

I vores store, brede medlemsskare er der sikkert mange, der ligger inde med spændende viden og nyttige erfaringer inden for slægtsforskningen. Dem skal vi dele med hinanden, så skriv endelig løs! Vi modtager gerne gode slægtshistorier, men prioriterer højt, at der skal være noget at lære af dem, som brug af særlige metoder, kilder, nyttige sider på nettet m.v. Redaktionen hjælper gerne med den sproglige udformning, hvis det skulle være et problem.

Skriv artiklen i Word eller anden tekstbehandler og send evt. illustrationer som særskilte billedfiler. Undlad gerne at formatere teksten – vores layouter sletter alligevel alle forsøg på opsætning af artiklerne, og sætter dem op på sin måde. Angiv gerne, hvor billederne skal placeres eller vedhæft et udkast som PDF, hvis du har gjort dig tanker om layoutet.

Vi glæder os til at høre fra jer!

Kærlig hilsen
Redaktionen

Slægtshistorisk Weekend 2019

Af Kathrine Tobiasen

Korsagervej 13, 8940 Randers

Tlf. 41 28 65 30

Mail: kto@slaegt.dk

Igen i år kunne der meldes udsolgt, da Nørgaards Højskole den 13. september smækkede dørene op for 102 slægtsforskere, der i løbet af eftermiddagen indfandt sig, og for en weekend fyldte gange og lokaler med livlig snak om kirkebøger, tipoldeforældre, adoptioner, lægdsruller og andre spændende sager.

Et overordnet tema for årets slægtsforskertræf var arkiverne: Hvad kan de byde på af kendte og mindre kendte arkivalier, og hvordan finder vi frem til godbidderne? Og omvendt: Hvad kan vi slægtsforskere selv bidrage med og derved være med til at gøre arkivernes tilbud endnu bedre? Den dobbelthed er vigtig at holde sig for øje.

Stadsarkivar Lene Wul fra Kolding fortalte i sit inspirerende foredrag om sit arbejde med forskellige typer af tidlige fotografier, og hvad vi kan få ud af at beskæftige os med gamle billeder. Hun brændte i den grad igennem, så tilhørerne uundgåeligt sad tilbage med en stor lyst til at kaste sig over fx arkiv.dk eller måske Flickr, hvor Kolding Stadsarkiv har lagt mange billeder ud.

Stadsarkivar Lene Wul leverede et fængende oplæg om brugen af gamle fotos i slægtsforskningen.

Også Michael Duponts gennemgang af nogle af de måske en smule oversete arkivalier på Arkivalieronline, lægdsruller, faderskabssager og ejendomshistorie, gav stor lyst til og mod på at gå i gang. Et yderst vidende og velstruktureret foredrag, som det bare var en lyst at overvære. Det går stærkt, men vi skal jo gerne have noget med hjem, og det er Michael garanteret for.

Der arbejdes koncentreret under en af lørdag eftermiddags workshops.

Adam Jon Kroneghs foredrag om adoptioner måtte desværre aflyses, men i stedet kunne Per Andersen træde til og give – om ikke det samme så dog noget, som de fleste af os kan bruge – en fin vejledning i at søge personer i 1900-tallet. Per forstår at holde tilhørerne fanget, så her var det ikke noget problem, at det var fredag aften, og en del havde rejst langt tidligere på dagen.

Herudover kunne weekenden byde på foredrag om indfødsretslovgivning og -sager ved Jørgen Mikkelsen og en præsentation af Rigsarkivets nye store projekt Link-Lives – en kortlægning af Danmarks befolkning fra 1787 til 1968 ved Katrine Tovgaard. Lørdag eftermiddag var der sat tid af til workshops, hvor deltagerne kunne snuse til mange af de vidt forskellige indtastningsarbejder, der foregår rundt omkring; her er et tilbud til alle, der har lyst til at gøre en indsats, uanset om den kan være af anselig størrelse eller bestå i et kvarters indtastning nu og da. Nys afgåede rigsarkivar Asbjørn Hellum kunne runde det hele af med nogle fine

Hvem opklarer lørdag aftenes kriminalsag, der naturligvis kræver brug af kilder?

God stemning før et af foredragene i salen

overvejelser over, hvordan slægtsforskere og arkiver gennem de sidste årtier har beriget hinandens arbejde.

tips, hun kan dele ud af. Frem for alt kan hun tjene som et forbillede med sine evner til at aktivere sine medlemmer og søsætte projekter”, som Kirsten Sanders sagde i sin tale til prismsmodtageren.

Årets slægtsforskerpris tilfaldt Mette Fløjborg, der her lykønskes af Kirsten Sanders.

Om aftenen var der afslapning og underholdning på programmet. Dog ikke passiv underholdning, hvor man bare kunne læne sig tilbage i sofaen, nej, her blev folk aktiveret og sat i gang med at søge oplysninger om givne personer på deres medbragte pc'er og tablets. Og lørdag aften efter festmiddagen var det tid for uddelingen af årets slægtsforskerpris, der i år tilfaldt Mette Fløjborg fra Odense som tak og anerkendelse for “hendes vægtige bidrag til lettelsen af danske slægtsforskere arbejde. Noget har speciel fokus på fynske forhold (men mange jyder, sjællændere og andre øboer har jo også rødder, der rækker til Fyn!). Andet er helt universelt som lærebogen i gotisk skrift og de mange gode forsker-

Ind imellem foredrag og workshops var der tid til at slappe af og få en både faglig og/eller hyggelig snak med forskervennerne. Måske var der nogle data om fælles forfædre, som skulle udveksles? Måske et DNA-match, der skulle graves i? Et vigtigt aspekt ved Slægthistorisk Weekend er jo netop, at man her møder en flok, der er bidt af den samme bacille som en selv, og som man kan dele erfaringer og netværke med. Altsammen i en uforlignelig stemning af samvær. Vi er alle fælles om interessen, og der er aldrig problemer med at finde noget at snakke om. Det er rigtigt, at mange kommer år efter år, men der kommer altid nye deltagere til, og de er altid velkomne i flokken.

Med vin i glassene er deltagerne klar til festmiddagen lørdag aften.

Vejret var heldigvis til, at man kunne trække lidt frisk luft i højskolens gård i pauseerne.

Derfor bliver der taget afsked med mange krammere og pågyns-næste-år, når weekenden slutter efter frokost søndag. Og man kan tage hjem, godt rustet til den nye forskersæson. Måske skal du allerede nu sætte kryds i kalenderen for 18.-20. september 2020?

Slides fra foredragene kan ses på Danske Slægtsforskere hjemmeside www.slaegt.dk > Andet > Slægthistorisk Weekend.

Læseværdige udgivelser fra Samfundet

Den hæderkronede forening, Samfundet for Dansk Genealogi og Personhistorie, har eksisteret siden 1880 og kan altså næste år fejre 140-års fødselsdag. Gennem lige så mange år har foreningen udgivet *Personhistorisk Tidsskrift*, der oprindeligt kom to gange årligt, men nu er blevet til en årbog, en fin udgivelse i stift bind, lækkert papir og rundhåndet forsynet med delikate illustrationer på de ca. 250 sider.

Bogen har hvert år et tema, der med 3-4 artikler udgør tyngden i værket. Temaet for 2018, *Barnestemmer*, byder på flere læseværdige artikler. Joi Bay beretter om sin bedstefar, der som barn af en enlig mor, blev kastebold mellem flere kvinder, som ønskede at overtage forældremyndigheden over ham; i øvrigt interessant at læse om 'kvindefamilier', som vist ikke var usædvanlige på den tid. Christian Larsen kan med udgangspunkt i skoleprotokoller fra 1800-tallet påvise, hvor stor forskel der var på den undervisning, som datidens børn modtog, afhængig af deres sociale baggrund. Nogle skulle som en naturgiven sag forberedes til en videregående uddannelse, mens andre, der alligevel ville ende ved landbruget eller et håndværk, kunne spises af med basal oplæring i læsning, skrivning og regning – samt bibelhistorie. Undervisning er også emnet for Erik Nørres artikel om seminarieelever "på græs", der drejer sig om, hvordan man afbødede den store lærermangel i 1945-70 ved at lade seminarieelever undervise i skolerne. Endelig trækker Jørgen Mikkelsen seks drengeskæbner fra opdragelsesanstalten Flakkebjerg frem; alle var de fjernet fra deres hjem ifølge børneloven af 1905, der betød oprettelse af værgeråd i kommunerne, som skulle tage hånd om utilpassede eller omsorgssvigtede børn. I alle artikler er der interessant viden at hente.

Udover temaet er der i denne årgang blevet plads til portrætter af chefen for flygtningelejren i Oksbøl og maleren J.L. Lund samt et uddrag af en families dagbog fra Ærøskøbing i 16-1700-årene. Sidst i bogen følger fyldige anmeldelser af en række væsentlige bøger indenfor foreningens interesseområde, der er udkommet i det forløbne år. Denne sektion burde være uundværlig for alle, der vil følge med i, hvad der sker på det litterære felt.

Årbøgerne får du tilsendt gratis som medlem af Samfundet. Et medlemskab koster 275 kr. årligt. Hvis interessen er vakt, kan du læse mere på <https://genealogi.dk>, hvor du finder mange andre gode tilbud.

Årbogen for 2016 kredsede om temaet *Indvandring* og bragte to meget forskellige fortællinger om folk, der kom til Danmark udefra: en nederlandsk købmandsfamilie, der slog sig ned i Aalborg i 1600-tallet og vandt både velstand og indflydelse, og en kvindelig polsk landarbejder, som kom til Lolland omkring 1910 og livet igennem måtte kæmpe med fattigdom. Begge beretninger er velskrevne og levende fortalt. Desuden gennemgår Jørgen Mikkelsen forskellige kilder, man kan have glæde af, når man arbejder med udlændingsager.

Kathrine Tobiasen

En byhistorisk mosaik

Jørgen Mikkelsen er som foredragsholder og skribent et kendt navn blandt danske slægtsforskere, og hertil kommer et stort forskningsarbejde. Den 17. juni 2019 rundede han de 60 år, og i den anledning er en gruppe af hans forskerkolleger gået sammen om et festskrift, som Samfundet for Dansk Genealogi og Personhistorie står som udgiver af.

16 bidrag består bogen af, og det er en blandet pose, som det vil være ved denne type udgivelser, hvor forfatterne byder ind med, hvad de hver især har arbejdet med. Et samlende tema er byhistorie, som gennem tiden har optaget fødselaren meget – hvilket tydeligt fremgår af hans publikationsliste, der indgår i bogen. Naturligvis vil alt ikke føles lige relevant for slægtsforskere, men her i Slægtsforskeren er det den vinkel på bogen, der vil blive lagt. Og der er bestemt fine indlæg.

Det vil være interessant for alle med bondeaner i starten af 1800-tallet at læse om, hvordan staten i kriseperioden efter statsbankerotten opkøbte korn for at hjælpe landbruget nogenlunde igennem de kritiske år, som Søren Bitsch Sørensen fortæller om i *København og den skjulte statslige handel – kornudskrivningskomiteen 1820-1828*. Her er måske en forklaring på, at din ane kom igennem krisen med skindet på næsen.

Erik Gøbels *Træk af Køge havn og søhandels historie i ældre tid* vil være gulf for alle med aner i Køge, men også andre, der søger oplysninger om havne og handel gennem tiden, kan læse med.

Kriminalitet er altid godt stof, og Karl Peder Pedersen kan i sit bidrag *Småtyve og politistikkere i guldalderens København* byde på gode historier om forskellige typer kriminelle: smarte, familiære, fine og halvstuderede tyve. Artiklen slutter med et afsnit om tyvenes falske venner, politistikkerne, som blev anvendt af politiet og på højere niveau af den enevældige konge, der på den måde ønskede at alliere sig med det besiddende borgerskab.

De fleste af vores forfædre har sikkert været plaget mere eller mindre af rotter, og derfor vil Nete Balslev Wingenders artikel om *Rottekrigen omkring 1900* være relevant læsning. Den kaster desuden lys over, hvordan regeringen forsøgte at skubbe initiativ og finansiering over på en privat forening.

En byhistorisk mosaik. Festskrift til Jørgen Mikkelsen i anledning af hans 60-års fødselsdag 17. juni 2019. Redigeret af Stella Borne Mikkelsen, Anne Dorthe Suderbo, Michael Dupont og Mikkel Thelle. Udgivet af Samfundet for Dansk Genealogi og Personhistorie. 342 sider, illustreret.

Pris 250 kr. Bogen kan bestilles på www.genealogi.dk.

Erik Nørr viser i artiklen *Landsbybørn og storbybørn i 1950'erne*, at børnene på landet stadig gik i den "strå-tækte skole" omkring 1950, forstået på den måde, at skolerne mange steder stadig var to- eller tre-klassede, selv om en ny skolelov var vedtaget 1937. En nostalgisk tur tilbage til skoletiden for mange, der voksede op på landet.

Mere stof med undervisning som emne byder Christian Larsen på i sin artikel *Uddannelse til salg* om forskellige private skoler med hver sin kundekreds og strategi i Svendborg 1850-1950. Han giver også svar på, hvorfor der kunne være plads til privatskoler, og hvad de hver især gjorde for at holde fast i deres kundekreds, forældrene til de skolesøgende børn.

Michael Dupont fortæller i *Spredningen af pesten 1600-1604* om, hvordan man kan bruge alternative kilder som kirkeinventar og personhistorie, når man arbejder med sygdomshistorie i en periode, hvor kilderne ellers er sparsomme. Han anviser dermed metoder, som også i andre sammenhænge vil være nyttige for alle slægtsforskere.

Stella Borne Mikkelsen giver i *Storbyens kirkegård. Et samspil mellem gravplads og det omliggende samfund* et rids af kirkegårdens kulturhistorie og kommer ind på, hvordan man i byerne gennem tiden har forsøgt at skaffe plads til sine døde, specielt under epidemier. Og hvordan kirkegårdens fredhellighed i dag er i fare pga byplanlægning, metroer m.v.

Bogteknisk er der tale om en flot udgivelse, solidt indbundet, nydeligt trykt og udstyret med mange relevante illustrationer, heraf en del i farver.

Anmeldt af Kathrine Tobiasen

Spor, der forløser

Denne bog falder i 2 dele, hvoraf første del beretter om slægten og anerne og arbejdet med at finde oplysninger om dem, mens hun i sidste del fortæller sin egen og forældrenes historie.

Inspireret af en veninde begynder hun, først lidt modvilligt, at interessere sig for at forske i sin fortid og sin slægt og tager fat på at finde sin fars forfædre. For mange slægtsforskere kan det være svært nok at finde oplysninger, når man kommer langt tilbage i tiden. Men for Anne-Marie Thomsen var der en ekstra hurdle i arbejdet:

Da hun kommer tilbage til sine 3 x tipoldeforældre, Jens Sørensen og Karen, finder hun en oplysning om, at hans kone "i mange år har været afsindig i høj grad", og desuden står han opført som fattiglem og "i en meget mådelig forfatning" i fattigprotokollen. Hvorfor – og hvor og hvornår er Jens født? Først i lægdsrullen dukker den oplysning op, at Jens Sørensen er "skuffebarn", det vil sige, at han er født i dølgsmål af en ukendt kvinde og afleveret i kassen ved Den Kongelige Fødselsstiftelse.

Faktum er, at den lille Jens, der er født i 1777, kommer i pleje, først hos en degn i et sjællandsk sogn, hvor han får plejefarens efternavn og bliver til 'Jens Sørensen'. Senere kommer han i pleje og i lære hos en smed i samme sogn. Men betegnelsen "kassebarn" følger ham hele livet. Jens bliver gift med en bondedatter, Karen; alt tegner godt, de får 8 børn, men efter det sidste barns fødsel bliver moren tiltagende psykisk syg. Derefter går hjemmet langsomt i opløsning og Jens kommer på aftægt hos en søn, og han dør i 1846, lige så fattig som da han blev født.

Med udgangspunkt i aneparret Jens og Karen følger vi i de følgende kapitler livet, som det former sig for de næste generationer. Vi kan konstatere, at der igennem hele historien løber spor, som fortæller om en familie med en lang tradition for smedefaget, men også i alle led om alkohol, vold og psykisk sygdom eller generelt manglende modstandsdygtighed som gennemgående træk i familierne. Det går som sagt mange af børnene ilde, men i hver generation er dog enkelte, der klarer sig hæderligt eller rigtig godt.

Anne-Marie Thomsen:
Spør, der forløser.
Forlaget Mellemsgaard,
2019. 246 sider.
249,95 kr.

Længst tilbage i tiden, hvor oplysningerne er få og hovedsagelig kommer fra kirkebøger og folketællinger, krydrer hun sin fortælling med uddrag fra kultur- og lokalhistorisk litteratur, bl.a. artikler fra Historisk Årbog for Præstø Amt, samt fra fattigprotokoller og sygehusjournaler, så der kommer kød på historierne.

Undervejs får hun også megen glæde af at tale med to slægtinge, dels hendes farfars bror, Hans Christensen, og med "moster Inger", som er farmorens søster.

I sidste del af bogen fortæller hun sin egen og forældrenes historie, om sin opvækst i skyggen af den negative sociale arv, i en familie med alkohol og psykisk sårbarhed og mange års anbringelse på børnehjem – arven efter Jens Sørensen og Karen. Det er ikke et hjem med ukærlige forældre, og hun holder især meget af sin far. Men med en psykisk svag mor, som i mange år forsøger at holde sammen på familien på trods, og en far, der er alkoholiker og depressiv, er det hjerteskrærende læsning om en ulykkelige barndom. Som da hun 5 år gammel om natten trasker ud ad en efterårsmørk lollandsk markvej efter hjælp hos en nabo, da faren har forsøgt selvmord. Hendes egen historie handler om, hvad det gør ved et anbragt barn at miste tråden til sin familie og sin slægt, om rodløsheden efter anbringelsen og om helingen, da hun i sine sagsakter læser historien om sin anbragte barndom.

Det er en rigtig velskrevet og spændende bog fra Anne-Marie Thomsens hånd. Første del er jo givetvis den mest interessante for slægtsforskere, og her kunne jeg godt ønske, at der havde været en slægtstavle til at holde styr på de mange personer. Den sidste del, hvor hun fortæller sin personlige historie, synes i højere grad henvendt til fx socialpædagoger og plejefamilier.

Anmeldt af Kirsten Christensen

HUSK

at du selv skal kontrollere og opdatere dine medlemsdata, såsom post- og mailadresse. Kun på den måde sikrer du dig, at du får bladet hvert kvartal.

Det er vigtigt, at vi har din mailadresse, da du så får vores nyhedsbreve, og vi kan kontakte dig, hvis der skulle opstå problemer.

Hjemmeside

Danske Slægtsforskeres hjemmeside

www.slaegt.dk

Webmaster: Jesper Skov
webmaster@slaegt.dk

Kommende møder i Danske Slægtsforskere

Bestyrelsesmøder:

18. januar 2020

8. marts 2020

Lokalforeningsrådsmøde:

Endnu ikke fastlagt

Generalforsamling:

25. april 2020

Alle møder holdes i Odense

Danske Slægtsforskeres ekspedition

**Henvendelser til
Danske Slægtsforskeres ekspedition
sker via adressen:**

ekspedition@slaegt.dk

Tlf. 52 79 90 20

Telefonen er åben for ekspedition

Mandag kl. 15-17 – ellers telefonsvarer

Ekspeditionen står for:

- Pasning af foreningens medlemskartotek – Ind/udmeldelser, adresseændringer for medlemmer, der ikke selv kan klare dette
- Forsendelse af bøger, blad, m.v.
Se udvalget her www.dsshop.dk
- Hjælp til medlemmer, der har login-problemer
- Besvarelse af diverse spørgsmål, dog ikke decideret slægtsforskningshjælp

Danske Slægtsforskeres bestyrelse

Kirsten Sanders , Formand. Asselsvej 169, 7990 Ø. Assels. Tlf. 21 21 30 91	KIS@slaegt.dk
Per Andersen , Næstformand. Jyllingevej 111, 2720 Vanløse.	PAN@slaegt.dk
Niels Aage Bach , Kasserer. Bjørnøvænget 5, 6000 Kolding.	NAB@slaegt.dk
Kathrine Tobiasen , Redaktør. DIS-Forum. Korsagervej 13, 8940 Randers SV. Tlf. 41 28 65 30	KTO@slaegt.dk
Michael Dupont , Sekretær. Erdalsvej 60, 2600 Glostrup.	MID@slaegt.dk
Anton Blaabjerg , Fredensgade 38, 8800 Viborg. Tlf. 86 61 04 36	ABL@slaegt.dk
Bodil Grove Christensen , Hvedevej 1, 7490 Aulum. Tlf. 26 17 87 59	BGC@slaegt.dk
Jesper Skov , Grøndalsvej 4, 9500 Hobro.	JKS@slaegt.dk
Lone Bergmann , Kærlundevej 50, st.th., 2730 Herlev.	LOB@slaegt.dk
Valgt af lokalforeningsrådet	
Hans Mølgaard , Markvej 46, 2660 Brøndby Strand	HMG@slaegt.dk
Ivan Jensen , Hyldehaven 60, 8520 Lystrup	IJE@slaegt.dk
Suppleanter	
Nicolai Johansen , Kystvej 9, 6320 Egernsund. Tlf. 74 44 23 83	NIC@slaegt.dk
Yvonne Christiansen , Stubmøllevvej 16, 4800 Nykøbing Falster. Tlf. 53 49 11 07	YCH@slaegt.dk

Farvel til Slægtsgårdsarkivet

Af Kathrine Tobiasen

Korsagervej 13, 8940 Randers

Tlf. 41 28 65 30

Mail: kto@slaegt.dk

Siden 1993 har Slægtsgårdsarkivet, der hører under Dansk Slægtsgårdsforening, taget imod besøgende i hyggelige lokaler oppe under taget i en af udbygningerne på godset Gl. Estrup på Djursland. Her har man haft en stor samling af materialer vedrørende slægtsgårde spredt over det ganske land, et veludbygget bibliotek med slægts- og lokalhistorisk litteratur og flere forskellige særsamlinger, som fx lokalhistorikeren Salomon J. Frifelts forfatterskab. Især i 1990'erne og 2000'erne, inden alting dukkede op på nettet, havde arkivet virkelig noget at byde på for alle slægtsforskere, der havde en slægtsgård et eller andet sted i rodnettet. Hvilket mange os jo har. På Slægtsgårdsarkivet fik

Per Andersen fra Slægtsforskernes bibliotek i færd med at slæbe bogkasser. Her gør sækkevognen underværker!

man gårdene serveret på et sølvfad i form af et sagsomslag indeholdende oplysninger om fæstere/ejere gennem tiden, måske en stak slægtsoversigter og -historier, dokumenter og diverse udklip fra aviser og tidsskrifter. Lige til at samle op. I Slægt & Data nr. 3, 2009 kan du læse en længere artikel om arkivet.

Nu har de moderne tider imidlertid indhentet Slægtsgårdsarkivet. Antal besøg og henvendelser er faldet i takt med, at folk finder deres oplysninger på nettet, og medlemstallet af moderforeningen er ligeledes dalet, så det kniber med penge til finansieringen af arkivet. Derfor er det nu besluttet, at tiden er inde til at dreje nøglen om. Men hvad stiller man så op med alle de gode ting, som arkivet huser?

Fordeling af samlingerne

En del af samlingerne er gået til Rigsarkivets læsesal i Viborg, og naboen, Det Grønne Museum, tidligere Dansk

Landbrugsmuseum, har fået, hvad de kunne bruge. Tilbage var bogsamlingen, og den meldte Slægtsforskernes Bibliotek sig som interesseret i. En gråvejrsdag i oktober troppede tre mand fra biblioteket op på Gl. Estrup og pakkede de mange hyldemeter i bogkasser. 60 kasser blev fyldt op med store og små bøger, hæfter og tidsskrifter for derefter at blive båret ned til den ventende varevogn.

Det var ganske vemodigt, nok især for de to arkivarer, Else Skovbo Jensen og Inge Nissen, at se hylderne blive tømt for bøger. Men som de selv bemærkede, har de haft et par år til at vænne sig til tanken om arkivets lukning. Og når det endelig skulle være, var det godt at vide, at bøgerne nu var på vej til et sted, hvor de kunne blive til glæde for den stadig voksende flok, der har opdaget, at Slægtsforskernes Bibliotek er en sand guldgrube at søge oplysninger i. I dette tilfælde kan vi glæde os til fx gode lokalhistoriske værker og en række slægtsbøger, som nok er omtalt i Peter Kudsk's oversigt *1750 slægtsbøger udgivet af kommercielle slægtsforskningsbureauer i Danmark efter 2. verdenskrig*, men som kan være svære at finde på vore folkebiblioteker. Hold øje med dem! Men vær forberedt på, at de nok først dukker op i det nye år, for der er mange værker, der venter i køen til onlinebiblioteket.

Inge Nissen og Else Skovbo Jensen har bestyret Slægtsgårdsarkivet gennem de sidste år.